

Na Rorongō ke Toke eigna a Jisas Krais Luk ke Risoa

Na Titiono Eigna Na Buka Iaani

A Luk na dokta ke adoa puala na puhi rioriso. Luk boi na mane vaovarongo nigna a Jisas Krais me boi na tinoni Jiu. Gi e risoa na buka iaani, a Luk ke mono duagna a Pol sethe na maghavu kori vido ke taetaveti bali titiono na Rorongō ke Toke. Reghia Tango 16:8-10. Leghugna ke risoa na buka iaani, imanea ke risoa mua na buka Tango.

A Luk ke risoa na buka iaani eigna na mane puhi, Tiofilus, kari e risoa mua eidia na komi tinoni kena boi Jiu. Luk ke magnahaghinira kedana ijumia mena adoa mena vaututunia Jisas. Luk ke risoa na buka iaani bali tateli aua na Rorongō ke Toke eigna a Jisas ke pukuni tutuni. Mi imanea ke magnahaghinira na komi tinoni gougovu kedana adoa a God ke dothovira, ma Jisas ke mai bali vahavira.

Kekeha fata ke risoa a Luk ke boi mono tadia na komi buka Matiu ma Mak ma Jon ke risora. Imanea ke risoa eigna kekeha fata ke tate mai kori vido a Jisas ke havi mai, mi kori vido ke hutu hadi. Me risoa kekeha titiono velepuhi ke eia a Jisas ke boi mono tadia na komi buka tavogha: Na Manegna A Samaria Ke Toke (10:25-37), Na Sip Ke Hahi (15:1-7), ma Na Mane Mathangani Ke Taveti Sania A Tamagna (15:11-32).

Na komi fata ke risoa a Luk ke tateli aua toetoke a Jisas ke pukuni dothovira na komi tinoni koakoa, ma na komi tinoni kena papara kori havidia, ma na koi vaivine.

Na komi fata ke nagho kori buka iaani:

Na vunegna a Luk ke risoa na buka iaani (1:1-5)

A Jon Siuvitabu ma Jisas ke havi mai (1:6-2:52)

Nigna na titiono a Jon Siuvitabu (3:1-20)

Nigna na siuvitabu ma na auagna a Jisas (3:21-4:13)

Nigna na agutu a Jisas i Galili (4:14-9:50)

A Jisas ke taveti au i Galili me vano i Jerusalem (9:51-19:27)

Na vagougovui wik a Jisas ke mono i Jerusalem (19:28-21:38)

A Jisas ke thehe me ghoi havi tabiru (22:1-24:53)

¹ Toke nighe Tiofilus,

Sethe na tinoni kena risoa ghohi eigna na komi fata ke eia a Jisas kori vido ke mono duamami.

² Imarea kena risoa eidia na komi fata ighami kiti rongovia tadia arahai kena reghia kori mata-dia. Aarahai kena reghia na komi fata irangeni kena agutu vania a God kori titionoagna na rorongogna imanea tadia na komi tinoni.

³ Mane puhi Tiofilus, inau ku pukuni hiohiro toetokea mu pukuni adoa na titionogna a Jisas kori turughugna, mu magnahaghinia kuda risoa vanigho,

⁴ eigna koda adoa na komi fata kena velepuhigo eigna a Jisas ke tutuni.

Na Enjel ke Vele Aua a Jon Siuvitabu keda Havi Mai

⁵ Kori vido a Herod ke king kori provins i Jiudea, sina pris ke mono, na ahagna a Sakaria. Imanea sikei kori boo pris kena kiloagna Abia. A taugna Sakaria, a Elisabet, ke havi mai kori vinahuhugna a Aron, na mane ke kidi batura mara pris i hau.

⁶ Iroira koro mono jino kori matagna a God eigna iroira koro leghua nigna na komi vetula gougovu.

⁷ Keana iroira ke teo sa dathedia eigna a Elisabet ke kara. Iroira koro kuekue moro kaekave ghohi.

⁸ Sina maghavu, nigna na boo pris a Sakaria kena agutu kori Vathe ke Tabu nigna a God, eigna ke jufu mai ghohi na wik bali agutu nigna na boo pris imanea.

⁹ Leghuagna na vetula nidia mara na pris, imarea kena laulahu vavahi eigna kedana adoa ahai keda haghe pughulia na ghaighubagha kori Vathe ke Tabu. Ma a Sakaria kena vahipada me vano haghe.

¹⁰ Kori vido a Sakaria ke pughulia na ghaighubagha, na mavitu sethe kena haidu kosigna na Vathe ke Tabu mena tarai.

¹¹ Sina enjel nigna God ke tate vania a Sakaria. Na enjel ke mai sokara kori madothogna na olta kena ado pughulia na ghaighubagha itagna.

¹² A Sakaria ke reghia me peperiki me mataghu nigna puala.

¹³ Ma na enjel ke velea, "Sakaria, o saghoi mataghu! A God ke rongovia ghohi nimua

na tarai, ma Elisabet a taumu keda vahua a dathemu mane. Mi ghoe koda tughuniagna a Jon.

¹⁴ Roghamu koroda totogo puala eigna imanea, me sethe na tinoni kedana totogo eigna na havigna mai

¹⁵ eigna a God ke vathaba. Imanea keda boi kouvia na waen ma na komi kou keda vameea. Na Tarunga ke Tabu keda mono duagna turughu kori vido ke mono kori kutugna idogna.

¹⁶ Sethe na tinonidia Israel imanea keda hati tabirura tagna a Lod na nidia a God.

¹⁷ Imanea keda mono nigna na mana ke heta vaghagna a profet Elaija. Imanea keda kidi nagho mai tagna a Lod eigna keda kaikalitira na komi tinoni eigna na maiagna. Imanea keda hathera tamadia na komi gari eigna kedana ghoi mono kori soleana duadia ara dathedia. Mi manea keda tughua na ghaghanadia arahai kena boi leghua a God eigna kedana leghua na puhidia arahai kena jino.”

¹⁸ Ma a Sakaria ke huatia na enjel, “Ehava gi kuda adoa iaani ke tutuni? Eigna inau ku kuele ghohi ma a taugu ke kaekave ghohi.”

¹⁹ Ma na enjel ke haghore tughua, “Inau a enjel Gabriel ku mono hahali duagna a God. Imanea ke vetulau mai itamua gi kuda tuturia vanigho na rorongu ke toke iaani.

²⁰ Kari eigna ighoe ko boi vaututunia na hava ku velego, ighoe koda boi haohaghore me ghieghilei jufungia na dani a dathemu keda havi mai. Na komi haghoregu keda tutuni kori pukuni maghavugna.

21 Kori vido iangeni na mavitu kena tarai kosi kena pitua a Sakaria keda au mai. Imarea kena ghaghana ruarua eigna na vunegna imanea ke mono hau puala koragna na Vathe ke Tabu.

22 Kori vido ke au mai i kosi, imanea ke bosu tangomana na haohaghore itadia na mavitu me haghore kori limagna vamua. Mi marea kena adoa sina fata ke tate vania koragna na Vathe ke Tabu.

23 Kori vido ke govu nigna na wik bali agutu, Sakaria ke tabiru kori vathegna.

24 Boi hauhaugna leghugna iaani, a Elisabet ke boebote me mono bughoro kori vathedia e lima na vula. Iia ke haghore vaghagna iaani,

25 "Ikeagaieni a Lod God ke rongovia nigua na tarai. Imanea ke dothoviu me vagovua nigua na maomamo."

Na Enjel ke Velea Aua a Jisas keda Havi Mai

26 Kori vido a Elisabet ke ono ghohi na vulagna na boebote, a God ke vetula a enjel Gabriel kori meleha i Nasaret kori provins i Galili.

27 Imanea ke mai tagna sina vaivine mathangani ke boi nere mua duagna sa mane. Na ahagna na vaivine iangeni a Meri. Iia ke parua ghohi bali taulaghi tagna na mane na ahagna a Josep. A Josep ke havi kori vikegna a King Deved.

28 A enjel Gabriel ke vano itagna me veleagna, "Na soleana keda mono itamua a Meri. A God ke mono duamu me vatokegho."

29 Meri ke hahi hehegna me hiohirogna puala na ghaghanagna na komi haghore iraani.

³⁰ Ma na enjel ke velea, “O saghoi mataghu Meri, eigna a God ke magnahaghinia na vatokeghogna.

³¹ Ighoe koda boebote mo koda vahua a dathemu mane mo koda kiloagna na ahagna a Jisas.

³² Imanea keda nagho mi marea kedana kiloagna a Dathegna a God ke thaba haluhadi puala. Ma a Lod God keda vasopoua kori sapei vunaghi vaghagna a hutugna King Deved.

³³ Imanea keda vunaghi pungusira hahali mara Israel ma na nigna na vunaghi pungusiragna teo keda govu.”

³⁴ A Meri ke haghore tughu vania na enjel, “Ehava gi keda tutuni iaani? Eigna inau ku boi nere mua duagna sa mane?”

³⁵ Ma na enjel ke velea, “Na Tarunga ke Tabu keda horu mai itamua ma na mana nigna a God ke thaba haluhadi puala keda unghigho. Na vunegna iaani na meomeo keda havi mai itamua, na meomeo ke tabu. Imarea kedana kiloagna a Dathegna God.

³⁶ Ma a Elisabet, a toghamu ke kaekave ghohi, keda vahua na gari. Na komi tinoni kena velea e teo ghohi keda vahua sa gari, kari ikeagaieni iia ke boebote me ono ghohi na vulagna.

³⁷ Teo sa fata ke vahothahaghinia a God na eiagna.”

³⁸ Ma Meri ke ania, “Inau na tinoni tango nigna a Lod God. E toke gi keda tutuni na komi fata ko veleu.” Ma na enjel ke taveti sania.

Meri ke Vano Reghia a Elisabet

³⁹ Boi hau leghugna iangeni, a Meri ke kaikaliti me taveti saisami vano kori sina meleha iso tadia na komi suasupa kori provins i Jiudea.

⁴⁰ A Meri ke jufu ngengeni me vano haghe kori vathegna a Sakaria me haghore totogo vania a Elisabet.

⁴¹ Kori vido a Elisabet ke rongovia nigna na haghore totogo a Meri, na gari korai kutugna ke bubutu ma Elisabet ke vonungia na Tarunga ke Tabu.

⁴² Me haghore heta vaghagna iaani, “A God ke vatokegho ighoe tuu vano tadia na koi vaivine gougovu, me keda vatokea na gari ighoe koda vahua.

⁴³ God ke vatokeu, eigna ighoe, a idogna nigua a Lod, ke mai sighou.

⁴⁴ Inau ku adoa ighoe a idogna nigua a Lod, eigna kori vido inau ku rongovia nimua na haghore totogo, na meomeo korai kutugu ke bubutu eigna ke totogo puala.

⁴⁵ A God keda vatokegho eigna ko vaututunia na hava ke taluhaghorea vanigho keda pukuni tate mai!”

A Meri ke Kilothaba a God

⁴⁶ A Meri ke velea,

“Na hehegu gougovu ke kilothaba a Lod God.

⁴⁷ Ma na tarungagu ke lealea eigna a God, nigua a Vahavi.

⁴⁸ Toke inau ku boi nagho, imanea ke toghau inau, nigna na tinoni tango.

Turughugna ikeagaieni me vano, na komi tinoni gougovu kedana velea a God ke vatokeu

- 49 eigna ke eia vaniu na komi naghoi fata kori nigna na mana. Na ahagna ke tabu.
- 50 Imanea ke rarovira arahai kena ghaghana bohea tagna na komi pagusu gougovu.
- 51 Kori nigna na mana imanea ke eia na komi naghoi fata ke sethe. Me gigi aura mara kena tautalunagho kori ghaghanadia ghehedia.
- 52 Imanea ke hati aua nidia na mana na komi king, me vathabara arahai kena mono taluleghu.
- 53 Imanea ke hera ghadia arahai kena rofo itagna na komi fata ke toke, me vetulara au vavaha arahai kena padarongo.
- 54-55 God ke hathera mara Israel, nigna na komi tinoni tango, me rarovira Ebrahim ma na komi vinahuhugna hahali, vaghagna ke taluhaghorea vanira ara hutuda.
- 56 Ma a Meri ke mono duagna Elisabet nabagna e tolu na vula gi e tabiru kori melehagna i Nasaret.

Na Havigna Mai a Jon Siu vitabu

57 A Elisabet ke jufungia ghohi na vulagna keda vahuhu, gi e vahua a dathegna mane.

58 Ara vikegna ma arahai kena mono gharania kena rongovia na fata ke toke a Lod ke ei vania, mena totogo duagna.

59 Kori vido na meomeo ke alu ghohi na danigna, imarea kena haidu mai bali sogivaughithatha na meomeo leghuagna na vetula nidia mara Jiu. Imarea kena magnahaghinia na kilogagna a Sakaria, na ahagna a tamagna.

60 Kari a idogna ke haghore heta vanira, “Teo! Na ahagna a Jon!”

61 Ma na komi tinoni kena velea, “Teo sikei tinoni tadia ara vikemu kena tughunira na aha iangeni.”

62 Mena haghore kori limadia vania a Sakaria, tamagna na gari, bali adoa na aha imanea keda tughunia.

63 Ma a Sakaria ke haghore kori limagna eigna kedana hea na fata bali rioriso itagna. Gi e risoa, “Na ahagna na meomeo a Jon.” Ma na mavitu kena vere nidia puala.

64 Kori vido vamua iangeni, a Sakaria ke tangomana na haohaghore me kilothaba a God.

65 Na komi tinoni kena haidu ingengeni kena vere nidia puala, ma na rorongogna na komi fata iraani ke jufu tadia na komi tinoni kena mono tadia na komi suasupa kori provins i Jiudea.

66 Ma na mavitu kena rongovira na komi fata irangeni, imarea kena toatogha puala mena velea,

“Na gari iaani sina naghoi tinoni ivughei valiha.” Imarea kena velea iaani eigna kena adoa na mana nigna God ke mono itagna.

A Sakaria ke Kilothaba a God

67 A Sakaria tamagna a Jon ke vonungia na Tarunga ke Tabu, me tuturi aua na hava a God ke velea:

68 “Ighita kati kilothaba a Lod, nida a God ighita mara Israel, eigna imanea ke mai me vamamaluhara nigna na mavitu.

- 69 Imanea ke heghita a Vahavi ke heta tagna na vinahuhugna a King Deved, nigna na mane agutu.
- 70 A God ke kidi taluhaghore vanighita iaani kori haghoredia nigna na komi profet i hau.
- 71 Imanea ke taluhaghorea gi keda vahavighita tagna nida na thevuioka, mi tagna na limadia na komi tinoni kena siriuhaghinighita.
- 72 Imanea ke rarovira ara hutuda, eigna ke talu ghaghana bohea nigna na taluhaghore ke tabu,
- 73 Na taluhaghore iangeni, imanea ke jijighi vania a tamada Ebrahim,
- 74 na bali vahavighita tagna nida na thevuioka, eigna katida boi mataghunira kori vido ighita kati tango vania a God
- 75 kori puhi ke tabu meke jino tagna na matagna kori havida gougovu.
- 76 Ighoe a dathegu, imarea kedana kiloghogna na profet nigna a God ke thaba puala eigna ighoe koda kidi taveti nagho atu tagna a Lod bali kalitia nigna na hangana.
- 77 Ighoe koda titiono vanira nigna na mavitu a God, imanea tangomana keda vahavira kori vido ke talutavogha na paluhadia.
- 78 Nida a God keda eia iangeni eigna ke rarovighita. Vaghagna na aho ke sogala hadi, a Vahavida keda mai i popo
- 79 bali silada tadia arahai kena mono kori puni mena mono saragna na mana nigna na thehe. Imanea keda batughita eigna katida mono kori soleana.”

⁸⁰ Jon ke hutu hadi ma na Tarunga ke Tabu ke vaheta na ghaghanagna. Imanea ke vano me mono kori meleha ke gou me ghieghilei jufungia na maghavu ke turughu na tuturiagna vanira mara Israel.

2

A Jisas ke Havi Mai (*Matiu 1:18-25*)

¹ Kori vido a Jon ke iso mua, na King gna i Rom,* na ahagna Ogastas, ke risoa me vetula aua sina vetula bali risoa na ahadia na komi tinoni gougovu tadia na komi meleha ke vunaghi pungusira.

² (Iaani na rioriso aha ke nagho kena eia kori vido a Kuirinius ke primia kori provins i Siria.)

³ Na komi tinoni gougovu kena vano tadia na komi pukuni melehadia eigna na gaumane keda mai risoa na ahadia.

⁴ A Josep ke turughu mai kori meleha i Nasaret kori provins i Galili me taveti hadi i Betlehem, na melehagna King Deved kori provins i Jiudea. Josep ke vano i Betlehem eigna imanea sikei kori vinahuhugna a King Deved.

⁵ A Josep ke vano bali riso horua na ahagna duagna a Meri, na vaivine ke parua ghohi bali taugna. Kori vido iangeni a Meri ke boebote ghohi.

⁶ Kori vido monodia i Betlehem, a Meri ke jufungia ghohi na maghavu keda vahua na gari.

* **2:1** “King gna i Rom” Reghia kori Diksonari

⁷ A Meri ke vahua dathegna mane me filehiagna kori pohe me vakolia tagna na bali vangadia na komi fata kaukagu. Iia ke eia iaani eigna ke vonu ghohi na vathe binaboli.

Na Enjel Ke Titiono Aua A Jisas Ke Havi Mai

⁸ Kekeha mara kena mono kosigna na meleha kori bongi iangeni, mena reireghira nidia na komi sip.

⁹ Sina enjel nigna a God ke horu mai itadia ma na silada ke mai tagna a Lod God ke silada kililivira, mena mataghu puala.

¹⁰ Ma na enjel ke haghore vanira, “Oti saghoi mataghu! Inau ku hatia mai na rorongu ke toke keda vatotogora na komi tinoni gougovu.

¹¹ Kori dani iaani, ahai keda vahavighamu ke havi mai kori melehagna a King Deved. Imanea a Kraisa a Lod.

¹² Iaani nimiu na vaughithatha: Ighamu kotida reghia na meomeo kena filehia kori pohe mena vakolia tagna na bali vangadia na komi fata kaukagu.”

¹³ Kori vido iangeni vamua na komi enjel i popo kena mai duagna na enjel iangeni mena kilothaba a God vaghagna iaani,

¹⁴ “Kilothaba a God i popo, na soleana keda mono duadia arahai kori maramagna ke totogo eidia a God.”

¹⁵ Na komi enjel kena tabiru hadi i popo, mi mara na reireghi sip kena vapuipuhi mena titiono varihotaghidia, “Ati atu i Betlehem eigna katida atu mati reghia na hava a God ke tuturia vanighita.”

16 Imarea kena saisami taveti vano mena pada a Meri ma a Josep ma na meomeo ke koli tagna na bali vangadia na komi fata kaukagu.

17 Kori vido kena reghia na meomeo, imarea kena titionoa na komi fata na enjel ke tuturia vanira eigna na meomeo.

18 Na mavitu kena rongovia na rorongona kena hati maia mara na reireghi sip mena vere nidia puala.

19 Ma a Meri ke boi madoa na komi fata iraani me toatoghara hahali.

20 Mara na reireghi sip kena tabiru mena kilothaba a God eigna na komi fata kena rongovia mena reghia. Na komi fata iraani vaghagna vamua na enjel ke velea vanira.

A Josep ma a Meri koro Hati Vanoa a Jisas kori na Vathe ke Tabu

21 Na meomeo ke jufungia e alu ghohi na danigna, gi ena sogivaughithatha mena tughuni ahagna a Jisas. Iangeni na aha na enjel ke veleagna a Meri kori vido ke boi boebote mua.

22 Me jufu mai ghohi na dani a Josep ma a Meri koroda eia na hava ke velea na vetula nigna a Moses bali vararahara ghehedhia kori matagna a God leghugna na havigna na gari. Iroira koro hati vano na gari kori Vathe ke Tabu nigna a God i Jerusalem eigna koroda hea vano a Lod God.

23 Eigna na vetula nigna a Moses ke velea, "Na gari mane ke havi nagho imarea kedana hea a Lod God."

24 Iroira koro eia mua na havughaghi† leghuagna na vetula nigna a Lod God ke velea imarea kedana havughaghi e rua na bora ba e rua na dathe babahulu.

25 Kori vido iangeni sina mane ke mono i Jerusalem, na ahagna a Simeon. Imanea na mane jino me leghua a God hahali. Imanea ke pitua na maghavu a God keda vahavira mara Israel ma na Tarunga ke Tabu ke mono itagna.

26 Na Tarunga ke Tabu ke velea ghohi gi imanea keda boi thehe me ghieghilei reghia a Vahavi, na mane a God ke taluhaghorea keda vetula mai.

27 Na Tarunga ke Tabu ke batu vanoa a Simeon kori Vathe ke Tabu nigna a God. Kori vido a Simeon ke mono ngengeni, a Josep ma Meri koro hatia maia a Jisas bali hea vanoa a God vaghagna ke velea na vetula nigna a Moses.

28 Gi a Simeon ke pala hadia na gari me kilothaba a God. Imanea ke velea,

29 “Lod God, ikeagaieni tangomana inau kuda thehe kori soleana.

Vaghagna ko kidi taluhaghore vaniu,

30 inau ku reghia ghohi a Vahavi

31 ighoe ko hera na komi tinoni gougovu.

32 Imanea keda vaghagna na lui keda laema na hangana ke tutuni tadia arahai kena boi Jiu

me keda abeghami hadi, nimua na mavitu i Israel.”

† 2:24 “havughaghi” Reghia kori Diksonari

³³ A tamagna ma idogna koro vere rodia puala na rongoviagna na hava ke velea a Simeon eigna a dathedia.

³⁴ Simeon ke vatokera gi e veleagna a Meri a idogna a Jisas, “Na meomeo iaani, a God ke vahia ghohi i hau eigna sethe na tinonigna i Israel imanea keda vahavira. Me sethe mua na tinonigna i Israel, imanea keda boi vahavira eigna imarea kedana boi vaututunia. Imanea keda vaghagna na vaughithatha keda vavotura na komi tinoni. Keana sethe na tinoni kedana siriuhaghinia,

³⁵ ma na komi fata ke mono polo kori ghaghanadia keda tateli aua. Ma na dikahehe hutu puala keda vahaghitigho, vaghagna kena sogigho kori ghau.”

³⁶ Sina kaekave ke profet, na ahagna a Ana, ke mono mua ngengeni. Iia a dathegna a Fanuel ke havi mai kori vinahuhugna a Aser. Kori vido mathanganigna, iia ke taulaghi koragna e vitu na vinogha vamua me thehe sania a taugna.

³⁷ Iia ke talu havi me jufu vati tutughu vati na vinoghagna. Leuleghu dani ma na bongi iia ke vano kori Vathe ke Tabu nigna a God me sota me tarai hahali ngengeni.

³⁸ Kori vido a Simeon ke talu titiono duadia Josep ma Meri, Ana ke vano tadia me veletokea a God eigna a dathedia. Gi e titionoa eigna a Jisas tadia na komi tinoni kena pitua na maghavu a God keda vahavira mara i Israel.

³⁹ A Josep ma a Meri koro ei govua na komi fata ke velea kori vetula nigna a Lod God, gi oro tabiru vano kori melehadia i Nasaret kori provins i Galili.

⁴⁰ Ma na gari ke hutu hadi na tonogna me heta me pukuni thaothadogha, ma a God ke vatokea.

A Jisas ke Mono kori Vathe ke Tabu nigna a God

⁴¹ Leuleghu vinogha a idogna ma a tamagna a Jisas koro hadi i Jerusalem eigna na Laulahugna na Thovoliungi.‡

⁴² Kori vido a Jisas ke jufungia e salaghe rua na vinoghagna, a idogna ma tamagna koro ghoi vano tagna na laulahu iangeni vaghagna koro ado ei hahalia, moro hatia a Jisas duadia.

⁴³ Leghugna ke govu ghohi na laulahu, a idogna ma tamagna a Jisas koro turughu tabiru kori melehadia ma a Jisas ke mono horu i Jerusalem. Kari iroira koro boi adoa.

⁴⁴ Kori ghaghanadia imanea da e tabiru duadia kekeha tinoni ke adoa tadia na mavitu moro taveti na dani doudolu. Gi oro turughu na hiroagna tadia ara vikedia mara kuladia.

⁴⁵ Kari iroira koro boi reghipada gi oro tabiru i Jerusalem moro hiroa ngengeni.

⁴⁶ Kori vatolugna na dani, iroira koro vano reghipada kori Vathe ke Tabu nigna a God. Imanea ke nohe duadia mara na velepuhigna na vetula nigna a Moses me vaovarongo me huahuatira.

‡ **2:41** “Na Laulahugna na Thovoliungi” Mara Jiu kena togha tabiru na bongi na enjel nigna a God ke thovoliungira mara Israel kena boa na ghaughabua kori hagetha vathedia me vathehera na komi gari mane ke havi nagho tadia mara Ijip.

⁴⁷ Ma na komi tinoni kena rongovia kena vere nidia puala nigna na thaothadogha ma nigna na komi haghore tughu.

⁴⁸ Kori vido a Josep ma Meri koro reghipada, iroira koro vere rodia puala. Ma a idogna ke ania, “Dathegu, ehava kona eia vanighami iaani? Iroghami a tamamu kuru hirogho muru mataghu eigna da sa fata ke dika ke padagho.”

⁴⁹ Ma a Jisas ke velera, “Eigna na hava korona hirou ivei mi vei? Iroghamu tangomana koroda adoa inau kuda mono kori vathegna a tamagu.

⁵⁰ Keana iroira koro boi adoa na ghaghana ikoragna na komi haghore iraani.

⁵¹ Ma Jisas ke tabiru duadia i Nasaret me leghu hahalia na komi fata koro veleagna. A idogna ke togha hahalia na komi fata iraani kori ghaghanagna.

⁵² Ma a Jisas ke hutu hadi me vonungia na thaothadogha. A God ma na komi tinoni kena totogo puala eigna imanea.

3

A Jon Siu vitabu ke Titionoa na Rorongoa ke Toke tadia na Mavitu

(Matiu 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

¹ Kori salaghe limagna na vinogha a Tiberias ke King gna i Rom, a Pontius Pailat ke primia i Jiudea, ma a Herod Antipas ke vunaghi pungusia na provins i Galili. Filip, a tahigna Herod, ke vunaghi pungusira e rua na provins i Iturea mi Trakonitis, ma Lisantias ke vunaghi pungusia na provins i Abilene.

² Ma Anas ma Kaiafas, romara koro vunaghidia mara na pris. Kori vido iangeni a Jon, dathegna a Sakaria, ke mono kori meleha ke gou, ma a God ke hea nigna na komi haghore.

³ A Jon ke taetaveti tadia na komi meleha ghaghireigna na bea hutu i Jodan me titiono vanira na komi tinoni. Imanea ke velera, “Oti tughua na havimiu ke koakoa moti siuvitabu, ma a God keda talutavogha na komi paluhamiu.”

⁴ A profet Aisaia ke risoa i hau eigna na maiagna a Jon. Imanea ke velea, “Sina mane keda haohaghore heta kori meleha ke gou, ‘Oti kaikalitia na hangana vania a Lod moti vajinoa na bali taetavetigna.

⁵ Oti kuvurira na komi logu moti vanatara na komi suasupa ma na mathaghughu. Na komi hangana ke thoithoki, oti vajinora.

Ma na komi hangana ke sethe na lodu itadia, oti kuvuri toetokera.

⁶ Ma na komi tinoni gougovu kedana reghia a God keda vahavira.’”

⁷ E sethe na tinoni kena mai tagna Jon eigna keda siuvitabura. A Jon ke velera kekeha itadia, “Ighamu koti dika vaghagna na komi poli! Ehava? Ighamu koti ghaghana gi kotida siuvitabu vamua, ighamu tangomana kotida polo tagna na fate a God keda eia? Boi tangomana nimiu!

⁸ Oti kidi eia na komi fata ke jino bali tateli aua ighamu koti tughua na havimiu ke koakoa, gi oti mai moti siuvitabu itagua. Oti saghoi ghaghana a God keda boi fateghamu eigna koti havi mai kori vikegna a hutuda a Ebrahim. Eigna inau

ku veleghamu, a God ke tangomana keda eia na komi ghahira iraani gi kedana ara vinahuhugna a Ebrahim.

⁹ Ikeagaieni a God ke kaikaliti ghohi bali fatera na komi tinoni kena boi tughua na havidia, vaghagna ahai ke kaikaliti na toka horuagna na komi ghai. Na komi ghai ke boi toke na sagharodia, imanea keda toka horura me keda soni vanoa kori joto.”

¹⁰ Ma na mavitu kena huatia a Jon, “Na hava kitida eia bali tateli aua ighami kiti tughua na havimami ke koakoa.”

¹¹ A Jon ke haghore tughura, “Ahai itamiu ke tonogna e rua na oopo, imanea keda hea sikei ahai ke teo nigna. Gi ahai ke mono ghagna vanga, imanea keda kemulia vanira arahai ke teo sa ghadia vanga.”

¹² Kekeha mara na oho takis kena mai eigna kedana siuvitabu. Imarea kena huatia, “Velepui, Na hava kitida eia bali tateli aua ighami kiti tughua na komi puhimami ke dika?”

¹³ A Jon ke anira, “Oti kaea vamua tadia na komi tinoni engiha ke velea na vetula moti saghoi kaea na rongo ke sethe vano tagna ian-geni.”

¹⁴ Kekeha soldia kena huatia, “Ighami eni ba? Na hava kitida eia?”

Imanea ke anira, “Oti saghoi hurura na komi tinoni eigna kedana heghamu na rongo. Moti saghoi vuha haghore eigna sa tinoni eigna kotida hatia nigna na rongo. Oti totogo vamua engiha na volimiu kena heghamu.”

15 Na komi tinoni kena ghaghana na maigna a Vahavi e gharani mai ghohi, mena ghaghana da a Jon imanea a God ke vahia.

16 Ma Jon ke velera, “Inau ku siuvitabughamu kori bea, keana ahai keda mai leghugu, imanea ke thaba vano itagua. Inau boi naba kuda hati aua nigna na sadol. Imanea keda siuvitabughamu kori Tarunga ke Tabu ma na joto.

17 Imanea ke kaikaliti na fateragna na komi tinoni, vaghagna na tinoni ke vugnua na wit. Imanea ke hatia na komi ghanogna me boa kori vathegna, keana imanea keda pughulira na komi ghuighuligna kori joto ke teo na thehegna.”

18 Sethe na titiono a Jon ke eia vaghagna iangeni kori vido ke tuturi aua na Rorongo ke Toke tadia na komi tinoni me velera eigna kedana leghua.

19 Leghugna iangeni, a Jon ke haghore heta vania a Herod Antipas na king, eigna ke hatia me taulaghi tagna a Herodias, a taugna a tahigna. Mi manea ke eira kekeha fata mua ke dika puala.

20 Me sina fata ke eia ke dika vano, imanea ke thotia a Jon me boa haghea kori vathe tatari.

*Na Siuvitabuagna a Jisas
(Matiu 3:13-17; Mak 1:9-11)*

21 Kori vido kena boi boa haghea mua a Jon kori vathe tatari, imanea ke siuvitabura na komi tinoni gi e siuvitabua mua a Jisas. Kori vido iangeni a Jisas ke tarai ma na maaloa ke hangavi,

22 ma na Tarunga ke Tabu ke horu mai popogna ma na dodorogna ke vaghagna na bora. Ma na ohai haghore ke haghore mai i popo me

ania, “Ighoe a pukuni dathegu. Inau ku totogo puala eimu ighoe mu ku dothovigho.”

Ara Hutugna a Jisas
(*Matiu 1:1-17*)

²³ Kori vido a Jisas ke jufungia e tolu hangavulu na vinoghagna, imanea ke turughua nigna na komi agutu. Kori ghaghanadia na komi tinoni, a Jisas a dathegna a Josep.

Ma a Josep a dathegna a Heli

²⁴ Heli dathegna Matat

Matat dathegna Livai

Livai dathegna Melki

Melki dathegna Janai

Janai dathegna Josep

²⁵ Josep dathegna Matatias

Matatias dathegna Amos

Amos dathegna Nahum

Nahum dathegna Esli

Esli dathegna Nagai

²⁶ Nagai dathegna Meata

Meata dathegna Matatias

Matatias dathegna Semein

Semein dathegna Josek

Josek dathegna Joda

²⁷ Joda dathegna Joanan

Joanan dathegna Resa

Resa dathegna Serababel

Serababel dathegna Sealtiel

Sealtiel dathegna Neri

²⁸ Neri dathegna Melki

Melki dathegna Adi

Adi dathegna Kosam

Kosam dathegna Elmadam
Elmadam dathegna Ere
²⁹ Ere dathegna Josua
Josua dathegna Eliesa
Eliesa dathegna Jorim
Jorim dathegna Matat
Matat dathegna Livai
³⁰ Livai dathegna Simeon
Simeon dathegna Jiuda
Jiuda dathegna Josep
Josep dathegna Jonam
Jonam dathegna Eliakim
³¹ Eliakim dathegna Melea
Melea dathegna Mena
Mena dathegna Matata
Matata dathegna Natan
Natan dathegna Deved
³² Deved dathegna Jesi
Jesi dathegna Obed
Obed dathegna Boas
Boas dathegna Salmon
Salmon dathegna Nason
³³ Nason dathegna Aminadab
Aminadab dathegna Admin
Admin dathegna Ani
Ani dathegna Hesron
Hesron dathegna Pires
Pires dathegna Jiuda
³⁴ Jiuda dathegna Jakob
Jakob dathegna Aisak
Aisak dathegna Ebrahim
Ebrahim dathegna Tera
Tera dathegna Naho

35 Naho dathegna Serug
 Serug dathegna Reu
 Reu dathegna Felek
 Felek dathegna Eba
 Eba dathegna Sela

36 Sela dathegna Kainan
 Kainan dathegna Afaksad
 Afaksad dathegna Siem
 Siem dathegna Noa
 Noa dathegna Lamek

37 Lamek dathegna Metusala
 Metusala dathegna Inok
 Inok dathegna Jared
 Jared dathegna Mahalalel
 Mahalalel dathegna Kenan

38 Kenan dathegna Enos
 Enos dathegna Set
 Set dathegna Adam
 Adam dathegna God.

4

A Satan ke Auaua a Jisas (Matiu 4:1-11; Mak 1:12-13)

¹ Kori vido a Jisas ke taveti sania na bea hutu i Jodan, na Tarunga ke Tabu ke vonungia. Me batu vanoa a Jisas kori meleha ke gou.

² A Satan ke auaua a Jisas ngengeni koragna e rua tutughu na dani. Kori vido iangeni a Jisas ke boi vanga me rofo nigna puala kori vagovugna na komi dani irangeni.

³ A Satan ke ania, “Gi keda tutuni ighoe pukuni Dathegna a God, o haghore vania na ghahira iaani meke vuhai bred.”

⁴ Jisas ke haghore tughua, “Na komi Rioriso ke Tabu kena velea na komi tinoni kena boi havi kori bred vamua.”

⁵ Gi a Satan ke batu vanoa a Jisas tagna sina vido ke hadi puala, me saisami tuhua vania na komi meleha hutu koragna na maramagna.

⁶⁻⁷ Ma a Satan ke ania, “Gi koda torongaghi tuturu horu mo maimanihihiu, ighoe koda vunaghi pungusira na komi meleha iraani mu kuda hegho atu nidia na komi fata ke toke. Eigna na komi fata iraani na nigua, mu tangomana kuda hea ahai ku vahia.”

⁸ Ma a Jisas ke haghore tughua, “Na komi Rioriso ke Tabu kena velea, ‘A Lod na nimiu a God vamua kotida maimanihihia moti agutu vania.’ ”

⁹ Leghugna iangeni a Satan ke ghoi batu vanoa a Jisas i Jerusalem me veleagna eigna keda sokara kori vido ke hadi puala popogna na Vathe ke Tabu nigna a God. Gi a Satan ke veleagna a Jisas, “Gi ighoe a Dathegna a God, o sogala horu.

¹⁰ Eigna na komi Rioriso ke Tabu kena velea, ‘God keda velera nigna na komi enjel eigna kedana reireghigho.

¹¹ Imarea kedana lakugho me teo keda kathea sa ghahira na naemu.’ ”

¹² A Jisas ke haghore tughua, “Na komi Rioriso ke Tabu kena velea, ‘Saghoi eia sa fata bali huruagna a Lod na nimiu God eigna keda eia vanighamu na hava ke taluhaghorea.’ ”

¹³ Kori vido a Satan ke govua na auaugna a Jisas tagna na komi fata iraani, imanea ke taveti sania a Jisas me pitua sa maghavu ke toke keda ghoi auaua.

*Jisas ke Turughua nigna na Agutu i Galili
(Matiu 4:12-17; Mak 1:14-15)*

¹⁴ Leghugna iangeni a Jisas ke ghoi tabiru vano kori provins i Galili, ma na mana nigna na Tarunga ke Tabu ke mono duagna. Na roron-gogna imanea ke jufu tadia na komi meleha kori provins iangeni.

¹⁵ A Jisas ke velepuhira na mavitu tadia na komi vathe haidu nidia mara Jiu, ma na komi tinoni gougovu kena kilothaba imanea.

Na komi Tinonigna i Nasaret kena boi Vautunua a Jisas

(Matiu 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ A Jisas ke tabiru i Nasaret, na meleha ke hutu hadi itagna. Kori Sabat imanea ke vano kori vathe haidu vaghagna ke ado eia hahalia. Imanea ke sokara hadi eigna keda ijumia na Rioriso ke Tabu vanira na mavitu.

¹⁷ Imarea kena hea na pepa vivilohe kena risoa itagna nigna na rioriso a profet Aisaia. A Jisas ke vurehea me reghipada na vido ke velea iaani:

¹⁸ “Na Tarunga ke Tabu nigna a God ke mono duagu,
eigna imanea ke vahiu ghohi eigna kuda tuturia
na Rorongo ke Toke tadia arahai kena
kuma.

Imanea ke vetulau mai eigna kuda tuturi aua,

imarea kedana vamamaluhara arahai kena
mono kori vathe tatari
ma arahai kena doa kedana ghoi reirei,
ma arahai kena mono papara kori limadia arahai
tavogha, imarea kedana mono mamaluha.

¹⁹ Inau kuda tuturia aua na maghavu a God keda
vahavira nigna na komi tinoni e gharani
mai ghohi.”

²⁰ Govu gi e lopoa na rioriso me hea tabirua
na mane ke batua na tarai me nohe eigna keda
velepuhira. Na mavitu gougovu kena mono
koragna na vathe haidu kena buta vano itagna.

²¹ Ma a Jisas ke anira, “Na hava ku ijumia
vanighamu atu e tutuni ikeagaieni.”

²² Ma na komi tinoni ngengeni kena titiono
na komi fata ke toke eigna a Jisas mena vere
nidia puala nigna na haghore ke toke ke velea.
Keana, gi ena velea, “Ehava gi ai? Eigna imanea
a dathegna a Josep vamua.”

²³ Ma a Jisas ke anira, “Inau ku adoa ghohi
ighamu koti magnahaghinia na veleugna sina
titiono kudo ke adoa na komi tinoni, ‘Dokta, o
kidi vatoke tabirugho ghehemu,’ Na ghaghana
koragna, gi koda a Vahavi, o eira kori melehamu
eeni na komi reghithehe kiti rongovia ko eira
kori meleha i Kapaneam.”

²⁴ Ma a Jisas ke ghoi velera, “E tutuni na hava
ku veleghamu ikeagaieni. Teo sa profet imarea
kedana ghaghana bohea kori meleha ke hutu
hadi.

²⁵ Kori vido ke mono a profet Elaija, sethe na
vaivine thehe sasani kena mono i Israel kena

papara. Kori vido iangeni teo sa uha koragna e tolu na vinogha me ono na vula, ma na ngengere ke padara na komi meleha.

²⁶ Keana a God ke boi vetula vanoa a Elaija eigna keda hathea sina vaivine ngengeni. Teo. Imanea ke vetula vanoa a Elaija tagna sina thehe sasani ke boi Jiu ke mono kori meleha i Jarefat kori provins i Saidon.

²⁷ Mi kori vido ke mono a profet a Elisa, sethe na tinoni Jiu kena mono i Israel kena lepa. Keana a God ke boi vatoke tabirua sikei tadia. Sikei vamua a Naman na manegna i Siria a God ke vatoke tabirua.

²⁸ Na komi tinoni kena mono kori vathe haidu kena rongovia na komi fata iraani mena dikatadia puala.

²⁹ Imarea kena sokara hadi mena thotia a Jisas mena gigi aua kori melehadia. Na meleha iangeni ke mono tagna sina suasupa. Imarea kena hatia a Jisas mena vano tagna ke vahotha mena haga soni horua.

³⁰ Keana imanea ke taetaveti varihotaghidia na mavitu me taveti sanira.

*Jisas ke Gigi Aua na Tidatho tagna sina Mane
(Mak 1:21-28)*

³¹ Leghugna iaani a Jisas ke ghoi vano i Kapaneam, sina meleha kori provins i Galili. Kori Sabat a Jisas ke velepuhira na komi tinoni kori vathe haidu.

³² Ma na komi tinoni kena vere nidia puala tagna nigina na velepuhi, eigna na pukuni thaothadogha bali velepuhi ke mono itagna.

³³ Kori vido iangeni, sina mane ke haghevia na tidatho ke mono korai vathe haidu. Imanea ke ghuu heta,

³⁴ “Jisas, ighoe na manemu i Nasaret! Na hava ko haga mai eia itamami? Da ighoe o mai bali diadikalaghami. Inau ku adogho ghohi. Ighoe na mane tabu a God ke vetulagho mai!”

³⁵ Jisas ke haghore heta vania na tidatho, “O bughoro mo taveti au itagna!” Ma na tidatho ke vasikili horua na mane iangeni naghodia na mavitu, gi e taveti sania kari e boi vangesoa.

³⁶ Imarea gougovu kena vere nidia puala mena turughu haohaghore varihotaghidia, “Tolumara! Na haghore hava hina iaani? Imanea ke haohaghore kori mana ke hutu vanira na komi tidatho mena taveti au.”

³⁷ Ma na rorongogna a Jisas ke rongoragha tadia na komi meleha gougovu ghaghireigna i Kapaneam.

A Jisas ke Vatoke Tabirura Arahai kena Vahaghi

(Matiu 8:14-17; Mak 1:29-34)

³⁸ A Jisas ke taveti au kori vathe haidu me vano kori vatheгна Saimon. Kori vathe iangeni a vungagogna vaivine a Saimon ke vahaghi me vuvughu puala na tonogna. Imarea kena kaea a Jisas eigna keda hathea.

³⁹ Ma a Jisas ke vano me sokara ghaghireigna na mathagna me haghore heta vania na vahaghi. Ma na vahaghi ke govu itagna. Kori vido vamua iangeni, iia ke sokara hadi me kaikalitia vanira ghadia na vanga.

⁴⁰ Kori vido ke haga huu horu na aho, na mavitu kena hatira mai na komi tinoni ke padara na komi thagi vahaghi. Ma a Jisas ke tangolira mena toke tabiru gougovu.

⁴¹ Ma a Jisas ke gigi aura na komi tidatho tadia na komi tinoni. Na komi tidatho kena ghuu heta vaghagna iaani, "Ighoe a Dathegna a God."

Keana a Jisas ke haghore heta vanira me boi lubatira gi kedana velea sa fata, eigna imarea kena adoa a Jisas a Vahavi.

Jisas ke Vano Titiono tadia na komi Meleha i Galili

(Mak 1:35-39)

⁴² Kori vuevughei puni a Jisas ke taveti sania na meleha i Kapaneam me vano kori vido ke korogha. Ma na mavitu i Kapaneam kena hiroa mena vano pada, mena veleagna eigna keda boi taveti sanira.

⁴³ Keana a Jisas ke velera, "Inau kuda tuturia tadia kekeha meleha tavogha na Rorongo ke Toke eigna na hughuta nigna a God,* eigna iangeni na vunegna a God ke vetulau mai."

⁴⁴ Ma a Jisas ke titionoa na Rorongo ke Toke tadia na komi vathe haidu nidia mara Jiu kori provins i Jiudea.

5

Jisas ke Kilora nigna na komi Vaovarongo

(Matiu 4:18-22; Mak 1:16-20)

¹ Sina dani a Jisas ke sokara ghaghireigna na kolo i Galili. Sethe na tinoni kena huhuju mena

* **4:43** "hughuta nigna a God" Reghia kori Diksonari

mai gharania imanea eigna kedana tangomana na rongoviagna na haghoregna a God.

² A Jisas ke reghia e rua na boti ke piniti ghaghireigna na lilihi. Kekeha mara ugura kena pinitira mena lumira nidia na komi jau.

³ A Jisas ke hahaghe kori boti nigna sina mane, na ahagna a Saimon, me kaea eigna keda huju sapa sina vido. Gi e nohe me velepuhira na komi tinoni kena mono i longa.

⁴ Kori govugna na titiono vaniragna na mavitu, imanea ke veleagna a Saimon, “Oti huju sapa kori maha moti sonia horua nimiu na komi jau eigna keda hogho sa igha moti hatia.”

⁵ A Saimon ke veleagna, “Vunaghi, ighami kiti ugura na bongi doudolu miti boi vathehea sa igha. Keana ighami kitida ghoi soni horura na komi jau eigna ko veleghami.”

⁶ Kori vido imarea kena eia na hava ke velera a Jisas, sethe puala na igha ke hogho me haga resu na komi jau.

⁷ Imarea kena kilora vano ara kuladia kena mono tagna sina boti eigna kedana mai hathera. Imarea kena mai mena lujaghinia na komi igha tagna e rua na boti mena haga luvu.

⁸ A Pita ke reghia na reghithehe iaani me torongaghi tuturu horu itagna a Jisas me ania, “Lod, o taveti saniu eigna inau na tinoni koakoa!”

⁹ A Pita ke velea iangeni eigna imarea kena reghia na komi igha kena vathehera mena vere nidia puala.

¹⁰ E rua dathegna Jebedi, Jemes ma Jon, koro agutu duagna a Saimon. Romara huju, oro vere rodia puala.

Jisas ke veleagna a Saimon, “O saghoi mataghu. Turughu ikeagaieni ighoe koda ugura tinoni mo hatira mai tagna a God.”

¹¹ Kori vido kena thonga i longa mena hulu sarara hadi e rua na boti, imarea kena talu horua komi nidia na fata gougovu mena leghua a Jisas.

*A Jisas ke Vatokea sina Mane ke Lepa
(Matiu 8:1-4; Mak 1:40-45)*

¹² A Jisas ke vano tagna sina meleha ke mono sina mane ke lepa. Imanea ke reghia a Jisas me mai itagna me torongaghi tuturu me pogho horu kori thepa. Imanea ke kaea huhurua eigna keda vatokea me velea, “Lod, gi koda magnahaghinia, tangomana koda vatokeu!”

¹³ A Jisas ke tangolia me ania, “Hii, inau ku magnahaghinia. O toke tabiru!” Ma na komi tubu kori tonogna ke mavo saisami.

¹⁴ Ma a Jisas ke haghore heta vania, “O saghoi veleagna sa tinoni na hava ku eia vanigho. Kari o vano reghia na pris eigna keda reghia na tonomu ke toke tabiru. Gi o hea na pris na fata bali havughaghi ke velea na vetula nigna a Moses eigna kedana adoa na mavitu ighoe ko toke tabiru.”

¹⁵ Toke a Jisas ke lutia na mane iangeni na titionoagna, na rorongogna a Jisas ke rongoragha tadia na komi meleha ke sethe. Ma na mavitu ke sethe kena mai mena rorongo kori nigna na velepuhi, mena magnahaghinia a Jisas keda vatokera tadia na komi vahaghi ke padara.

¹⁶ Sethe na maghavu a Jisas ke taveti sanira na mavitu me vano tagna na meleha ke korogha me tarai.

A Jisas ke Vatokea sina Mane ke Lae na Tonogna

(Matiu 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Sina maghavu, kori vido a Jisas ke velepuhira na mavitu, kekeha mara na Farise* mi mara velepuhigna na vetula nigna Moses kena mono ngengeni. Imarea kena mai tadia na komi meleha kori provins i Galili mi kori provins i Jiudea mi kori na meleha hutu i Jerusalem. Ma na mana nigna a Lod God ke mono tagna a Jisas bali vatokera arahai kena vahaghi.

¹⁸ Kori vido iangeni, kekeha mara kena hulungia maia kori mathagna sina mane ke lae na tonogna. Imarea kena haga hatia mai korai vathe tagna a Jisas.

¹⁹ Keana imarea kena boi tangomana eigna na mavitu ke vonu kori vathe. Mena hulu leghua hadia na rangana mena jufu popogna na vathe. Gi ena vabiloa na vathe mena uli horua imanea ke vahaghi kori mathagna naghogna a Jisas hotaghidia na mavitu.

²⁰ Jisas ke adoa nidia na vaututuni ke hutu me haghore vania, "Kulagu, na komi paluhamu ke talutavogha ghohi."

²¹ Mara velepuhigna na vetula nigna a Moses duadia mara na Farise kena ghaghana vaghagna iaani, "Na mane hava hina ke velea iaani? A God vamua ke tangomana na talutavoghagna na komi paluha. Kori vido imanea ke haghore vaghagna iaani, imanea ke vananaba ghehegna duagna a God."

* **5:17** "Farise" Reghia kori Diksonari

²² A Jisas ke adoa na ghaghanadia me velera, “Ehava gi oti ghaghana na hava ku velea iangeni ke boi toke?”

²³ Gi kuda haghore vania na mane ke lae na tonogna vaghagna iaani, ‘Inau ku talutavogha na paluhamu,’ ighamu kotida boi tangomana na adoagna na paluhagna ke talutavogha ba teo. Kari gi kuda haghore vania vaghagna iaani, ‘O sokara hadi mo taveti,’ gi ighamu kotida reghia inau ku mono nigua na mana kuda vatokea imanea ba teo.

²⁴ Kori vido kuda vatokea na mane iaani, ighamu kotida adoa, inau, na Dathei Tinoni,† ku mono nigua mana bali talutavogha na komi paluha.” Me govu, gi a Jisas ke velea na mane ke lae na tonogna, “O sokara hadi mo hatia na mathamu mo tabiru kori vathemu!”

²⁵ Imanea ke sokara hadi saisami i naghodia na mavitu me hatia na mathagna me tabiru kori vathegna me veletokea a God.

²⁶ Na mavitu kena vere nidia puala mena veletokea God. Imarea kena mataghunia na mana nigua a God mena velea, “Ikeagaieni gi ati reghia sina fata ke hutu puala!”

Jisas ke Kiloa a Livai
(*Matiu 9:9-13; Mak 2:13-17*)

²⁷ Leghugna iaani, a Jisas ke taveti au kori meleha iangeni me reghia sina mane bali oho takis, na ahagna a Livai. Imanea ke nohe kori vido bali voli takis. A Jisas ke ania, “O

† 5:24 “Dathei Tinoni” Reghia kori Diksonari

mai mo leghuu inau eigna koda nigua na mane vaovarongo.”

²⁸ A Livai ke sokara hadi me taveti sanira nigua na komi fata gougovu me leghua a Jisas.

²⁹ Gi a Livai ke eia na vangahaidu hutu vania a Jisas kori vathegna. Sethe na tinoni bali oho takis duadia kekeha tinoni tavogha kena mai kori vangahaidu iangeni.

³⁰ Kekeha mara na Farise duadia mara na velepuhigna na vetula nigua a Moses kena haghore diadikala nigua na komi vaovarongo a Jisas vaghagna iaani, “Ehava gi oti vanga moti kou duadia mara na bali oho takis ma na komi tinoni dika vaghagna iangeni.”

³¹ A Jisas ke anira, “Arahai kena boi vahaghi kena boi magnahaghinia na vano reghiagna na dokta, keana arahai vamua kena vahaghi.

³² Vaghagna iaani, inau ku bosi mai bali velera arahai kena jino kori ghaghanadia ghehedia eigna kedana tughua na havidia ke koakoa, keana arahai kena adoa ghehedia kena koakoa.”

*Saghoi Boa Haidua na Velepui Mathangani
kori na Vetula Haulaghi*

(Matiu 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Kekeha tinoni kena veleagna a Jisas, “Sethe na maghavu nigua na komi vaovarongo a Jon ma na nidia na komi vaovarongo mara na Farise kena sota kori vanga mena tarai. Kari ehava gi mara nimua na komi vaovarongo kena boi eia iangeni kari ena vanga mena kou ghadia vamua leuleghu dani?”

³⁴ Jisas ke haghore tughura, “Vaghagna ivei, e toke vanira mua na mavitu kena mono kori vangahaidugna na taulaghi kedana sota kori vido na mane taulaghi ke mono duadia? Teo!

³⁵ Keana kori vido kekeha tinoni kedana mai hati aua na mane taulaghi itadia ara kulagna gi ena tangomana kedana sota eigna kena dika-hehe. Vaghagna iangeni ghua, boi tangomana kedana sota nigua na komi vaovarongo eigna inau ku mono duadia mua.”

³⁶ Gi a Jisas ke ghoi velera na titiono velepuhi iaani, “Ghita ati adoa ghohi, teo ahai itada keda utuhia na vidoi pohe kori poko mathangani me suki ponoti vanoa kori resugna na poko ke haulaghi. Gi katida eia iangeni na poko mathangani keda dika ma na vidoi pohe mathangani keda boi toke na dodorogna duagna na poko haulaghi.

³⁷ Sina fata mua iaani, ighita kati boi toia na waen mathangani kori ghuighuligna na got ke haulaghi. Eigna kori vido na waen mathangani ke vano me haulaghi, kenughua na ghuighuli haulaghi iangeni e nana me poha eigna e nana ghohi. Ma na waen keda rote ma na ghuighuli keda dika.

³⁸ Mati toia na waen mathangani kori ghuighuli ke mathangani eigna ke tangomana na nana.”

³⁹ Ahai ke kidi kouvia na waen haulaghi e boi magnahaghinia keda kouvia na waen mathangani, eigna ke ghaghana na waen haulaghi ke toke vano.”

6

Jisas na Vunaghigna na Sabat (*Matiu 12:1-14; Mak 2:23—3:6*)

¹ Sina Sabat, Jisas duagna nigna na komi vaovarongo kena taveti vano kori hangana hotaghidia na komi gnatha i wit. Mara na vaovarongo kena vihukira kekeha sagharogna na wit mena vugnua mena vanga.

² Kekeha mara na Farise kena reghia mena huatira, “Ehava kotina eiagna na agutu ke boi lubatia na vetula kori Sabat?”

³ Jisas ke haghore tughura, “Ehava? Oti boi ijumia vamua na hava ke eia a King Deved kori vido imanea ma na komi nigna na mane kena rofo?”

⁴ A Deved ke vano haghe kori na vathe tapole nigna a God me ghania na bred ke tabu me hera mara nigna na mane. Kori na vetula, mara pris vamua kena tangomana na ghaniagna na bred iangeni. Kari a God ke boi dikatagna tagna a Deved.”

⁵ Gi a Jisas ke anira, “Inau, na Dathei Tinoni, ke mono nigua na mana bali velera na komi tinoni na hava kedana tangomana na eiagna kori Sabat.”

Na Tinoni ke Thehe na Limagna (*Mak 3:1-6; Mati u 12:9-14*)

⁶ Tagna sina Sabat mua, a Jisas ke haghe vano kori vathe haidu me velepuhira na komi tinoni. Sina mane ke thehe na tataba lima madothogna ke mono ngengeni.

⁷ Mara na Farise mi mara na velepuhigna na vetula nigna a Moses kena kaekalea a Jisas. Gi

keda vatokea na mane iangeni kori Sabat, imarea kedana fatea eigna ke boi leghua na vetula.

⁸ Jisas ke adoa na ghaghanadia, me veleagna na mane ke thehe na limagna, “O sokara hadi mo mai nagho eeni.” Imanea ke sokara hadi me vano sokara naghodia na mavitu.

⁹ A Jisas ke huatira, “Ehava? E lubatia mua nida na vetula katida eia na hava ke toke kori Sabat? E lubatighita katida hathea na tinoni ba katida eia na fata ke dika itagna? Katida vahavia na tinoni ba vathehea?”

¹⁰ Govu gi a Jisas ke rei vano tadia na komi tinoni gougovu me veleagna na mane ke thehe na limagna, “O vajinoa na limamu.” Imanea ke vajinoa ma na limagna ke ghoi toke tabiru.

¹¹ Mara na Farise mi mara na velepuhigna na vetula nigna a Moses kena reghia iangeni mena dikatadia puala mena vapuipuhi haidu eigna na hava kedana eiagna a Jisas.

*A Jisas ke Vahira Salaghe Rua na Mane Vetula
(Matiu 10:1-4; Mak 3:13-19)*

¹² Boi hau leghugna iangeni a Jisas ke vano hadi kori suasupa bali tarai. Sina bongi doudolu imanea ke tarai tagna God.

¹³ Kori vevugheigna hadi imanea ke kilora mai nigna na komi vaovarongo, me vahira e salaghe rua na mane itadia me kilora mara na vetula.

¹⁴ Iaani na ahadia na:

Saimon (a Jisas ke kiloagna a Pita),
ma a Andru (a tahigna a Pita),
a Jemes,
a Jon,

a Filip,
 a Batolomiu,
¹⁵ a Matiu,
 a Tomas,
 a Jemes (a dathegna a Alfius),
 a Saimon (sina mane ke magnahaghinia na gigi
 auragna mara i Rom eigna kedana boi
 vunaghi pungusira mara Jiu),
¹⁶ A Jiudas (a dathegna a Jemes),
 ma a Jiudas Iskariot (na mane ke peroa a Jisas
 kori limadia mara nigna na thevuioka).

Na Mavitu kena Mai tagna a Jisas
(Matiu 4:23-25)

¹⁷ A Jisas duagna mara nigna na vetula kena
 taveti horu mai kori suasupa mena sokara tagna
 sina nata ke hutu. Ingengeni kena hathatano
 haidu sethe nigna na komi vaovarongo a Jisas
 me sethe na komi tinoni tavogha kena mai i
 Jerusalem ma na komi meleha kori provins i
 Jiudea. Kekeha mua kena mai tadia e rua
 na meleha hutu i Taia mi Saidon koro mono
 ghaghireigna na tahi.

¹⁸ Imarea kena mai eigna kena magnahaghinia
 na rongoviagna nigna na velepuhi a Jisas, mena
 magnahaghinia mua keda vatoke tabirura arahai
 kena vahaghi. Ma na komi tinoni kena haghevira
 na komi tidatho, a Jisas ke gigi aura itadia.

¹⁹ Na komi tinoni gougovu kena magnahagh-
 inia na tugeliagna a Jisas eigna na mana nigna
 a God ke taveti au itagna me vatoke tabirura
 arahai kena tugelia.

*Na Pukuni Totogo ma na Dikahehe
(Matiu 5:1-12)*

²⁰ A Jisas ke rei vano tadia nigna na komi vaovarongo me veleragna,

“A God keda vatokeghamu ighamu koti kuma. Ighamu kotida mono kori hughuta nigna a God.

²¹ A God keda vatokeghamu, ighamu koti rofo ikeagaieni.

Ighamu kotida vanga moti mahu.

A God keda vatokeghamu, ighamu koti tangi ikeagaieni.

Ighamu kotida kia moti totogo.

²² A God keda vatokeghamu kori vido imarea kena thevuioka itamiu mena siriuhaghinighamu mena hiraghamu, mena haghore diadikalaghamu eigna ighamu koti leghuu inau, na Dathei Tinoni.

²³ Oti ragi moti lealea kori vido kena eia na komi fata iraani itamiu, eigna a God keda heghamu na taba ke hutu puala kori hadimiu i popo. Moti saghoi havaghinia ara hutumiu kena eia na komi fata ke dika vaghagna irangeni vanira na komi profet nigna a God.

²⁴ Keana ighamu koti pada rongo ikeagaieni, na komi fata ke dika keda katheghamu, eigna ighamu koti hatia ghohi nimiu na totogo.

²⁵ Ighamu koti vanga toetoke ikeagaieni, na komi fata ke dika keda katheghamu, eigna ighamu kotida rofo.

Ighamu koti kia ikeagaieni, na komi fata ke dika keda katheghamu, eigna ighamu kotida dikahehe moti tangi.

²⁶ Ighamu, na mavitu kena veletokeghamu, na komi fata ke dika keda katheghamu, eigna ara hutumiu huju kena veletokera na komi profet piapilau, keana a God ke vaparara.”

Dothovira Nimiu na Thevuioka

(Matiu 5:38-48; 7:12)

²⁷ A Jisas ke talu velepuhira mua me anira, “Inau ku veleghamu ighamu koti rorongoi mai itagua, oti dothovira nimiu na thevuioka, moti eia na komi fata ke toke vanira arahai kena boi magnahaghinighamu.

²⁸ Aarahai kena haghore leghughamu, oti tarai kaea a God eigna keda vatokera. Moti tarai eidia arahai kena eia na komi fata ke dika itamiu.

²⁹ Gi ahai keda tapoa na bakomu, o ghoi lubatia vania sethevui bakomu. Gi ahai keda hatia nimua na oopo, o lubatia vania nimua na poko.

³⁰ Aarahai kena kaeghamu sa fata, oti hera. Gi ahai keda hatia nimua na fata o saghoi kae tabirua.

³¹ Oti eia vanira arahai tavogha na komi fata koti magnahaghinira kedana eia vanighamu.

³² “Gi kotida dothovira vamua arahai kena dothovighamu, a God keda boi veletokeghamu, eigna na komi tinoni dika ena dothovira mua arahai kena dothovira.

³³ Vaghagna iaani, gi kotida eia vamua na komi fata ke toke vanira arahai kena eia vanighamu na komi fata ke toke, a God keda boi veletokeghamu. Na komi tinoni dika huju, ena eia mua vaghagna iangeni.

³⁴ Gi kotida hera sa fata arahai vamua kena tangomana na tughu tabirughamugna, a God keda boi veletokeghamu. Na komi tinoni dika

huju ena eia vaghagna iangeni, eigna kena adoa imarea kedana tughu tabirura.

³⁵ “Oti dothovira nimiu na thevuioka moti eia vanira na komi fata ke toke. Oti hera na fata kena kaea itamiu moti saghoi toatogha kedana tughu tabirua. Gi kotida eia na komi fata iraani, ighamu kotida hatia na taba hutu puala, ma na puhimiu keda vaghagna na puhigna a tamamium, a God ke thaba haluhadi puala. Eigna a God ke toke vanira arahai kena dika ma arahai kena boi veletokea eigna na komi fata ke hera.

³⁶ Oti rarovira na komi tinoni vaghagna a God a Tamamiu ke rarovighamu.”

Saghoi Fatea Sa Tinoni
(*Matiu 7:1-5*)

³⁷ Jisas ke ghoi velera, “Saghoi fatea sa tinoni ma a God keda boi fategho. Saghoi vlea arahai tavogha kena eia na hahi, ma a God keda boi vlea ighoe ko eia na hahi. O talutavogha na paluhadia na komi tinoni ma a God keda talutavogha na paluhamu.

³⁸ O keukemu tadia na komi tinoni, gi a God keda keukemu itamua. Gi koda keukemu, na haehathe a God keda eia vanigho keda hutu puala vaghagna na tinoni ke hoghoni vavonua na ngoi me roerote. Leghuagna na puhimu koti keukemu, a God keda hegho nimua na fata.”

³⁹ A Jisas ke ghoi velera kekeha titiono velepuhi. Imanea ke velera, “Ehava? Sina mane ke doa tangomana keda batua sina mane mua ke doa? Teo. Gi keda eia iangeni iromara koroda sakai sikili kori lodu.

⁴⁰ Na mane vaovarongo ke boi thaothadogha vano tagna ahai ke velepuhia. Keana, gi keda pipili toetokea na komi velepuhi, imanea keda vaghagna ahai ke velepuhia.

⁴¹ “Ehava gi o haga hati aua na saosaghoma ke iso teoteoa kori matagna a kulamu, keana ighoe ko boi hati aua na tabala kori matamu?”

⁴² E boi toke gi koda veleagna a kulamu, ‘O mai eigna kuda hati aua na saosaghoma kori matamu,’ kari ighoe ko boi reghia na tabala kori matamu. Ighoe na tinoni piapilau. O kidi hati aua na tabala kori matamu eigna koda dodoro toetoke, gi o hati aua na saosaghoma kori matagna a kulamu.”

Na Ghai ma na Sagharogna

(Matu 7:16-20, 24-27; 12:33-35)

⁴³ A Jisas ke ghoi velera, “Na ghai ke toke boi tangomana keda sagharoa na sagharo ke dika, ma na ghai ke dika boi tangomana keda sagharoa na sagharo ke toke.

⁴⁴ Ighita kati adoa ghohi na komi ghai ke toke ma na komi ghai ke dika tagna na komi sagharodia. Teo ahai keda hatia na sagharo ke toke tagna na atho ke kaekathe.

⁴⁵ Vaghagna iaani ghua, na tinoni ke toke keda vele aua na komi fata ke toke ke au mai kori ghaghanagna ke toke. Ma na tinoni ke dika keda vele aua na komi fata ke dika ke au mai kori ghaghanagna ke dika, eigna na hava keda vele aua na tinoni, e leghua vamua na hava ke mono kori ghaghanagna.

⁴⁶ “Ehava gi oti kilou Lod, kari oti boi leghua na hava ku veleghamu?”

47 Ahai ke mai itagua me rongovia na haghoregu me ei leghua,

48 imanea ke vaghagna na tinoni ke agutua na vathe. Imanea ke ghegheli me horu i thepa eigna keda sokaraghinia na vathe kori thepa ke ngasi. Kori vido ke uha me biringita, na bea ke mai jufungia na vathe, kari na vathe ke boi reo eigna ke sokara kori thepa ke ngasi.

49 Na tinoni ke rongovia na haghoregu me boi leghua, imanea ke vaghagna na tinoni ke agutua na vathe kori thepa kari e boi kidi ghegheli horu i thepa. Imanea ke vasokaraghinia vamua. Kori vido ke uha me biringita, na bea ke mai jufungia na vathe me hovu horua me diadikala eigna ke boi ngasi.”

7

Nigna Na Vaututuni Sina Vunaghi Kori Ami Gna I Rom (*Matiu 8:5-13*)

¹ A Jisas ke vagovua na velepuhiragna na mav-itu na komi fata iraani, gi e tabiru i Kapaneam.

² Sina mane ngengeni ke vahaghi me haga thehe. Imanea nigna na mane agutu na vunaghigna sina boo i soldia kori ami gna i Rom. Imanea ke dothovia puala nigna na mane agutu.

³ Na vunaghi iaani ke rongovia na rorongogna a Jisas me vetulara kekeha mara kena nagho tadia mara Jiu bali kaea Jisas eigna keda mai me vatoke tabirua nigna na mane agutu.

⁴ Imarea kena jufu tagna Jisas mena kaea huhurua eigna keda mai hathea na mane ke nagho iaani. Imarea kena veleagna, “Na mane ke

nagho iaani, e naba gi koda hathea, eigna imanea na mane toke.

⁵ Imanea ke dothovighita ighita mara Jiu me agutua vanighami nimami na vathe haidu.”

⁶ Ma a Jisas ke vano duadia. Kori vido imarea kena mai gharania na vathegna na vunaghi kori ami, imanea ke vetulara kekeha kulagna, mena vano itagna a Jisas eigna kedana velea vaghagna iaani, “Vunaghi, saghoi babaogho na mai, eigna inau ku bosu naba gi koda mai haghe kori vathegu.

⁷ Mu boi naba kuda mai tamua ighoe. Keana inau ku adoa, gi koda haghore vamua, nigua na mane agutu keda toke tabiru.

⁸ Inau ku adoa iaani eigna ke mono na vunaghigu mu leghua na hava ke veleu. Vaghagna iangeni, inau ku vunaghi pungusira nigua na komi soldia. Gi kuda velea sikei itadia, ‘Vano,’ imanea keda vano. Gi kuda velea sikei itadia, ‘Mai,’ imanea keda mai. Ma gi kuda velea nigua na mane agutu, ‘O eia na agutu iaani,’ imanea keda eia.”

⁹ A Jisas ke rongovia iaani me vere nigna puala. Gi e rei vano tadia arahai kena leghua me anira, “Inau ku veleghamu, inau ku boi reghia na vaututuni ke hutu vaghagna iaani tadia mara Israel gougovu.”

¹⁰ Kori vido ara kulagna na vunaghi kori ami kena tabiru vano kori vathe, imarea kena reghia na mane ke vahaghi ke ghoi toke tabiru.

A Jisas ke Vahavi Tabirua a Dathegna sina Vaivine Thehe Sasani

¹¹ Boi hauhaugna leghugna iaani, a Jisas du-
agna nigna na komi vaovarongo kena vano kori
meleha i Nein. Ma na mavitu ke sethe kena
leghura.

¹² Kori vido kena mai gharania na hagethagna
na peogna na meleha, imarea kena reghira
kekeha tinoni kena hulungia na sape ke mono
na tinoni ke thehe popogna. Imarea kena au
mai bali vano gilua. Na tinoni ke thehe iaani,
sikei vamua a dathegna mane sina vaivine thehe
sasani. Me sethe na tinoni kori meleha iangeni
kena duagna na vaivine iangeni.

¹³ A Lod ke reghia na vaivine iangeni me
pukuni rarovia me ania, "O saghoi tangi."

¹⁴ Gi e taveti vano me tangolia na sape ma
arahai kena hulu kena soto. A Jisas ke ania,
"Mane mathangani, inau ku velegho, o bughae
hadi!"

¹⁵ Na mane mathangani ke nohe hadi me
turughu i haohaghore. Gi a Jisas ke hea vano a
a idogna.

¹⁶ Na mavitu kena mataghu mena ghaghana
bohea a God mena kilothaba. Imarea kena velea,
"Sina naghoi profet ke mono mai itada. A God ke
mai bali hathera nigna na mavitu."

¹⁷ Ma na rorongogna eigna na hava ke eia a
Jisas ke jufu tadia na komi meleha i Jiudea mi
tadia kekeha meleha i kosi.

*A Jisas ma a Jon Siuvitabu
(Matu 11:2-19)*

¹⁸ Komi nigna na mane vaovarongo a Jon kena
veleagna eigna na komi fata ke eia a Jisas. Ma a
Jon ke kilora mai rua nigna na mane vaovarongo,

¹⁹ me vetulara vano tagna a Lod Jisas eigna koroda huatiagna vaghagna iaani, “Ighoe hiri a Vahavi kena velea keda mai, ba iti pitua sina mane tavogha?”

²⁰ Romara koro jufu tagna Jisas moro veleagna, “A Jon Siu vitabu ke vetulaghami mai bali huatigho, ‘Ehava? Ighoe hiri a Vahavi kena velea koda mai, ba iti pitua sina mane tavogha?’ ”

²¹ Kori vido iangeni, sethe na tinoni a Jisas ke vatoke tabirura tagna na komi vahaghi ke padara me gigi aura na komi tidatho tadia kekeha, me vareireira arahai kena doa.

²² Ma a Jisas ke veleragna rua na nigna vaovarongo a Jon, “Oro vano tabiru tagna a Jon moro veleagna na hava koro reghia moro rongovia ikeagaieni. Aarahai kena doa kena ghoi reirei tabiru, arahai kena thehe na naedia kena ghoi taetaveti, arahai kena lepa kena ghoi mavo tabiru, arahai kena pui kena ghoi rorongo, arahai kena thehe kena havi tabiru, ma arahai kena kuma kena rongovia na Rorongo ke Toke.

²³ A God keda vatokera arahai kena boi siri-uhaghiniu eigna na agutu ku eia.”

²⁴ Leghugna e rua nigna na mane vaovarongo a Jon koro tabiru vano, a Jisas ke titionoa a Jon tadia na mavitu kena haidu ngengeni. Imanea ke anira, “Kori vido ighamu koti taveti vano kori meleha ke gou na hava koti vano bali reghia ngengeni? Na tinoni ke boi heta nigna na vaututuni vaghagna na seo ke bebeleo kori ghuri? Teo!

²⁵ Na hava koti haga vano reghia na? Na mane ke pipisia na komi pohe ke toetokelaghagna?

Teo! Na komi tinoni vaghagna iangeni ma na komi tinoni kena padarongo, imarea kena mono koradia na komi vathedia na komi king.

²⁶ Na hava koti haga vano reghia na? Na profet? Hee! Ma a Jon na profet, kari boi na profet vamua.

²⁷ A Jon eni a God ke titionoa kori na Rioriso ke Tabu vaghagna iaani,

‘Inau kuda kidi vetula naghoa atua itamua nigua na mane titiono. Imanea keda kidi vajinoa vanigho na hangana.’

²⁸ “Inau ku veleghamu, a Jon ke nagho vano tadia na komi tinoni gougovu kena havi mai kori maramagna. Keana ahai ke boi nagho tadia arahai a God ke vunaghi pungusira, imanea ke nagho vano tagna a Jon.”

²⁹ Kori vido na komi tinoni duadia mara bali oho takis kena rongovia na haghoregna a Jisas, imarea kena vaututunia na puhi a God ke magnahaghinia kedana leghua na komi tinoni ke jino. Ighita kati adoa iaani eigna imarea kena vano mena siuvitabu tagna a Jon.

³⁰ Keana mara na Farise ma na mara velepuhigna na vetula nigna Moses kena boi leghua na hava a God ke magnahaghinia gi kedana eia, eigna imarea kena boi magnahaghinia na tughuhehe mena boi siuvitabu tagna a Jon.

³¹ A Jisas ke ghoi velera iaani, “Vaghagna na hava na komi tinoni ikeagaieni?”

³² Imarea vaghadia vamua sina booi gari kena nohe kori makete. Sina booi gari tavogha kena ghuu vano tadia, ‘Ighami kiti ifu vanighamu moti

boi nimiu na rahi. Ighami kiti salea na komi sale dikahehe moti boi nimiu na tangi.’

³³ Inau ku velea iaani eigna kori vido a Jon Siu vitabu ke mai, imanea ke sota me boi kouvia na waen. Moti velea na tidatho ke haghevia.

³⁴ Keana, kori vido inau, na Dathei Tinoni, ku mai mu vanga mu kou duadia na komi tinoni, ighamu koti velea, ‘Imanea ke thauthavu na vangagna ma na kou memee, mi manea a kuladia mara bali oho takis mi mara na koakoa.’

³⁵ Keana na komi tinoni kena leghua nigna na thaothadogha a God kena tateli aua nigna na thaothadogha ke tutuni.”

A Jisas ke Talutavogha na Paluhagna sina Vaivine Koakoa

³⁶ Sina mane Farise, na ahagna a Saimon, ke hulaghinia a Jisas eigna keda vanga duagna. A Jisas ke vano kori vathegna me nohe duagna me vanga.

³⁷ Sina vaivine ke dika na puhigna ke rongovia a Jisas ke vanga kori vathegna a Saimon me hatia na botolo sedi ke vahotha.

³⁸ Iia ke haghe kori vathegna a Saimon me torongaghi tuturu leghugna a Jisas hilighagna na naegna me tangi me lulu horu na kothobui matagna kori naegna a Jisas. Gi e vamumuja kori sesehui ulugna me kisia na naegna, me rotea na sedi kori na naegna.

³⁹ A Saimon ke reghia iaani me toatogha vaghagna iaani, “Keda imanea na profet, imanea keda adoa na vaivine ke tangolia, na vaivine dika.”

40 A Jisas ke adoa na ghaghanagna me veleagna, “Saimon, sina fata iaani ku magnahaghinia kuda velegho.”

A Saimon ke ania, “Velepuihi, o veleu mai.”

41 Gi a Jisas ke ania, “Rua na mane koro kaonia na rongo tagna sina mane ke lubatia ahai keda kaoni tagna. Sina mane ke kaonia lima na hathangatu, sina mane lima hangavulu.

42 Romara ke teo sa rodia rongo moro boi vathehea rodia na kaoni, ma na mane padarongo ke rarovira me velera eigna koroda boi vathehea rodia na kaoni. Ahai itadia romara iaani keda dothovia vano na mane koro kaoni itagna ian-
geni?”

43 A Saimon ke haghore tughua, “Kori ghaghanagu, da imanea ke hutu nigna na kaoni.”

A Jisas ke velea, “E tutuni nimua na haghore tughu.”

44 Gi a Jisas ke rei vano tagna na vaivine me veleagna a Saimon, “O reghia na vaivine iaani. Kori vido ku mai kori vathemu, ighoe ko boi heu na bea eigna kuda lumia na naegu. Kari na vaivine iaani ke lumia na naegu kori kothobui matagna me vamumuja kori sesehui na ulugna.

45 Ighoe o boi kisiu, keana na vaivine iaani ke turughu kisia na naegu turughu kori haghagna mai me jufu ikeagaieni.

46 O boi rotea na sedi kori ulugu kari na vaivine iaani ke rotea na sedi kori naegu.

47 Inau ku velegho, na komi paluhagna na vaivine iaani, inau ku talutavogha ghohi. Ma na vunegna ianigeni nigna na dotho vaniu ke hutu puala. Keana ahai a God ke talutavogha rua tolu

paluhagna vamua, nigna na dotho imanea keda iso.”

⁴⁸ Govu, gi a Jisas ke veleagna na vaivine iangeni, “Na komi paluhamu ke talutavogha ghohi.”

⁴⁹ Kekeha tinoni kena mono ngengeni kena dikatadia tagna a Jisas mena haohaghore ghehedia, “Ahai hina na mane iaani ke talutavogha na komi paluha?”

⁵⁰ Gi a Jisas ke veleagna na vaivine iangeni, “A God ke vahavigho eigna nimua na vaututuni. Taveti kori soleana.”

8

Na koi Vaivine kena Ado Hathea a Jisas

¹ Leghugna iaani, a Jisas ke vano tadia na komi meleha hutu ma na komi meleha iso i Galili eigna kena titionoa na Rorongo ke Toke eigna na puhi a God ke vunaghi pungusira na komi tinoni. Mara e salaghe rua nigna na komi vaovarongo kena duagna.

² Kekeha koi vaivine a Jisas ke gigi aura na komi tidatho itadia, mi kekeha ke vatoke tabirura tadia na komi vahaghi kena vano duagna. Kekeha itadia, a Meri Magdala, a Jisas ke gigi aura e vitu na tidatho itagna;

³ Joana, a taugna Kusa ke reireghia nigna na komi fata a King Herod; Susana; me sethe mua ke tavogha. Na koi vaivine iraani kena hathera a Jisas ma nigna na komi vaovarongo kori nidia na rongo.

Titiono Velepuih eigna na Mane ke Soni Kililira na komi Katura

(Matiu 13:1-9; Mak 4:1-12)

⁴ Sina dani, sethe na komi tinoni tadia na komi meleha kena mai tagna a Jisas. Kori vido iangeni imanea ke titiono vanira na titiono velepuhi iaani.

⁵ “Sina mane ke vano soni kililira na komi katura kori nigna na gnatha. Kori vido imanea ke soni kililira na komi katura, kekeha kena sikili horu kori hangana ma na komi tinoni kena tapali bakaira ma na komi manu kena mai ghanira.

⁶ Kekeha katura kena sikili horu kori thepa ke mono na ghahira saragna. Kori kotudia hadi, na aho ke rangera mena thehe eigna ke mumuja na thepa.

⁷ Kekeha katura kena sikili horu tagna ke mono na atho ke kaekathe. Kori vido na komi katura kena kotu hadi na atho ke virighira mena thehe.

⁸ Mi kekeha katura kena sikili horu kori thepa ke toke kena havi toke mena mono na sagharodia. Ma na komi sagharodia ke sethe vano tadia na komi katura imanea ke soni kililira.”

Kori vido a Jisas ke govua na titiono velepuhi, imanea ke haghore heta vanira, “Gi ahai ke mag-nahaghinia na thaothadoghagna na haghoregu, imanea keda vaovarongo toetoke.”

⁹ Nigna na komi vaovarongo a Jisas kena huatia na ghaghana ikoragna na titiono velepuhi iaani.

¹⁰ Ma a Jisas ke anira, “I hau a God ke boi lubatia ahai eigna keda adoa na puhi keda eia kori na vunaghi pungusiragna nigna na komi tinoni. Keana ikeagaieni imanea ke lubatighamu

gi kotida adoa. Keana, tadia arahai kena boi leghuu inau, inau kuda velepuhira tadia na komi titiono velepuhi vamua, eigna, toke imarea kena reghia na hava ku eia, imarea kedana boi adoa na ghaghanagna. Toke imarea kena rongovia na hava ku velera, imarea kedana boi thaothadoghagna.”

*Na Ghaghana ikoragna na Titiono Velepuhi
(Matiu 13:18-23; Mak 4:13-20)*

¹¹ “Iaani na ghaghana ikoragna na titiono velepuhi eigna na mane ke sonira kilili na komi katura. Na komi katura, na haghoregna a God.

¹² Kekeha tinoni kena vaghagna na komi katura kena sikili kori hangana. Imarea kena rongovia na haghoregna a God kari a Satan ke mai me hati aua kori havidia eigna kedana boi vaututuni ma a God keda boi vahavira.

¹³ Kekeha tinoni kena vaghagna na komi katura kena sikili kori thepa ke mono na ghahira saragna. Imarea kena rongovia na haghoregna mena hatia kori totogo. Keana imarea kena kalitia sina ghati vido vamua eigna na haghore ke boi mono kori havidia, vaghagna na komi katura kena boi horu i thepa na oghadia. Kori vido kena pada na vahothagna kori havidia, imarea kena saisami havaghinia nidia na vaututuni.

¹⁴ Kekeha tinoni kena vaghagna na komi katura kena sikili kori thepa ke mono na atho ke kaekathe tagna. Imarea kena rongovia na haghoregna a God, kari e boi hau gi ena toatogha puala na komi fata kori havidia leuleghu dani, na rongo ma na komi fata keda vatotogora

ghehedia. Na vunegna iaani, e teo sa fata ke toke ke au mai kori havidia.

¹⁵ Keana kekeha tinoni kena vaghagna na komi katura kena sikili kori thepa ke toke. Imarea kena toke mena jino. Imarea kena rongovia na haghoregna a God mena leghu hahalia. Ma na vunegna imarea kena sokara ngasi, sethe na fata ke toke ke au mai kori havidia.”

Na Velepui ke Mono Polo Kenughua e Tate Au kori Raraha

(Mak 4:21-25)

¹⁶ A Jisas ke ghoi velera, “Teo ahai keda totha na lui me boa saragna na nahu ba saragna na matha saesape. Kari e savera hadia tagna na bali sasaveragna eigna kedana dodoro toetoke na komi tinoni kena haghe mai kori vathe.

¹⁷ Vaghagna mua iangeni, na komi fata kena boi thaothadoghagna na komi tinoni kori nigua na velepuhi, imarea kedana thaothadoghagna.

¹⁸ Na vunegna iaani, oti vaovarongo toetoke tagna na hava koti rongovia. Ahai ke ghati thaothadoghagna me leghua nigua na velepuhi, God keda hea mua na thaothadogha. Kari ahai ke bosu magnahaghinia na leghuagna nigua na velepuhi, God keda hati aua itagna na ghati nigua thaothadogha.”

Pukuni Idogna mara Tahigna a Jisas

(Matiu 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ A idogna mara tahigna a Jisas kena mai eigna kedana reghia a Jisas. Kari ena boi tangomana nidia eigna ke sethe puala na tinoni kori vathe ke mono a Jisas.

²⁰ Sina tinoni ke veleagna a Jisas, “A idomu mara tahimu kena sokara i kosi mena magna-haghinia na reghighogna.”

²¹ A Jisas ke velera na mavitu, “Arahai kena rongovia na haghoregna a God mena leghua, imarea hiri kena vaghagna a idogu mara tahigu.”

*A Jisas ke Vasola na Ghuri ma na Geo
(Matiu 8:23-27; Mak 4:35-41)*

²² Sina dani a Jisas ke velera nigna na komi vaovarongo, “Atu mati hathavu sethevugna na kolo.” Gi ena hahaghe kori boti mena turughu au vano.

²³ Kori vido kena taveti vano a Jisas ke nere. Na ghuighuri hutu ke padara me maghavu puala. Ma na geo ke turughu haghe kori boti mena haga luyu.

²⁴ Nigna na komi vaovarongo kena vano raraia mena ania, “Vunaghi, Vunaghi, ighita katida bilomo!”

Jisas ke sokara hadi me haghore heta vanira na ghuri ma na geo. Kori vido iangeni, na ghuri ke soto ma na kolo ke sola.

²⁵ Gi e velera nigna na komi vaovarongo, “Ehava gi oti boi vaututuniu?”

Imarea kena vere nidia puala mena mataghu. Gi ena veihuahuatighi, “Na tinoni hava hina iaani? Imanea ke haghore vanira na ghuri ma na geo mena leghua na haghoregna.”

*A Jisas ke Vatoke Tabirua na Mane ke Haghevia
na komi Tidatho
(Matiu 8:28-34; Mak 5:1-20)*

²⁶ A Jisas duagna nigna na komi vaovarongo kena vano jufu kori melehadia mara Gerasa sethevugna na kolo i Galili.

²⁷ Kori vido a Jisas ke thonga i longa, sina manegna na meleha iangeni ke mai tagna. Na komi tidatho kena haghevia imanea i hau me soesole me boi mono kori vathe. Imanea ke mono tadia na komi luma ke mono na komi beku koradia.

²⁸⁻²⁹ Sethe na maghavu na komi tidatho kena vameea imanea. Kori vido imarea kena taria na limagna ma na naegna tagna na sen mena boa na mane bali reireghiagna, imanea ke thagi tautua na sen, ma na komi tidatho kena hurua vano kori meleha ke gou. Kori vido ke reghia a Jisas, imanea ke mai me torongaghi tuturu itagna.

A Jisas ke velea, "Tidatho, o au sania!"

Ma na tidatho ke ghuu heta, "Jisas, Dathegna God, pukuni mana! Na hava koda eiugna? Inau ku kaegho, saghoi vaparau!"

³⁰ A Jisas ke huatia, "Ahai na ahamu?"

Ma na tidatho ke haghore tughua, "Na ahagu 'A Gnaghu.'" Imanea ke velea iaani eigna e sethe na tidatho kena haghevia.

³¹ Na komi tidatho kena kaea mena kaea a Jisas eigna keda boi vetulara vano kori meleha papara.

³² Sethe na botho kena vanga kori ghaghireigna na suasupa hilighadia. Ma na komi tidatho kena kaea mena kaea Jisas eigna keda lubatira vano tadia na komi botho. A Jisas ke lubatira,

³³ mena au mai tagna na mane iangeni mena vano haghe tadia na komi botho. Ma na komi

botho kena raghe horu leghua na suasupa mena sogala sapa kori kolo mena bilomo gougovu.

³⁴ Mara kena reireghi botho kena reghia ian-
geni mena raghe vano mena titionoa na rorongo
iaani tadia na komi tinoni kori melehadia ma
arahai kena mono kosigna.

³⁵ Me sethe na tinoni kena vano eigna kedana
reghia na hava ke eia a Jisas. Kori vido kena
mai tagna a Jisas, imarea kena reghia na mane
ke haghevia na komi tidatho ke nohe hilighagna
a Jisas. Imanea ke pipisi ma na ghaghanagna
ke jino. Ma na komi tinoni kena mataghu nidia
puala.

³⁶ Arahai kena reghia a Jisas ke vetulara aua
na komi tidatho tagna na mane ianjeni, imarea
kena titionoa tadia na komi tinoni kena eu mai.

³⁷ Ma na komi tinonidia i Gerasa kena kaea
a Jisas eigna keda taveti au itadia eigna kena
mataghu nidia puala. Jisas ke hahaghe kori boti
bali taveti au tadia,

³⁸ ma na mane a Jisas ke gigi aua na komi
tidatho itagna ke kaea bali leghuagna. Keana a
Jisas ke boi lubatia me veleagna,

³⁹ “O tabiru kori melehamu mo titionoa na
hava a God ke eia vanigho.” Imanea ke tabiru
kori melehagna me titionoa tadia na komi tinoni
na hava ke ei vania a Jisas.

*A Jisas ke Vatoke Tabirua e Rua na Vaivine
(Matiu 9:18-26; Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Jisas ke tabiru vano sethevu i kolo, ma
na mavitu kena pitua mena totogo puala na
reghiagna.

⁴¹ Sina mane ke baubatu kori vathe haidu nidia mara Jiu ke mono ngengeni, na ahagna a Jairus. Imanea ke mai me torongaghi tuturu horu itagna a Jisas me kaea eigna keda vano duagna kori vathegna.

⁴² Imanea ke kaea a Jisas eigna sikei vamua iaani na ghati dathegna vaivine ke vahaghi me haga thehe. Iia e salaghe rua ghohi na vinoghagna.

Kori vido a Jisas ke vano duagna, sethe na tinoni kena haidu kililia mena huhujua.

⁴³ Koragna na mavitu iangeni, e mono sina vaivine puhi ke pada na vahaghi ghaughabua kekeha vidoi maghavu koragna salaghe rua na vinogha. Ma na nigna na komi rongo ke govu eigna ke volira na komi dokta, kari ena boi tangomana na vatoke tabiruagna.

⁴⁴ Iia ke mai leghugna a Jisas me tugelia na kujukugna nigna na poko, ma na ghaughabua ke soto.

⁴⁵ A Jisas ke huatira na mavitu, “Ahai ke tugeliu?”

Ma na komi tinoni kena veleagna ena boi tugelia. Ma Pita ke veleagna, “Vunaghi, na mavitu ke sethe kena huhujugho.

⁴⁶ A Jisas ke haghore tughua, “Sina tinoni ke tugeliu eigna inau ku adoa na mana ke au itagua.”

⁴⁷ Kori vido na vaivine iangeni ke adoa ke boi tangomana na poloagna, iia ke mataghu me aiariri. Gi e mai torongaghi tuturu horu tagna a Jisas. Kori naghodia na mavitu, iia ke titionoa na

vanegna ke tugelia a Jisas, me titiono vanira na vahaghi ke govu itagna kori vido vamua iangeni.

⁴⁸ Ma a Jisas ke ania, "Vaivine, ighoe ko toke tabiru eigna ighoe ko vaututuni. O taveti kori soleana."

⁴⁹ Kori vido a Jisas ke talu titiono mua, sina mane ke mai kori vathegna a Jairus me titiono vania a Jairus, "A dathemu vaivine e thehe ghohi. O saghoi kaea mua na mane velepuhi keda mai."

⁵⁰ A Jisas ke rongovia iaani me veleagna a Jairus, "Saghoi mataghu, o vaututuni vamua ma a dathemu keda toke tabiru."

⁵¹ Kori jufudia kori vathe, a Jisas ke boi magnahaghinia na komi tinoni kedana haghe kori vathe duagna. Me hatira vamua a Pita, Jon ma a Jemes duadia a tamagna ma a idogna na gari.

⁵² Na mavitu kena dikahehe mena tangi tagna na gari ke thehe. A Jisas ke velera, "Oti saghoi tangi eigna na gari iaani e boi thehe. E nere nigna vamua."

⁵³ Imarea kena kihaghinia eigna kena adoa na gari ke pukuni thehe ghohi.

⁵⁴ Gi a Jisas ke vano me tangolia na limagna na gari me haghore vania, "Dathegu, o sokara hadi!"

⁵⁵ Kori vido iangeni, iia ke ghohi havi tabiru me sokara hadi. A Jisas ke velera eigna koroda hea ghagna.

⁵⁶ A idogna ma a tamagna na gari koro vere rodia puala na fata iaani. Ma a Jisas ke haghore heta vanira eigna koroda saghoi titionoa tagna sa tinoni na hava ke eia.

9

A Jisas ke Vetulara Au Mara na Vetula (Matiu 10:5-15; Mak 6:7-13)

¹ A Jisas ke kilo haidura e salaghe rua nigna na mane vetula me hera na mana bali vatoke tabirura arahai kena vahaghi ma na bali gigi aura na komi tidatho.

² A Jisas ke vetulara au eigna kedana titiono vanira na komi tinoni eigna na hughuta nigna a God, ma na bali vatoke tabirura arahai kena vahaghi.

³ Imanea ke anira, “Kori nimiu na taetaveti, oti saghoi hatia sa fata. Saghoi hatia na supa ba na ngoi ba na vanga ba na rongo ba na varua pohe.

⁴ Kori vido kotida jufu tagna sina meleha, oti mono vamua tagna sina vathe moti ghioghilei taveti au.

⁵ Keana, gi kotida jufu tagna sina meleha mena boi magnahaghinia na rongoviagna nimiu na velepuhi, oti taveti au sania na meleha iangeni. Oti tapori aua na thepa ke thangu kori naemiu. Iaani na vaughithatha kotida eia eigna kedana adoa a God keda vaparara.”

⁶ Ma nigna na komi mane vetula kena taveti au tadia na komi meleha mena titionoa na Rorongo ke Toke mena vatoke tabirura arahai kena vahaghi.

A Herod ke Rongovia na Rorongogna a Jisas (Matiu 14:1-12; Mak 6:14-29)

⁷ A Herod Antipas ke rongovia na rorongogna na komi fata ke eia a Jisas. Imanea ke hahi hehegna puala eigna kekeha tinoni kena velea imanea a Jon Siuvitabu ke ghoi havi tabiru.

⁸ Kekeha tinoni kena velea imanea a profet Elaija. Kekeha ghua kena velea imanea sina profet tavogha ke ghoi havi tabiru.

⁹ A Herod ke velea, “Inau ku utuhia ghohi na luagna a Jon Siu vitabu. Kari ahai hina na mane iaani kena veleu ke eia na komi fata ke hutu?” Ma a Herod ke magnahaghinia puala na reghiagna a Jisas.

*A Jisas ke Hera Ghadia e Lima na Togha Mane
(Matiu 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-14)*

¹⁰ Kori vido e salaghe rua na mane vetula kena tabiru mai tagna a Jisas, imarea kena velegna na komi fata kena eia. Gi a Jisas ke hatira duagna mena vano ghehedia tagna sina meleha ghaghireigna i Betsaida.

¹¹ Keana na komi tinoni kena rongovia ivei tagna kena vano mena leghura. A Jisas ke totogo na reghiragna me titiono vanira eigna na hughuta nigna a God. Me vatoke tabirura mua arahai kena vahaghi.

¹² Kori vido ke haga huu ghohi na aho, nigna na komi vaovarongo a Jisas kena mai tagna mena ania, “O vetulara na mavitu eigna kedana vano tadia na komi meleha ke gharanighita bali hiroa ghadia vanga ma na vathe bali neredia. Eigna eeni e teo sa vanga ba sa vathe kedana nere.”

¹³ Keana a Jisas ke veleragna “Oti hera ghadia.”

Ma nigna na komi vaovarongo kena haghore tughua, “E vahotha puala! E lima vamua na bred me rua vamua na fei ke mono itamami. Ehava? O magnahaghinighami kitida vano voli vanga ke nabadia na mavitu iaani?”

¹⁴ Koragna na mavitu iangeni, da e lima na toghai mane.

A Jisas ke anira, “Oti velera na mavitu eigna kedana nohe leghua na boo, lima hangavulu na tinoni sina boo.”

¹⁵ Mara nigna na komi vaovarongo a Jisas kena eia vaghagna imanea ke velera. Na mavitu kena nohe,

¹⁶ ma Jisas ke hatia e lima na bred me rua na fei me tada hadi i popo me veletokea a God. Gi e vidoa na bred ma na fei me hera nigna na komi vaovarongo eigna kedana kemulia tadia na mavitu.

¹⁷ Na mavitu kena vanga mena mahu. Ma na nigna na komi vaovarongo kena hathatanora na komi viovidoi vanga ke tomagha mena hoghoni vavonua e salaghe rua na arao.

*A Pita ke Velea a Jisas a Vahavi
(Matiu 16:13-20; Mak 8:27-30)*

¹⁸ Sina maghavu a Jisas ke mono ghehegna me tarai ma na nigna na komi vaovarongo kena mai itagna. Imanea ke huatira, “Kori ghaghanadia na komi tinoni, ahai inau ena niu?”

¹⁹ Imarea kena ania, “Kekeha tinoni kena velea ighoe a Jon Siuvitabu ke havi tabiru. Kekeha tinoni kena velea ighoe a profet Elaija, mi kekeha mua kena velea ighoe sina profet tavogha ke ghoi havi tabiru.”

²⁰ Jisas ke ghoi huatira mua, “Ghamu na ba? Ahai oti aniu?”

A Pita ke veleagna, “Ighoe a Vahavi, na mane a God ke vahia bali hathera nigna na mavitu.”

²¹ Jisas ke haghore heta vanira eigna kedana boi veleagna sa tinoni iangeni.

Jisas ke Titionoa na Papara ma na Thehe keda Kathea Imanea

(Matiu 16:21-23; Mak 8:31—9:1)

²² Ma a Jisas ke ghoi velera, “Inau, na Dathei Tinoni, imarea kedana vaparau. Mara na naghoi pris ma na mara na velepuhigna na vetula nigna a Moses duadia kekeha mara puhi mua kedana siriuhaghiniu. Imarea kedana vaparau mena vatheheu, kari kori vatolugna na dani inau kuda sokara tabiru kori thehe.”

²³ Gi a Jisas ke velera na mavitu gougovu, “Ahai itamiu ke magnahaghinia keda nigua na mane vaovarongo, imanea keda saghoi eia na komi fata ke magnahaghinia vamua. Imanea keda leghuu thovohaliu me keda kaikaliti eigna na papara ma na thehe kori ghaibabala.

²⁴ Arahai kena boi leghuu inau eigna kena magnahaghinia na eiagna vamua na hava kena magnahaghinia, imarea kedana boi hatia na havi ke teo na govugna. Kari arahai kena sasaa na papara ma na thehe eigna kena leghuu inau, imarea kedana hatia na havi ke teo na govugna.

²⁵ Ahai ke tonogna na komi fata ke sethe kori maramagna, kari imanea ke vano kori meleha papara leghugna ke thehe, kenughua e hathea mua na komi fata ke tonogna iangeni? Teo!

²⁶ “Gi ahai ke maomamohaghiniu me maomamohaghinia nigua na velepuhi ikeagaieni, inau, na Dathei Tinoni, kuda siriuhaghinia kori vido kuda ghoi tabiru mai duadia na komi enjel ke tabu duai silada ma na mana nigna a tamagu.

27 Inau ku veleghamu, kekeha itamiu koti mono duagu ikeagaieni, kotida boi thehe moti ghieghilei reghia a God ke vunaghi pungusia nigna na mavitu.”

*Na Tonogna a Jisas ke Tughu
(Matiu 17:1-8; Mak 9:2-8)*

28 Leghugna e alu na dani kori veleagna na komi fata iraani, a Jisas ke hatira a Pita ma Jon ma Jemes, mena hadi kori suasupa bali tarai.

29 Kori vido a Jisas ke tarai, na dodorogna ke tughu. Ma na pohegna ke pura me siasilada puala.

30 Gi e rua na mane koro tate mai moro haohaghore duagna a Jisas. Iromara a Moses ma Elaija.

31 Iromara huju oro silada mua, moro haohaghore duagna a Jisas eigna na thehe keda eia i Jerusalem eigna keda vatatapa na hava a God ke magnahaghinia keda eia.

32 A Pita duagna rua na mane kotolu nere. Tolumara kotolu rarai hadi mena reghia na siladagna a Jisas me rua na mane koro sokara duagna.

33 A Moses ma Elaija koro turughu taveti sania a Jisas, ma Pita ke ania a Jisas, “Vunaghi, e toke puala kotoluda mono nimami eeni duamiu! Tolughami kotoluda agutua e tolu na aava, sikei nimua ghoe, sikei nigna a Moses, me sikei nigna a Elaija.” A Pita ke boi toatogha toetoke gi e velea iaani.

34 Kori vido a Pita ke talu haohaghore mua, sina parako ke mai me tafura. Tolu na mane

vaovarongo kotolu mataghu puala kori vido ke tafura na parako.

³⁵ Ma na ohai haghore ke au mai kori parako, “Iaani a pukuni dathegu ku vahia. Oti vaovarongo itagna.”

³⁶ Leghugna na ohai haghore, tolumara kotolu reghia a Jisas vamua ke talu mono. Tolumara kotolu mono bughoro eigna na fata kena reghia mena boi velea sa tinoni me ghioghilei haliu atu na komi dani ke sethe.

A Jisas ke Gigi Aua na Tidatho tagna sina Gari Mane

(Matiu 17:14-18; Mak 9:14-27)

³⁷ Sina dani leghugna iangeni, kori vido kena horu mai kori suasupa, na mavitu ke sethe kena mai tagna a Jisas.

³⁸ Sina mane ke ghuu hadi tadia na mavitu, “Velepui, inau ku kaegho eigna koda hathea a dathegu mane, imanea sikei vamua a dathegu.

³⁹ Na tidatho ke haghevia mi kori vido na tidatho ke mai heta itagna, a dathegu ke ghuu heta, ma na tonogna ke aiariri. Imanea ke sikili horu kori thepa ma na oko ke au kori livogna. Boi sethe na maghavu na tidatho ke taveti sania a dathegu me pukuni diadikala na tonogna.

⁴⁰ Inau ku kaera nimua na komi vaovarongo eigna kedana gigi aua itagna, kari ena boi tangomana nidia.”

⁴¹ A Jisas ke velera na mavitu, “Ighamu na komi tinoni dika. Oti boi vaututuniu! Sethe na maghavu ghohi ku mono duamiu. Ingiha gi kotida vaututuniu?”

Gi e veleagna tamagna na gari, “O hati maia a dathemu eeni.”

⁴² Keana, gi e jufu mai a dathegna tagna a Jisas, na tidatho ke vasikili horua kori thepa ma na tonogna na gari ke aiariri puala. A Jisas ke haghore heta vania na tidatho, me taveti au itagna ma na gari ke toke tabiru. Gi a Jisas ke hea vanoa na gari tagna a tamagna.

⁴³ Na mavitu kena haidu ngengeni kena vere nidia puala na reghiagna na mana ke hutu nigna a God.

*Jisas ke Ghoi Titionoa eigna na Theheagna
(Matiu 17:22-23; Mak 9:30-32)*

Kori vido na komi tinoni kena talu vere nidia mua tagna na komi fata ke eia a Jisas, a Jisas ke velera nigna na komi vaovarongo,

⁴⁴ “Oti vaovarongo toetoke tagna na hava kuda veleghamu ikeagaieni. Sina tinoni keda lubati vanoa na Dathei Tinoni kori limadia mara nigna na thevuioka.”

⁴⁵ Kari nigna na komi vaovarongo kena boi adoa na ghaghanagna na hava ke velea. A God ke poloa vanira na ghaghanagna na haghore iaani eigna kedana boi thaothadoghagna, mena mataghu nidia na huatiagna a Jisas.

Ahai ke Nagho?

(Matiu 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶ Nigna na komi vaovarongo a Jisas kena riurihu haohaghore varihotaghidia eigna ahai keda nagho itadia.

⁴⁷ A Jisas ke adoa na ghaghanadia me hati maia sina gari iso me vasokaraghinia ghaghireigna.

48 Gi e velera, “Ahai ke hati dothovia sa gari vaghagna iaani eigna ke leghuu inau, imanea ke hati dothoviu inau. Ma ahai ke hati dothoviu inau, imanea ke hati dothovia a God ke vetulau mai. Ahai itamiu ke vahouhorua ghehegna, imanea iangeni ke nagho itamiu.”

A Jisas ke Titionoa Arahai kena Thevu itadia nigna na komi Vaovarongo

(Mak 9:38-40)

49 A Jon ke veleagna a Jisas, “Vunaghi, ighami kiti reghia sina mane ke gigi aura na komi tidatho tadia na komi tinoni kori veleagna na ahamu. Na vunegna imanea ke boi mono kori nida na boo, ighami kiti veleagna eigna keda soto vamua.”

50 A Jisas ke anira, “Saghoi vasotoa eigna gi ahai ke boi eia sa fata ke dika itamiu, imanea ke thevu itamiu.”

Sina Meleha i Samaria kena boi Kalitia a Jisas

51 Na maghavu a God keda hati tabirua a Jisas i popo ke gharani mai ghohi ma a Jisas ke magnahaghinia puala keda vano hadi i Jerusalem.

52 Imanea ke kidi vetulara hadi kekeha tinoni tagna sina melehadia na komi tinonidia i Samaria. A Jisas ke vetulara eigna kedana kaikalitia na maigna.

53 Kari na komi tinoni ingengeni kena boi magnahaghinia a Jisas keda mai kori melehadia eigna kena adoa imanea ke magnahaghinia keda vano i Jerusalem bali tarai, boi i Samaria.

54 Kori vido e rua na nigna vaovarongo a Jemes ma a Jon koro rongovia iaani, iromara koro ania, “Lod, ehava? O magnahaghinighami koroda

kaea na joto eigna keda horu mai i popo me vathehera?"

⁵⁵ Kari a Jisas ke rei vano itadia romara me haghore heta vanira.

⁵⁶ Govu, gi ena taveti vano tagna sina meleha tavogha.

Tolu na Tinoni kena Magnahaghinia na Leghuagna a Jisas

(Matiu 8:19-22)

⁵⁷ Kori vido imarea kena taveti vano kori hangana, sina mane ke ania a Jisas, "Kenughua inau kuda leghugho tadia na komi meleha gougovu koda vano."

⁵⁸ A Jisas ke haghore tughua, "Na komi aku asi, e mono na vido bali eghodia ma na komi manu na gneku bali monodia. Keana inau, na Dathei Tinoni, e teo sa nigua vathe bali nere nigua."

⁵⁹ Jisas ke veleagna sina mane tavogha, "O mai mo leghuu inau."

Imanea ke haghore tughua, "Lod, o kidi lubatiu eigna kuda vano gilua a tamagu."

⁶⁰ A Jisas ke ania, "O lubatira arahai kena thehe eigna kedana gilura arahai itadia kena thehe.* Kari ighoe, o vano mo titiono eigna na puhi a God ke vunaghi pungusira na komi tinoni.

⁶¹ Sina mane mua ke ania a Jisas, "Lod, inau kuda leghugho, kari o kidi lubatiu eigna kuda vano mu kubaera ara vikegu."

* **9:60** Jisas ke boi velea iaani eigna ke toatogha e boi toke na komi tinoni kedana reireghira ara idodia mara tamadia mena ghieghilei thehe. Teo. A Jisas ke velea iaani eigna ke magnahaghinira na komi tinoni eigna kedana adoa na leghuagna imanea na pukuni naghoi fata.

⁶² A Jisas ke haghore tughua, “Ahai ke turughu na leghuugna, keana leghugna iangeni imanea ke toatogha puala na komi fata ke taveti sania, imanea ke boi nabagna keda tango kori na hughuta nigna a God.”

10

A Jisas ke Vetulara au e Vitu Hangavulu Rua nigna na Vaovarongo

¹ Leghugna na komi fata iraani, a Lod Jisas ke vahira e vitu hangavulu rua nigna na vaovarongo eigna kedana vano tadia na komi meleha imanea keda vano. Imanea ke vetulara e rua na tinoni tagna sina meleha.

² Gi e vetulara au, imanea ke anira, “Sethe na tinoni kena kaikaliti na voututuniagna a God ke vaghagna na gnatha ke ghano mena haga ghelia. Kari e boi sethe arahai kedana ghegheli. Moti tarai kaea a God eigna keda vetula atua na komi tinoni sethe bali hatheghamu na hatiragna mai na komi tinoni itagna.

³ Oti vano ikeagaieni. Inau ku vetulaghamu au tadia na komi tinoni kena thevuioka itagua inau. Ighamu kotida vaghadia na komi dathe sip tadia na komi aku asi.

⁴ Oti saghoi ohoa sa rongo ba na ngoi ba varuai na sadol. Oti saghoi hai urungu duadia arahai koti padara kori hangana.

⁵ “Kori vido kotida haghe vano tagna sina vathe, oti kidi velea, ‘Na soleana nigna a God keda mono duamiu.’

⁶ Gi arahai ngengeni kena magnahaghinia kedana mono kori soleana, a God keda hera

na soleana. Gi kedana bosi magnahaghinia na mono kori soleana, a God keda boi hera na soleana.

⁷ Tadia na komi meleha kotida vano, oti mono vamua kori na vathe imarea kena kidi kalitighamu. Saghoi mai moti vano tadia na komi vathe tagna sina meleha. Oti vanga moti kou vamua tadia na komi fata kena heghamu. Eigna e naba na mane tango keda hatia nigna na taba eigna na agutu ke eia.

⁸ “Gi kotida vano jufu tagna sina meleha ma na komi tinoni ngengeni kena kalitighamu, oti ghania na komi vanga kena kaliti vanighamu.

⁹ Oti vatoke tabirura arahai kena vahaghi ngengeni moti velera iaani, ‘Na maghavu a God keda vunaghi pungusia nigna na mavitu ke gharani mai ghohi.’

¹⁰ Gi kotida vano tagna sina meleha keana na mavitu ngengeni ena boi kalitighamu, oti taveti au tagna na komi hangana kori meleha iangeni, moti velera,

¹¹ ‘Na thepagna na melehamiu ke thangu kori naemami, ighami kiti tapori aua. Iaani na vaughithatha vanighamu a God keda fateghamu. Moti saghoi havaghinia na maghavu a God keda vunaghi pungusia nigna na mavitu ke gharani mai ghohi.’

¹² Inau ku veleghamu, na hava a God keda eia vanira na komi tinonidia na meleha iangeni kori na dani fate keda dika vano tagna na hava imanea keda eia vanira na mavitugna na meleha i Sodom.”

*Tolu na Meleha kena Boi Vaututunia a Jisas
(Matiu 11:20-24)*

¹³ Gi a Jisas ke velea vaghagna iaani, “A God keda vaparaghamu ighamu koti mono i Korasin! A God keda vaparaghamu ighamu koti mono i Betsaida! Inau ku boi eia na komi reghithehe i Taia mi Saidon ku eia kori melehamiu. Kari gi ku eia na komi reghithehe tadia na komi tinoni ngengeni kena boi Jiu, imarea kedana tughua ghohi na havidia ke koakoa. Imarea kedana pipisia na pohe jongo ke vaghagna na duku mena havula na pidaravu kori tonodia bali tateli aua imarea kena tughua na havidia ke koakoa.

¹⁴ Kori vido a God keda fatera na komi tinoni gougovu, na papara keda eia vanighamu e dika vano tagna na papara keda eia vanira na mavitugna i Taia mi Saidon.

¹⁵ Ighamu na mavitugna i Kapaneam, oti toatogha a God keda abeghamu hadi i popo. Teo! Imanea keda sonighamu horu kori meleha papara.”

¹⁶ Gi a Jisas ke velera nigna na komi vaovarongo, “Ahai ke rongovighamu, imanea ke rongoviu inau. Ma ahai ke siriuhaghinighamu, imanea ke siriuhaghiniu inau me siriuhaghinia a God ke vetulau mai.”

*E Vitu Hangavulu Rua na Vaovarongo kena
Tabiru tagna a Jisas*

¹⁷ Kori vido e vitu hangavulu rua mane vaovarongo kena tabiru mai tagna a Jisas, imarea kena totogo puala mena velea, “Lod, na komi tidatho kena leghua na haghoremami kori vido kiti gigi aura kori veleagna na ahamu.”

¹⁸ A Jisas ke anira, “E tutuni. Inau ku reghia a Satan ke sikili horu mai i popo vaghagna na onga.

¹⁹ Inau ku heghamu na mana eigna kotida sokara pungusia a Satan. Toke ighamu kotida tapalira na komi poli ma na komi liva, teo keda ghathatighamu. Teo sa fata keda vadikalaghamu.

²⁰ Moti saghoi totogo vamua eigna na komi tidatho kena leghua na haghoremui, keana oti totogo mua eigna na ahamiu ke riso horura ghohi i popo.”

*A Jisas ke Veletokea a God
(Matiu 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Kori vido iangeni na Tarunga ke Tabu ke vatotogoa a Jisas, gi e velea, “Mama, ighoe ko vunaghi pungusira na komi fata gougovu i popo mi thepa. Inau ku veletokegho eigna ko poloa na komi fata iraani tadia arahai kena ghaghana imarea kena thaothadogha, mo tatelira tadia arahai kena vaghadia na komi gari. Hii, Mama, ighoe ko magnahaghinia keda vaghagna iangeni.”

²² Leghugna ke veletokea a God, a Jisas ke velera na komi tinoni, “A Tamagu ke heu mai na komi fata gougovu. Sikei vamua a Tamagu ke pukuni adou inau a Dathegna, mi inau vamua a Dathegna ku pukuni adoa a Tamagu ma arahai vamua inau a Dathegna ku vahira eigna kedana adoa imanea.”

²³ Kori vido kena mono ghehedea, a Jisas ke rei vano tadia nigna na komi vaovarongo me velera, “A God ke vatokeghamu eigna ke lubatighamu na reghiragna na komi fata ke toke.

24 Inau ku veleghamu, sethe mara na profet ma na komi king kena thehe ghohi kena haga reghia na komi fata koti reghia, keana ena boi tangomana nidia na reghiagna. Mena magnahaghinia na rongoviagna na komi fata koti rongovia, keana ena boi tangomana nidia na rongoviagna.”

Na Titiono Velepuih eigna Sina Manegna Samaria ke Toke

25 Sina maghavu sina mane velepuhigna na vetula nigna a Moses ke sokara hadi bali pipilia a Jisas. Imanea ke velea, “Velepuih, na hava kuda eia gi kuda hatia na havi ke teo na govugna?”

26 A Jisas ke haghore tughua, “Na hava ke velea na vetula nigna a Moses na? Na hava ko ijumia itagna na?”

27 Imanea ke ania, “Oti dothovia a Lod, na nimua a God kori havimiu gougovu, kori tarungamiu gougovu, kori hetamiu gougovu mi kori ghaghanamiu gougovu. Moti dothovira na komi tinoni vaghagna koti dothovighamu ghehemiu.”

28 A Jisas ke velea, “E jino puala nimua na haghore tughu. Gi koda eia vaghagna ko velea, ighoe koda hatia na havi ke teo na govugna.”

29 Kari na mane velepuhigna na vetula ian-
geni ke magnahaghinia na komi tinoni kedana
ghaghana imanea ke jino me velea, “Arahai ara
kulagu?”

30 A Jisas ke haghore tughua kori titiono iaani:
“Sina mane Jiu ke turughu mai i Jerusalem me
horu vano i Jeriko. Kori tavetigna horu vano kori

hangana, mara na bilau kena thotia mena hatia nigna na komi rongo ma na pohe. Imarea kena thabuhia me thehehaihavi mena taveti sania.

³¹ Leghugna iangeni sina pris ke horu vano kori hangana iangeni. Imanea ke reghia na mane iangeni, me taveti thovohaliu vano sethevui hangana.

³² Gi sina mane agutu kori Vathe ke Tabu nigna a God ke horu vano mua kori hangana iangeni. Kori vido ke jufungia na vido ke mono na mane ke thehehaihavi, imanea ke reghia me thovohaliu vano sethevui hangana.

³³ Leghudia romara, sina manegna Samaria (Mara Jiu mi mara i Samaria kena boi mono veidothovighi) ke taveti me vano horu kori hangana iangeni. Imanea ke reghia na mane kena vangesoa me rarovia nigna.

³⁴ Me taveti vano itagna me lumi vararaha na komi ngesogna kori oela ma na waen me tari ponotia na komi ngesogna. Leghugna iangeni gi e pala hadia me lujaghinia kori nigna na dongki, me hati vano tagna sina vathe binaboli me reireghia ngengeni.

³⁵ Kori varuai dani imanea ke hatia aua e rua na seleni ke nabagna na voligna e rua na dani me hea na mane ke reireghia na vathe binaboli me ania, 'O reireghi tokea na mane iaani. Inau kuda ghoi tabiru mai eeni mu kuda voli tabirua engiha na nimua na rongo ko hatheagna.' "

³⁶ Gi a Jisas ke huatia na mane velepuhi iangeni, "Kori ghaghanamu na, ahai itadia tolu na mane irangeni ke eia vaghagna imanea a

kulagna na mane kena thabuhia mara na bilau na?"

³⁷ Imanea ke velea, "Na mane ke rarovia."

Ma a Jisas ke ania, "O vano mo eia vaghagna iangeni."

A Mata ma Meri

³⁸ Kori vido a Jisas duagna nigna na komi vaovarongo kena talu taetaveti vano mua i Jerusalem, imarea kena mai tagna sina meleha ke mono sina vaivine, na ahagna a Mata. Iia ke mai tagna a Jisas me kaea eigna keda vano kori vathegna.

³⁹ Meri, a vaivinegna a Mata, ke mono kori vathe iangeni me nohe hilighagna a Jisas me vaovarongo kori nigna na velepuhi.

⁴⁰ Kari a Mata ke toatogha puala eigna nigna na komi rugusi eigna iia ke kaikalitira na vanga. Me mai tagna a Jisas me ania, "Vunaghi! Ehava? O boi raroviu inau eigna a vaivinegu ke boi hatheu kori kaikaliti vanga? O veleagna a Meri eigna keda mai hatheu!"

⁴¹ A Jisas ke haghore tughua, "Mata, ighoe ke horuhaihadi na ghaghanamu eigna na komi fata ke sethe.

⁴² Keana, sikei vamua na fata ke nagho. A Meri ke vahia na fata iangeni me teo kuda hati aua itagna."

11

Na Velepuhi eigna na Tarai

(Matiu 6:9-13; 7:7-11)

¹ Sina dani a Jisas ke tarai. Leghugna ke vagovua na tarai, sina mane tadia nigna na

komi vaovarongo ke mai me veleagna, “Lod, o velepuhighami na puhi tarai vaghagna a Jon ke velepuhira nigna na komi vaovarongo.”

² A Jisas ke velera, “Kori tarai kotida velea vaghagnai iaani:

Mama, na ahamu ke tabu.

O mai mo vunaghi pungusira na komi tinoni gougovu.

³ Heghamami mai ghamami na vanga ke naba-mami leuleghu maghavu.

⁴ Talutavogha na komi paluhamami eigna ighami kiti talutavogha na komi paluhadia arahai kena eia na dika itamami.

Saghoi lubatia na auau keda mai itamami.

⁵ Gi a Jisas ke velera nigna na komi vaovarongo na titiono velepuhi iaani: “Vaghagna sina mane itamiu keda vano kori vathegna a kulagna kori hotaghi bongi me veleagna, ‘Kulagu, o heu e tolu na bred,

⁶ eigna sina kulagu ke taveti mai tagna ke hau me jufu ghohi kori vathegu. Kari e teo sa vanga kuda hea.’

⁷ Gi a kulagna kori vathe keda velea, ‘Saghoi vababaou, na hageghe e bilaki ghohi, ighami ara dathegu iti nere nimami ghohi mu boi tangomana kuda sokara hadi mu hegho sa fata.’

⁸ Inau ku veleghamu iaani, toke imanea a kulagna, imanea keda bosi magnahaghinia na rarai hadi me hea na bred. Keana gi keda kaea me kaea, imanea keda rarai hadi me hea na hava ke magnahaghinia.

9 “Na vunegna iaani inau ku veleghamu, oti kaea a God eidia na komi fata koti magnahagh-inia, ma a God keda heghamu na komi fata irangeni. Oti hiroa na komi fata koti magnahagh-inia, ma a God keda hatheghamu eigna kotida pada. Oti jaejathe kori hagetha ma a God keda hangavia vanighamu.

10 Eigna ahai keda kaea na hava tagna a God, imanea keda hea. Ma ahai keda mai hiroa sa fata tagna a God, imanea keda pada. Ma ahai keda jaejathe, a God keda hangavia vania na hagetha.

11 “Ighamu ara tamadia na komi gari, gi keda kaeghamu na igha ara dathemiu, kenughua oti hera na poli?

12 Ba keda kaeghamu na kidoru, kenughua oti hera na idogna na liva na?

13 Toke ighamu na komi tinoni koakoa, ighamu koti adoa na hava ke toke kotida hera ara dathemiu. Keana na vunegna a tamamiu i popo ke pukuni toke, ighamu koti adoa imanea keda hera na Tarunga ke Tabu arahai kedana kaea itagna.”

A Jisas ke Mana Vano tagna Satan

(Matiu 12:22-30; Mak 3:20-27)

14 Sina maghavu a Jisas ke gigi aua na tidatho tagna sina mane ke boi tangomana na haohaghore. Kori vido na tidatho ke taveti sania, imanea ke turughu haohaghore tabiru. Ma na mavitu kena vere nidia puala.

15 Keana kekeha tinoni kena velea, “A Satan, na vunaghidia na komi tidatho, ke hea na mana a Jisas bali gigi aura na komi tidatho.”

¹⁶ Kekeha tinoni kena haga pipilia a Jisas. Imarea kena kaea eigna keda eia sikei reghithehe eigna kedana adoa imanea ke pukuni mai tagna a God ba teo.

¹⁷ Keana a Jisas ke adoa na ghaghanadia me anira, “Gi na mavitu tagna sina meleha hutu kedana riurihu ghadia ghehedia, na meleha iangeni keda govu. Ba gi sina tamadathe kedana riurihu ghadia ghehedia, na tamadathe iangeni keda thevurua.

¹⁸ Ighamu koti velea inau ku gigi aura na komi tidatho kori mana nigna a Satan. Keana, gi a Satan ke heu na mana eigna kuda eia iangeni, imanea ke rihua ghehegna ma nigna na mana keda govu saisami.

¹⁹ Gi keda tutuni inau ku gigi aura na komi tidatho kori mana nigna a Satan, kori mana nigna ahai nimiu na komi vaovarongo kena gigi aura na komi tidatho na? Na mana nigna a Satan? Teo! Imarea kedana fateghamu eigna na hava koti velea, eigna ighamu koti hahi.

²⁰ Keda tutuni inau ku gigi aura na komi tidatho kori mana nigna a God, iaani ke tateli aua na hughuta nigna a God ke mai ghohi itamiu.”

²¹ A Jisas ke velera na titiono velepuhi iaani: “A Satan ke vaghagna sina mane ke heta ke kaikalitia komi nigna na fata rihu me reireghi toetokea nigna na vathe. Imanea ke ghaghana teo ahai ke tangomana keda bilaua nigna na komi fata.

²² Keana kori vido na mane ke heta vano itagna keda mai me rihua, imanea keda hati aua nigna na komi fata bali rihu. Mi manea keda kemulia

komi nigna na fata na mane ke rihua tadia ara kulagna.

²³ “Ahai ke boi thevu itagua, imanea hiri nigua na thevuioka. Ma ahai ke boi hatheu na hatiragna maia na komi tinoni tagna a God, imanea ke vasoparaka na komi tinoni tagna a God.”

*Na Puhidia na komi Tidatho
(Matiu 12:43-45)*

²⁴ A Jisas ke ghoi velea, “Kori vido na tidatho ke taveti au tagna na tinoni, na tidatho ke vano me mai kori meleha ke gou me hiroa na vido bali monogna. Gi keda boi reghipada sa vido bali monogna, imanea keda velea, ‘Da u ghoi tabiru vamua tagna na vathe ku au mai tagna i hau.’

²⁵ Kori vido na tidatho ke ghoi tabiru mai, imanea ke reghia na vathe kena jaojaro me raraha ghohi kari e korogha.

²⁶ Gi e ghoi taveti au me vano hatira mai duagna e vitu na tidatho ke dika vano itagna, mena mai mono koragna na tinoni iangeni. Ma na havigna na tinoni iangeni ke dika vano tagna na havigna i hau.”

²⁷ Kori vido a Jisas ke velera na komi fata iraani, sina vaivine tadia na mavitu ke haghore heta hadi, “A God ke vatokea na vaivine ke vahugho me vasusugho!”

²⁸ A Jisas ke ania, “Tutuni, kari a God ke pukuni vatokera arahai kena rongovia na haghoregna mena ei leghua.

*Na Mavitu kena Magnahaghinia a Jisas keda
Eia na Reghithehe
(Matiu 12:38-42)*

²⁹ Sethe mua na tinoni kena haidu mai, ma a Jisas ke velera, “Ighamu na komi tinoni koti havi ikeagaieni, oti dika puala. Ighamu koti magnahaghinia puala na reghiagna na reghithehe. Keana ighamu kotida reghia sikei vamua na reghithehe ke vaghagna na reghithehe a God ke ei vania a profet Jona.

³⁰ Na hava a God ke ei vania a Jona, na vaughithatha vanira na mavitu i Ninive eigna kedana adoa a God ke vetula imanea. Vaghagna vamua iangeni, na hava keda padau inau, na Dathei Tinoni, na vaughithatha vanighamu ighamu koti mono ikeagaieni eigna kotida adoa inau ku mai tagna a God.

³¹ Kori dani a God keda fatera na komi tinoni, na Queen gna i Siba keda sokara hadi duamiu ighamu koti havi ikeagaieni me velea ighamu koti hahi. Eigna iia ke turughu mai kori kujukugna na maramagna me mai vaovarongo kori nigna na thaothadogha a King Solomon. Ikeagaieni na tinoni ke thaothadogha vano tagna a Solomon ke mai ghohi itamiu, kari ighamu koti bosi magnahaghinia na rongoviagna.

³² Kori dani a God keda fatera na komi tinoni, na mavitu gna i Ninive kedana sokara hadi duamiu ighamu koti havi ikeagaieni mena velea ighamu koti hahi. Eigna imarea kena tughua na havidia ke koakoa kori vido a Jona ke titiono vanira na hava a God ke veleagna. Ikeagaieni na tinoni ke nagho vano tagna a Jona ke mai ghohi

itamiu. Kari ighamu koti bosu magnahaghinia na tughuagna na komi puhimiu ke dika.

*Nigna na Velepui a Jisas ke Vaghagna na Lui
(Matiu 5:15; 6:22-23)*

³³ A Jisas ke ghoi velera iaani, “Teo ahai keda totha na lui me poloa ba boa saragna na nahu. Gi keda totha, imanea keda boa hadia tagna na bali sasaveragna eigna kedana dodoro toetoke na komi tinoni kena haghe mai kori vathe.

³⁴ “Na matamu ke vaghagna na lui bali batugho. Gi keda toke na matamu, ighoe keda vonungigho na raraha. Kari gi keda dika na matamu, na tonomu keda vonungia na puni.

³⁵ Reireghi toke ghamu, e boi toke gi koti ghaghana na raraha ke mono itamiu kari na hava ke tutuni, na puni ke mono itamiu.

³⁶ Gi na havimiu keda vonungia na raraha me teo sa puni itamiu, ighamu vaghagna vamua ahai ke mono hahali kori raraghagna na lui.”

*A Jisas ke Haghore Diadikalara Mara kena
Baubatu tadia Mara Jiu
(Matiu 23:1-36; Mak 12:38-40)*

³⁷ Leghugna ke govu na titiono ke eia a Jisas, sina mane Farise ke kaea eigna keda vano vanga kori vathegna. A Jisas ke vano duagna me haghe kori vathegna me nohe bali vanga.

³⁸ Na mane Farise iaani ke vere nigna puala na reghiagna a Jisas ke boi sikamea na limagna leghuagna na puhidia mara na Farise.

³⁹ A Jisas ke ania, “Ighamu mara na Farise, oti vaghagna na tinoni ke lumi toetokea vamua kosigna na kapu ma na tapera. Eigna na

dodorogna na kosigna na havimiu ke toke, keana koragna na havimiu e vonungia na komi fata ke dika ma na gumao.

⁴⁰ Oti mee puala tutuni! A God ke boi agutua na tonoda vamua, kari e agutua mua na heheda.

⁴¹ Gi kotida magnahaghinia na mono raraha kori matagna a God, oti saghoi toatogha vamua na leghuagna nimiu na komi vetula, keana oti toatogha kori hehemiu na hatheragna mara kena kuma.”

⁴² “A God keda vaparaghamu ighamu mara na Farise! Eigna toke ighamu koti hea a God na vasalaghegna na komi ghamiu na vanga koti joua kori ghamiu na gnatha, ighamu koti boi dothovia a God moti boi eia na puhi ke jino vanira na komi tinoni. E toke koti hea a God na komi fata irangeni, kari oti dothovia a God moti eia na puhi ke jino vanira na komi tinoni.

⁴³ “A God keda vaparaghamu ighamu mara na Farise! Eigna kori vido koti vano haghe tadia na komi vathe haidu, ighamu koti magnahaghinia na nohe tadia na komi naghoi sape. Kori vanomiu kori makete, ighamu koti magnahaghinia na mavitu kedana ghithathaghamu mena ghaghana boheghamu.

⁴⁴ A God keda vaparaghamu! Ighamu oti vaghadia na komi beku kena boi simedia mua. Na komi tinoni kena boi reghira mena boi adoa ena tatapa popodia na komi beku ke mono na komi fata ke dika koradia.”

⁴⁵ Sina mane velepuhigna na vetula nigna a Moses ke ania, “Velepuhi, ighoe ko haghore

diadikalaghami mua kori vido ko velea na komi fata iraani tadia mara na Farise.”

⁴⁶ A Jisas ke haghore tughua, “A God keda vaparaghamu ighamu mara na velepuhigna na vetula nigna a Moses! Eigna ighamu koti velepuhira na komi tinoni sethe na vetula ke vahotha puala itadia na leghuragna. Kari ighamu koti boi eia sa fata bali hathera eigna kedana leghura.

⁴⁷ A God keda vaparaghamu! Eigna ighamu koti agutu toetokera na bekudia mara na profet kena vathehera ara hutumiu i hau.

⁴⁸ Na puhi koti eia iaani ke tateli aua ighamu koti magnahaghinia na hava kena eia ara hutumiu. Eigna gi kotida ghaghana e boi toke na hava kena eia ara hutumiu, ighamu teo kotida agutu toetokera na bekudia mara na profet.

⁴⁹ Ma na vunegna iaani, a God ke thaothadogha puala, imanea ke velea iaani, ‘Inau kuda vetula atua tadia na mavitu i Israel na komi profet mi mara na vetula. Imarea kedana vathehera kekeha mena vaparara kekeha.’

⁵⁰ Ighamu na komi tinoni ikeagaieni, a God keda vaparaghamu eigna na thehedia na komi profet kena vathehera ara hutumiu turughu mai kori vuhagna na maramagna,

⁵¹ turughu kori vido a Kein ke vathehea a Ebol, me mai jufu kori vido kena vathehea a Sakaria hilighagna na olta kori Vathe ke Tabu nigna a God. Tutuni! Inau ku veleghamu, kenughua a God keda vaparaghamu ighamu koti havi ikeagaieni eigna na thehedia na komi profet irangeni.

⁵² “A God keda vaparaghamu mara na velepuhigna na vetula nigna a Moses! Eigna ighamu koti poloa itadia na komi tinoni na hangana bali adoa a God. Ighamu ghehemiu oti boi adoa a God moti vasatora arahai kena magnahaghinia gi kedana adoa a God.”

⁵³ Gi a Jisas ke taveti au kori meleha iangeni. Turughu kori dani iangeni, mara na velepuhigna na vetula nigna a Moses mi mara na Farise kena turughu sokara pungusia a Jisas. Imarea kena huatia na huahuati ke sethe me ke vahotha.

⁵⁴ Imarea kena eia iaani eigna kena magnahaghinia a Jisas keda velea sa fata ke boi jino eigna kedana fatea.

12

Saghoi Leghua na Puhidia Mara na Farise (Matiu 10:26-27)

¹ Kori maghavu iangeni, sethe na toghai tinoni kena haidu mai tagna a Jisas mena veitatapalighi. A Jisas ke kidi velera nigna na komi vaovarongo, “Reireghi toke ghamu tagna na komi puhidia mara na Farise. Imarea kena boi leghua na hava kena velepuhiragna na komi tinoni.

² Na komi fata gougovu na komi tinoni kena poloa kori havidia a God keda tateli au.

³ Na hava koti velea kori puni, na komi tinoni kedana rongovia kori raraha, ma na hava koti ngungu eigna korai chogho, imarea kedana ghuu aua tadia na komi tinoni.”

A God Vamua katida Mataghunia (Matiu 10:28-31)

⁴ A Jisas ke velera mua, “Ara kulagu, oti saghoi mataghunira arahai kedana tangomana na vatheheagna na tonomiu, kari ena boi tangomana nidia na vatheheagna na tarungamiu.

⁵ Keana inau ku veleghamu ahai kotida mataghunia. Oti mataghunia vamua a God, eigna imanea ke tangomana na vatheheagna na tonomiu me mono mua nigna na mana bali soni vano na tarungamiu kori meleha papara. Inau ku ghoi veleghamu, oti mataghunia vamua a God.

⁶ “Ighamu koti adoa ghohi, e lima na manu iso e rua na seleni vamua na volidia. Keana a God ke boi togha sanira sikei itadia.

⁷ Na vunegna iaani oti saghoi mataghu, eigna kori ghaghanagna a God ighamu koti nagho vano tadia na komi manu iso. Ma na komi sesehugna na ulumiu a God ke ijumira gougovu.”

*Saghoi Mamamo eigna a Jisas
(Matiu 10:32-33; 12:32)*

⁸ A Jisas ke ghoi velera, “Gi ahai ke vele aua tadia na komi tinoni imanea nigua na vaovarongo, inau, na Dathei Tinoni, kuda vele aua imanea nigua na vaovarongo tadia na komi enjel nigna a God.

⁹ Kari ahai keda vele aua tadia na komi tinoni imanea boi nigua na vaovarongo, inau ghua kuda vele aua tadia na komi enjel nigna a God, imanea boi nigua na vaovarongo.

¹⁰ Ahai keda haghore diadikala na Dathei Tinoni, a God ke tangomana na talutavoghagna

na paluhagna. Keana ahai keda haghore di-adikala na Tarunga ke Tabu, a God keda boi talutavogha na paluhagna imanea.

¹¹ “Sa maghavu imarea kedana hatighamu kori nidia na komi vathe haidu bali fateghamu. Kori vido ighamu kotida sokara naghodia arahai kena baubatu, oti saghoi toatogha puala na hava kotida velea bali adoa imarea ighamu koti boi ei hahia sa fata.

¹² Eigna na Tarunga ke Tabu keda veleghamu na hava kotida velea kori maghavu koti sokara naghodia.”

Na Titiono Velepuih eigna na Mane Padarongo

¹³ Sina tinoni tadia na mavitu ke veleagna a Jisas, “Velepuih, o veleagna a toghagu eigna keda kemulia romami na komi fata ke thehe sania a tamamami.”

¹⁴ A Jisas ke ania, “Nighe, boi nigua na agutu inau kuda vajinoa na fata iaani varihotaghimiu roghamu tamatahi.”

¹⁵ Gi e veleragna arahai kena mono ngengeni, “Reireghi toke ghamu! Saghoi magnahaghinia na komi fata ke sethe kotida tonogna. Eigna na pukuni havimiu e boi mono tagna na komi fata koti tonogna.”

¹⁶ Gi e titionoa vanira na titiono velepuhi iaani: “Sina mane padarongo ke tonogna na thepa ke toke. Na komi fata ke joura ke kotu toke me sethe na sagharodia.

¹⁷ Imanea ke toatogha ghehegna vaghagna iaani, ‘Na hava hiri kuda eia ikeagaieni? Eigna nigua na komi vathe bali boa na komi sagharo eri ena iso ghohi.’

18 Gi imanea ke velea, 'Inau ku adoa na hava kuda eia. Inau kuda reo horua na komi vathe ke iso eigna kuda agutua na komi vathe mathangani ke hutu vano ke naba kuda boa haghea nigua na komi fata gougovu.

19 Gi kuda velea itagua, Toke puala, inau ku boa haghea ghohi na komi fata gougovu ku magnahaghinia tagna na komi vinogha keda mai. Mi ikeagaieni inau kuda mamatho kori nigua na agutu. Inau kuda vanga mu kou mu eia na komi fata keda vatotogou.'

20 "Keana a God ke veleagna, 'O mee! Kori bongi iaani ighoe koda thehe, mo boi adoa ahai keda tonogna na komi fata gougovu ko kalitira ghehemu.' "

21 Gi a Jisas ke velera na mavitu, "E tutuni, arahai kena kalitira komi nidia na fata ke sethe, kari ena boi eia na komi fata ke nagho tagna a God, imarea kena mee."

Vaututunia a God
(Matiu 6:19-21, 25-34)

22 Jisas ke velera nigua na komi vaovarongo, "Na vunegna iangeni, inau ku veleghamu e boi toke keda horuhaihadi na ghaghanamiau eigna na hava kotida ghania ba na hava kotida pokoagna na tonomiu.

23 Eigna na havimiu ke nagho vano tagna na vanga ma na poko.

24 Oti reghira vano na komi manu. Ena boi joua mena boi ghelia sa vanga. E teo sa nidia na vathe bali boa sa vanga, keana a God ke hera ghadia. Tagna a God ighamu koti nagho vano tadia na komi manu.

²⁵ Toke keda horuhaidi na ghaghanamiu eigna na komi fata kori havimiu, ighamu boi tangomana nimiu na vateveagna na havimiu.

²⁶ Na vunegna ighamu koti boi tangomana nimiu na vateveagna na havimiu, ehava gi e horuhaihadi na ghaghanamiu eigna na komi fata ke sethe?

²⁷ “Oti reghira vano na komi falaoa. Ena boi agutu mena boi sukia sa pohedia. Kari inau ku veleghamu, toke a King Solomon ke padarongo, e teo sa nigna na pohe ke ulaghagna vano tadia na komi falaoa.

²⁸ God ke vatokea na dodorodia na komi falaoa kena mono vamua sina ghati vido iso, gi ena sonira vano kori joto. Gi keda eia iangeni, ighita kati adoa imanea keda heghita na poheda. Nimiu na vaututuni ke lae puala!

²⁹ Oti saghoi toatogha puala na hava kotida ghania ma na hava kotida kouvua. Saghoi lubatia na ghaghanamiu keda horuhaihadi eidia na komi fata irangeni.

³⁰ Aarahai kena boi adoa a God, na ghaghanadia ke horuhaihadi eigna na komi fata irangeni. Oti saghoi eia vaghagna iaani, eigna a Tamamiu ke adoa ghohi na komi fata koti magnahaghinia.

³¹ Gi kotida pukuni magnahaghinia a God keda vunaghi pungusighamu, moti eia na hava ke vatotogoa, a God keda heghamu na komi fata iraani ke nabamiu.

Na Pada Rongo I Popo

³² “Toke kotida boi sethe, oti saghoi mataghu. Eigna a Tamamiu ke magnahaghinia keda

heghamu na komi fata ke kalitira vanira arahai kena lubatia na vunaghi pungusiragna.

³³ Oti vano moti salemua na komi fata koti tonogna moti hera na rongodia mara kena kuma. Gi kotida eia iaani, ighamu vaghagna koti boa nimiu na rongo i popo kori ngoi keda boi dika. Ma nimiu na rongo teo keda govu eigna ke mono i popo. Mara na biabilau kena boi tangomana nidia na bilauagna ma na komi kokorosi kena boi tangomana na diadikalagna.

³⁴ Oti eia vaghagna iaani eigna na hehemiu keda leghua na hava ke nagho vano itamiu.

*Mono Kaikaliti eigna na Tabiruagna Mai a Lod
(Matiu 24:45-51)*

³⁵⁻³⁶ “Oti mono kaikaliti hahali vaghadia mara na agutu kena mono pitua na vunaghidia keda tabiru mai kori vangahaidu taulaghi. Imarea kena pipisia na pohedia mena totha nidia na lui. Kori vido ke tabiru mai, imanea ke jaejathe kori hagetha mena saisami hangavia vania.

³⁷ Na vunaghidia keda eia na fata ke toke vanira eigna imanea ke reghira kena kaikaliti eigna na tabiruagna mai. Inau ku veleghamu, na vunaghidia keda pipisi kori pohe bali agutu me velera eigna kedana nohe me heraghadia.

³⁸ Tutuni, gi mara na agutu kedana kaikaliti eigna na tabirugna mai, na vunaghidia keda eia na fata ke toke vanira. Toke imanea keda mai kori hotaghi bongi ba kori vuevughei puni, na mane agutu ke toke keda mono kaikaliti.

³⁹ “Oti toatogha iaani, na tinoni ke tonogna na vathe ke boi adoa na maghavu keda mai na mane

bilau. Gi keda adoa, imanea keda boi lubatia na mane bilau keda haghe kori vathegna.

⁴⁰ Vaghagna iangeni, ighamu oti mono kaikaliti hahali eigna na Dathei Tinoni keda tabiru mai kori vido ighamu koti boi adoa.”

⁴¹ A Pita ke huatia a Jisas, “Ehava? Lod ighoe ko velea na titiono velepuhi iaani eimami ighami vamua, ba eidia na mavitu gougovu?”

⁴² A Lod ke haghore tughua, “Ahai na mane agutu ke toke me ke thaothadogha? Imanea na mane agutu na vunaghi keda lubatia vania na reireghiagna kekeha mara nigna na mane agutu eigna keda heraghadia na vanga kori vido kedana vanga.

⁴³ Ma na mane agutu iangeni keda totogo kori vido na vunaghigna keda tabiru mai kori vathegna me reghia imanea ke ei tokea nigna na agutu.

⁴⁴ Inau ku veleghamu, “Kenughua na vunaghigna keda lubati vania na reireghiagna komi nigna na fata gougovu.

⁴⁵ Keana e boi toke gi na mane agutu keda toatogha na vunaghigna keda boi tabiru mai saisami me turughu thabuhira na komi tinoni kena agutu. Gi e vanga me kou memee hahali.

⁴⁶ Na vunaghi keda tabiru mai kori na maghavu na mane agutu iangeni ke boi pitua me boi kaikaliti eigna. Na vunaghi keda pukuni vapara na mane agutu iangeni, me keda vetula vano a bali papara duadia arahai kena boi vaututuni.

⁴⁷ “Na mane agutu ke adoa na agutu na vunaghigna ke magnahaghinia imanea keda ei

vania, kari e boi kaikaliti me boi eia, na vunaghigna keda pukuni vapara imanea.

⁴⁸ Kari na mane agutu ke boi adoa na agutu na vunaghigna ke magnahaghinia keda ei vania me eia na fata ke hahi, na vunaghigna keda boi rae vapara imanea. Vaghagna iaani, gi a God keda hea na tinoni na fata ke sethe, a God ke magnahaghinia keda eia na komi fata ke toke ke sethe. Gi a God keda hea na tinoni na fata ke sethe vano, a God ke magnahaghinia keda eia na komi fata ke toke ke sethe vano.”

*A Jisas ke Mai bali Thevurua na komi Tinoni
(Matiu 10:34-36)*

⁴⁹ A Jisas ke ghohi velera, “Inau ku mai bali ifua na joto kori maramagna keda thevurua na komi tinoni, mu magnahaghinia na joto iangeni ke kidi ghathagna ghohi.

⁵⁰ “Kari inau kuda kidi papara. Ma na ghaghanagu keda boi toke me ghiaghilei govu na papara iangeni.

⁵¹ Ehava? Ighamu koti ghaghana inau ku mai bali hatia mai na soleana kori maramagna? Teo! Inau ku mai bali thevurua na komi tinoni.

⁵² Turughu ikeagaieni me vano, na komi tinoni kena mono koragna sina vathe kedana thevurua. Gi keda mono e lima na tinoni koragna sina vathe, e tolu na tinoni kedana dothoviu me rua koroda boi dothoviu. Ba e rua koroda dothoviu me tolu kedana boi dothoviu.

⁵³ A tamagna ma a dathegna mane koroda veiriurihughi. A idogna ma a dathegna vaivine koroda veiriurihughi. Me rua na vungagagna vaivine koroda eia vaghagna iangeni mua.”

⁵⁴ A Jisas ke velera na mavitu, “Gi kotida reghia na puni ke hadi mai i paka, ighamu koti adoa kenughua e uha. Ma na uha ke pukuni mai hiri.

⁵⁵ Gi keda mai na ghuighuri sokara lau, ighamu koti adoa kenughua e vuvughu, moti vajangia hiri na vuvughu.

⁵⁶ Ighamu koti adoa na hava keda tate mai tagna sina dani eigna oti adoa puala na komi vaughithatha kori na maaloa ma na thepa. Keana ighamu koti boi adoa na ghaghana iko-ragna na komi fata ku eia. Ighamu koti eia vaghagna koti jino kari oti boi jino!

⁵⁷ “Ehava gi oti boi vahia ghehemiu na fata ke jino kotida eia na?

⁵⁸ Gi nimua na thevuioka ke magnahaghinia keda hatigho kori vido bali fate, o kidi pipilia na vajinoagna na hava ke hahi varihotaghimiu kori vido koro boi jufu mua kori vido bali fate. Gi koroda boi vajinoa, imanea keda hatigho vano tagna na mane bali fate, mi manea keda lubatigho vano tadia mara na pulis eigna kedana sonigho haghe kori vathe tatari.

⁵⁹ Inau ku veleghamu, teo koda mamaluha mo ghiaghilei voli huia engiha na rongo kena velegho koda volia.”

13

Tughua na komi Puhimiu ke Dika

¹ Kori vido iangeni kekeha tinoni kena mono ngengeni kena veleagna a Jisas eidia kekeha maradia i Galili ke vathehera a Pailat kori vido kena havughaghi vania a God.

² A Jisas ke velera, “Ehava? Ighamu koti ghaghana na thehe ke dika ke padara ke tateli aua imarea kena dika vano tadia na komi tinonidia i Galili?”

³ Teo! Gi kotida boi tughua na havimiu ke koakoa, ighamu huju kotida thehe vaghadia imarea.

⁴ Ba vaghagna ivei kori ghaghanamiu eidia salaghe alu na tinoni kena thehe kori vido ke horuvira na vathe ke hutu i Siloam? Ighamu koti ghaghana na fata ke padara ke tateli aua imarea kena dika vano tadia na komi tinonidia i Jerusalem?”

⁵ Teo! Inau ku ghoi veleghamu ghua, gi kotida boi tughua na havimiu ke koakoa, ighamu huju kotida thehe vaghadia imarea.”

Na Titiono Velepuih eigna na Ghai Figh ke boi Sagharo

⁶ Gi a Jisas ke titiono vanira na titiono velepuhi iaani: “Sina mane ke joua na ghai fig kori nigna na gnatha. Sethe na maghavu imanea ke vano me hiroa na sagharo itagna me boi pada.

⁷ Me veleagna na mane agutu ke agutu kori nigna na gnatha, ‘Reghia, e tolu ghohi na vinogha inau ku mai hiro sagharogna mu boi reghia sikei. O toka horua, eigna ke hai mono kori thepa bali agutu vanga.’

⁸ Kari na mane agutu ke ania, ‘Vunaghi, o talua vanoa ghua sikei na vinogha. Inau kuda ghelia kililia mu boa na thepa ke toke kori vunegna.

⁹ Gi keda sagharo kori vinogha ke mai, bule e toke. Keana gi keda teo ri, bule tangomana koda toka horua.’ ”

A Jisas ke Vatoke Tabirua sina Vaivine Puhikori Sabat

¹⁰ Tagna sina Sabat a Jisas ke velepuhira na mavitu kori vathe haidu.

¹¹ Sina vaivine puhi ke mono ngengeni, na tidatho ke vathokia na poghurugna me boi tangomana keda sokara jino koragna salaghe alu na vinogha.

¹² A Jisas ke reghia me kiloa maia itagna me velea, "Ighoe ko mamaluha tagna na vahaghi ke padagho."

¹³ Imanea ke tangolia mi kori vido iangeni vamua iia ke sokara jino me veletokea a God.

¹⁴ Na mane ke baubatu kori vathe haidu iangeni ke dikatagna tagna a Jisas eigna imanea ke vatoke tabirua kori Sabat. Imanea ke velera na mavitu, "E ono na dani koragna na wik bali eiagna na agutu. Oti mai tadia na komi dani irangeni eigna kedana vatokeghamu kori nimiu na komi vahaghi. Boi kori Sabat."

¹⁵ A Lod ke veleragna, "Ighamu koti eia vaghagna koti jino, kari oti boi jino! Ehava? Kori Sabat ighamu koti unuhira nimiu na kau ma na dongki kori vido koti pinitira moti hatira vano kori bea moti vakoura? Hii, ighamu koti eia iangeni.

¹⁶ Na vunegna iangeni e toke vamua inau ku vamamaluha kori Sabat na vaivine iaani tagna na vahaghi ke pada. Iia ke havi kori vinahuhugna a hutuda Ebrahim, ma a Satan ke taria koragna e salaghe alu na vinogha."

¹⁷ Kori vido a Jisas ke velea iaani, arahai kena thevuioka itagna kena maomamo nidia puala.

Keana na mavitu kena totogo nidia puala tadia na komi fata ke toke ke eia a Jisas.

God keda Vunaghi Pungusira na Mavitu ke Sethe

(Matiu 13:31-32; Mak 4:30-32)

¹⁸ A Jisas ke huatira na mavitu, “Na hughuta nigna a God, vaghagna ivei kori ghaghanamiu na? Na hava kuda titionoa gi kotida thaothadoghagna?”

¹⁹ E vaghagna sina katuragna na ghai mastad na tinoni ke joua kori nigna na gnatha. Na katura ke kotu hadi me hutu ma na komi manu kena mai mena agutu gnekudia itadia na komi ototogna.”

²⁰ A Jisas ke ghoi huatira, “Na hava kuda titionoa gi kotida thaothadoghagna na havi a God ke vunaghi pungusia?”

²¹ Vaghagna sina ghathi vido isi sina vaivine ke ngignoa duagna sina duku flaoa. Leghugna na ngignogna, na isi ke vapotea na flaoa me hutu.”

Na Hageha ke Kapocho

(Matiu 7:13-14, 21-23)

²² Kori vido a Jisas ke talu taveti me vano i Jerusalem, imanea ke velepuhira na mavitu tadia na komi meleha ke vano jufu itadia.

²³ Sina tinoni ke huatia, “Vunaghi, rua tolu tinoni vamua kedana hatia na havi ke teo na govugna na?”

A Jisas ke ania,

²⁴ “Oti agutu heta eigna kotida haghe kori hughuta nigna a God eigna na hageha ke kapocho. Inau ku veleghamu, sethe na tinoni

kedana pipilia na haghe vano kari imarea kedana boi tangomana.

²⁵ Kori vido na mane ke tonu vathe keda sokara hadi me bilakia na hagetha, ighamu kotida sokara kosi moti kiokido kori hagetha moti velea, 'Lod o hangavia vanighami na hagetha.' Keana imanea keda veleghamu, 'Inau ku bosu adoghamu, mu bosu adoa ivei itagna koti mai.'

²⁶ Gi ighamu kotida velea, 'Ighami kiti vanga miti kou duamu mo velepuhighami tadia na komi melehamami.'

²⁷ Keana imanea keda veleghamu, 'Inau ku bosu adoghamu mu bosu adoa ivei koti mai. Oti taveti sanu ighamu koti ei hahalia na komi fata ke dika.'

²⁸ "Ighamu kotida reghia a Ebrahim, Aisak ma a Jakob duadia na komi profet kori hughuta nigna a God. Keana a God keda sonighamu au i kosi. Kori vido iangeni, ighamu kotida dikahehe moti tangi moti gigiri kei.

²⁹ Sethe na tinoni kedana mai tadia na komi meleha ivei mi vei kori maramagna. Imarea kedana nohe kori vangahaidu kori hughuta nigna a God.

³⁰ Inau ku veleghamu, arahai kena leghu ikeagaieni kedana nagho. Ma arahai kena nagho ikeagaieni kedana leghu."

*A Jisas ke Dothovia Puala i Jerusalem
(Matu 23:37-39)*

³¹ Kori vido iangeni kekeha Farise kena mai tagna a Jisas mena veleagna, "Gi koda mag-nahaghinia koda talu havi, o taveti au tagna

na meleha iaani, eigna a Herod Antipas ke magnahaghinia keda vathehegho.”

³² A Jisas ke haghore tughura, “A Herod ke dika vaghagna na aku ke asi. Oti vano moti veleagna inau kuda talu gigi aura na komi tidatho, mu vatoke tabirura arahai kena vahaghi. Me boi hau, inau kuda vagovua nigua na agutu.

³³ Ikeagaieni mivughei mi kekeha dani mua, inau kuda talu eia nigua na taetaveti me ghieghilei jufungia i Jerusalem. Eigna Jerusalem vamua na meleha imarea kena vathehera na komi profet.”

³⁴ Gi a Jisas ke velea, “Jerusalem, Jerusalem! Ighoe ko pirira mo vathehera na komi profet a God ke vetulara atu itamua. Sethe na maghavu inau ku magnahaghinia kuda hathegho, vaghagna na kokorako vaivine ke hathatanora ara dathegna sarai baghigna me reireghira. Keana ighoe ko boi lubatiu gi kuda hathegho.

³⁵ Ikeagaieni a God ke au sanigho me au sania nigna na Vathe ke Tabu. Inau ku veleghe, ighoe koda boi reghiu me ghieghilei jufu kori dani ighoe koda velea, ‘God, o vatokea imanea ke mai duagna nimua na mana.’ ”

14

A Jisas ke Vatoke Tabirua sina Mane kori Sabat

¹ Tagna sina Sabat a Jisas ke vano eigna keda vanga kori vathegna sina mane ke nagho tadia mara na Farise. Kori vido iangeni imarea kena kaekalea a Jisas,

² eigna sina mane ke mono ngengeni ke pada na vouvonu me pote na naegna ma na limagna. Gi a Jisas keda vatoke tabirua imanea kori Sabat, imarea kedana fatea.

³ A Jisas ke huatira mara na Farise mi mara na velepuhigna na vetula nigna a Moses, “E lubatia mua nida na vetula keda vatoke tabirua ahai ke vahaghi kori Sabat ba teo?”

⁴ Kari imarea kena boi haghore tughua. Ma a Jisas ke tangolia na mane ke vahaghi me vatoke tabirua me vetula aua.

⁵ A Jisas ke ghoi huatira, “Ehava? Gi a dathemu ba nimua na kau keda sikili horu kori lodu kori Sabat, ighoe koda vano saisami mo hatia aua ba teo?”

⁶ Me teo sikei tinoni ke haghore tughua a Jisas.

Na Velepui eigna na Mono Taluleghu

⁷ Jisas ke reghira na komi tinoni kena mai bali vanga kena magnahaghinia kedana nohe tadia na komi sape nidia mara kena nagho. Imanea ke velera na komi haghore iraani:

⁸ “Gi sina tinoni keda hulaghinigho kori vangahaidugna na taulaghi, o saghoi vano nohe kori nidia na sape mara kena nagho, eigna da kenughua mai sina tinoni ke nagho vano itamua.

⁹ Gi na mane ke hulaghinigho keda velegho, ‘O sokara hadi, eigna keda atu nohe ngengeni na mane iaani ke eu mai.’ Gi keda ai, ighoe koda maomamo nimua, eigna kedana hatigho mena vanohegho kori nidia na sape mara kena boi nagho.

¹⁰ “Kori vido kena hulaghinigho kori na vangahaidu, o vano mo nohe kori vagovui sape.

Kori vido keda reghigho na mane ke eia na vangahaidu, imanea keda velegho, 'Kulagu, o vano mo nohe kori sape ke toke vano iangeni.' Kori vido iangeni na komi tinoni kedana reghia imanea ke ghaghana bohegho.

¹¹ Inau ku veleghamu iaani eigna kotida thaothadoghagna a God keda vahorua ahai ke tautalunagho me keda ghaghana bohea ahai ke taluleghu."

¹² Govu gi a Jisas ke haghore vania na mane Farise ke eia na vangahaidu, "Kori vido ko eia na vangahaidu, o saghoi hulaghinira vamua ara kulamu, ara tahimu, ara vikemu, ma arahai kena padarongo kena mono gharanigho. Eigna imarea tangomana kedana hulaghinigho kori nidia na vangahaidu eigna kedana tughu tabirua na hava ko eia vanira.

¹³ Keana gi koda eia na vangahaidu, o hulaghinira arahai kena kuma, ma arahai kena thehe na naedia ba na limadia, ma arahai kena doa.

¹⁴ Gi koda eia iangeni, a God keda vatokegho. Imarea kedana boi tangomana nidia na tughu tabiruagna na hava ko eia vanira. Kari a God keda tughu tabirua vanigho kori vido arahai kena jino kedana sokara tabiru kori thehe.

Titiono Velepui eigna na Vanga Haidu ke Hutu (Matiu 22:1-10)

¹⁵ Sina mane ke nohe duadia ke rongovia na hava ke velea a Jisas me ania, "Ahai keda mono kori na vangahaidu kori hughutagna a God keda totogo puala."

16 A Jisas ke velea, “Sina mane ke eia sina vangahaidu hutu me hulaghinira na komi tinoni ke sethe.

17 Kori vagovua na kaikaliti, imanea ke vetula nigna na mane agutu eigna keda vano velera arahai ke hulaghinira, ‘Oti mai! Na komi fata ke kaikaliti govua ghohi.’

18 Keana imarea gougovu kena velea kena rugusi nidia. Sina mane ke velea, ‘Inau ku volia sina vido thepa mu magnahaghinia kuda vano reghia. O veleagna e vahothahaghiniu na atu.’

19 Sina mane ke velea, ‘Inau ku eu volia vamua e salaghe na kau mu haga vano vaagutura eigna kuda adoa ena agutu toke ba teo. O veleagna e vahothahaghiniu na atu.’

20 Sina mane mua ke velea, ‘Na vunegna ku eu taulaghi nigua vamua, inau ku boi tangomana nigua na atu.’

21 “Na mane agutu ke tabiru me veleagna na vunaghigna na komi fata iraani. Na vunaghigna ke dikatagna me velea nigna na mane agutu, ‘O vano saisami tadia na komi hangana hutu ma na komi hangana iso mo hatira mai arahai kena kuma, ma arahai kena thehe na naedia, ma arahai kena doa.’

22 Kori vido na mane agutu ke eia iaani, imanea ke tabiru tagna me veleagna, ‘Inau ku eia ghohi na hava ko veleugna, kari sethe mua na komi sape ke manga.’

23 Ma na vunaghigna ke veleagna, ‘O vano mo kilora mai arahai kena mono kosigna na melehada mo vano tadia na komi hangana kori leleghai mo kilora mai na komi tinoni eigna keda

vonu nigua na vathe.

²⁴ Teo sikei itadia arahai ku kidi hulaghinira kedana mai gnamia na vanga ku kalitia vanira.' "

Ahai ke Magnahaghinia keda nigua na Vaovarongo a Jisas keda kidi Toatogha Toetoke (Matiu 10:37-38)

²⁵ Sina maghavu na mavitu ke sethe kena leghua a Jisas. Imanea ke rei tabiru me anira,

²⁶ "Ahai ke magnahaghinia keda nigua na vaovarongo, imanea keda dothoviu inau vano tagna a tamagna ma a idogna, a taugna mara dathegna, mara tahigna mara vaivinegna, vaghagna mua na havigna ghehegna.

²⁷ Ahai ke boi sasaa na papara ma na thehe eigna ke leghuu inau, imanea ke boi nabagna keda nigua na vaovarongo.

²⁸ "Gi sikei itamiu keda haga agutua na vathe ke hutu, na hava keda eia? Imanea keda kidi nohe me toatogha engiha na rongo keda nabagna na agutuagna. Imanea keda ijumia nigua na rongo eigna keda adoa e naba ba teo.

²⁹ Gi keda boi eia iangeni, me turughu sokaraghinia vamua, imanea keda boi tangomana na agutu govuagna na vathe eigna na rongo ke boi nabagna. Ma arahai kena reghia na vathe ke boi govu, imarea kedana kihaghinia mena velea,

³⁰ 'Reghia, na mane iangeni ke turughu agutua nigua na vathe me boi tangomana nigua na vagovuagna!'

³¹ "Gi na king keda kaikaliti bali taveti au duagna e salaghe na toghai soldia eigna keda

rihua sina king tavogha ke mai duagna e tutughu na toghai soldia. Gi e taveti au, imanea keda kidi nohe horu me toatogha gi nigna na komi soldia kedana tangomana na rihuragna na komi soldia nigna na king tavogha ba teo.

³² Gi keda adoa ke vahothahaghinia, imanea keda vetulara vano kekeha tinoni tagna na king tavogha iangeni kori vido ke hau eigna kedana kaea, ‘Na hava ko magnahaghinia kitida eia eigna katida boi rihu?’

³³ Vaghagna iangeni hiri, oti kidi toatogha nimiu toetoke gi kotida nigua na komi vaovarongo. Eigna ahai keda boi taveti sania nigna na komi fata gougovu, imanea boi tangomana keda nigua vaovarongo.”

³⁴ “Na sol na fata ke toke bali vamugna na vanga. Keana gi keda beabeagha, boi tangomana nidia kedana ghoi vaaha.

³⁵ Ma na sol iangeni ke boi tangomana na vatokeagna na thepa me boi toke bali eiagna sa fata. E nabagna da sonia vamua. Ahai ke magnahaghinia na thaothadoghagna iaani, imanea keda vaovarongo toetoke.”

15

Na Titiono Velepuihni eigna na Sip ke Hahi (Matu 18:12-14)

¹ Sina maghavu sethe mara na oho takis duadia kekeha mara koakoa kena hathatano mai eigna kedana vaovarongo tagna a Jisas.

² Mara na Farise mi mara na velepuhigna na vetula nigna a Moses kena titiono popoloa a

Jisas vaghagna iaani, “Na mane iaani ke magna-haghinira puala mara na koakoa me vanga mua duadia.”

³ Ma a Jisas ke velera na titiono velepuhi iaani:

⁴ “Gi sina mane itamiu keda tonogna sina hathangatui sip me hahi sikei itadia, na hava keda eia na mane iangeni? Imanea keda talu horura e hia hangavulu me hia na sip kori vido kena vanga me vano hiroa sikei ke hahi me ghieghilei pada.

⁵ Kori vido ke pada, imanea keda totogo me ghalalua,

⁶ me hatia vula. Imanea keda kilora mai ara kulagna ma arahai kena mono gharania me veleragna, ‘Inau ku totogo puala eigna ku pada ghohi na nigua na sip ke hahi. Oti mai moti totogo duagu!’ ”

⁷ Gi a Jisas ke velera, “Vaghagna vamua iangeni kori vido na tinoni koakoa ke tughua na havigna ke koakoa. Aarahai kena mono i popo kedana totogo hutu puala. Nidia na totogo eigna na tinoni iaani keda hutu vano tagna nidia na totogo eidia e hia hangavulu me hia na tinoni kena jino ghohi.

Na Titiono Velepuih eigna na Rongo ke Sosoni

⁸ “Gi sina vaivine keda tonogna e salaghe na sileni me sosoni sikei, na hava keda eia iia na? Iia keda totha na lui me jaroa na vathe me hiroa ivei mi vei me ghieghilei reghipada.

⁹ Kori vido ke pada, iia keda kilora mai ara kulagna ma arahai kena mono gharania me veleragna, ‘Inau ku totogo nigua hutu puala

eigna ku pada nigua na sileni ke sosoni. Oti mai moti totogo duagu!

¹⁰ Gi a Jisas ke velera, “Inau ku veleghamu, e vaghagna iangeni kori vido na tinoni koakoa ke tughua na havigna ke koakoa. A God ma na komi nigua na enjel kena totogo hutu puala kori vido sina tinoni ke koakoa ke tughua na havigna ke koakoa.”

Na Titiono Velepuih eigna na Mane Mathangani ke Taveti Sania a Tamagna

¹¹ A Jisas ke ghoi anira, “Sina mane ke mono e rua na dathegna mane.

¹² Na mane ke havi leghu ke veleagna a tamagna, ‘Mama, o heu mai nigua na komi fata kuda hatia kori vido koda thehe.’ Ma a tamagna ke kemulia vanira nigua na komi fata koroda hatia.

¹³ “Boi hauhaugna leghugna iaani, na mane ke havi leghu ke salemua komi nigua na fata me hatia na rongo me taveti vano tagna sina meleha ke hau. Kori vido ke mono ngengeni, imanea ke sonia govu nigua na rongo tagna na puhu havi ke mee.

¹⁴ Leghugna na soni govuagna nigua na rongo, na rofo ke hutu ke pada na meleha iangeni mi imanea ke turughu papara.

¹⁵ Imanea ke vano tagna sina mane kori meleha iangeni me kaea eigna keda hea sa agutu. Na mane iangeni ke vetula vano eigna keda reireghira nigua na komi botho.

¹⁶ Na mane mathangani ke rofo puala me haga ghania na vanga ke hera ghadia na komi botho, eigna e teo sa tinoni ke hea ghagna.

17 “Leghugna kekeha dani, na ghaghana ke jino ke ghoi tabiru mai itagna me toatogha vaghagna iaani, ‘Komi nigna na mane agutu a tamagu kena vanga mena mahu, kari inau u rofo mu haga thehe.

18 Inau kuda ghoi tabiru vamua tagna a tamagu mu kuda veleagna, ‘Mama, inau ku koakoa pungusia a God mu koakoa pungusigho ighoe.

19 Ikeagaieni inau u boi nabagu gi koda kilou a dathemu. O lubatiu eigna kuda sikei tadia nimua na komi mane agutu.’ ”

20 “Gi imanea ke sokara hadi me tabiru tagna a tamagna. Kori vido imanea ke taveti mai mua tagna ke hau, a tamagna ke reghia me rarovia. Imanea ke raghe vano tagna a dathegna me tangolia me kisia.

21 Ma a dathegna ke ania, ‘Mama inau ku koakoa pungusia a God mu koakoa pungusigho ighoe. Ikeagaieni inau u boi nabagu gi koda kilou a dathemu.’

22 “Keana a tamagna ke kilora mai mara nigna na mane agutu me anira, ‘Oti hati maia na poko ke toke vano moti vapokoagna. Oti vahaghea na ringi kori kaukaugna ma na sadol kori naegna. Oti eia saisami!

23 Oti vano moti vathehea na kau ke hutu bali eia na vangahaidu. Ighita katida totogo duagna a dathegu,

24 eigna ke vaghagna ke thehe ghohi keana e ghoi havi tabiru. Imanea ke hahi, keana ikeagaieni inau ku pada ghohi.’ Kori vido na komi fata ke kaikaliti ghohi, imarea kena turughu na vangahaidu.

25 “Kori vido iangeni na mane ke havi nagho ke talu agutu mua kori gnatha. Imanea ke vula me mai gharania na vathe me rongovia na komi tinoni kena ifu mena ragi.

26 Imanea ke kiloa mai sina mane agutu me huatia eigna na hava kena eia na komi tinoni.

27 Ma na mane agutu ke veleagna, ‘A tahimu ke tabiru mai ma a tamamu ke vathehea na kau ke hutu me eia na vangahaidu eigna a tahimu ke havi me ghoi tabiru mai.’

28 “Na mane ke havi nagho ke rongovia iaani me dikatagna me boi haghe kori vathe. A tamagna ke au mai itagna me kaea eigna keda vano haghe kori vathe.

29 Keana imanea ke haghore tughu vania a tamagna, ‘O reghia! Sethe na vinogha ghohi, inau ku agutu hutu vanigho mu eia hahali na hava ko veleu. Kari ighoe o boi heu sikei got ke iso gi kuda vangahaidu duadia ara kulagu.

30 Keana kori vido a dathemu iaani ke soni govua nimua na rongo tadia na koi vaivine kikirase ke tabiru mai, ighoe ko vathehea vania na kau ke hutu!’

31 “Ma a tamagna ke velea, ‘Dathegu, leuleghu maghavu ighoe ko mono duagu ma na komi fata ku tonogna na nimua.

32 Keana e toke katida totogo mati eia na vangahaidu, eigna a tahimu vaghagna ke thehe ghohi kari e ghoi havi tabiru. Imanea ke hahi, kari ikeagaieni inau ku pada ghohi.’ ”

16

Na Titiono Velepui eigna na Mane Agutu ke

Thaothadogha

¹ A Jisas ke eia na titiono velepuhi iaani tadia nigna na komi vaovarongo: “Kekeha tinoni kena velea sina mane padarongo vaghagna iaani, “Nimua na mane bali reireghia nimua na komi fata ke diadikala nimua na rongo.”

² Na mane padarongo ke kiloa mai imanea me veleagna, ‘Inau ku rongovia ghohi ighoe ko eia na fata ke dika. O riso horua na hava ko eia tagna nigua na komi fata, eigna inau ku vagovugho kori nimua na agutu.’

³ “Leghugna iaani na mane agutu ke ghaghana vaghagna iaani, ‘A vunaghigu ke vagovuu ghohi inau kori nigua na agutu. Na hava kuda eia ikeagaieni? Inau ku boi heta ghohi kuda ghegheli direni, mu maomamo nigua kuda kaekae rongo.

⁴ Inau ku adoa na hava kuda eia. Toke kuda govu ghohi kori nigua na agutu, na komi tinoni kedana kaliti tokeu kori vathedia.’

⁵ “Imanea ke kilora mai mara kena kaoni tagna na vunaghigna. Gi e veleagna na mane ke kidi mai, ‘Engiha ko kaonia tagna na vunaghigu?’

⁶ Imanea ke veleagna, ‘Alu na hathangatui galon oela.’ Ma na mane agutu ke veleagna, ‘Iaani na pepagna nimua na kaoni, o reoa saisami mo risoa e vati hathangatu na galon oela vamua.’

⁷ “Kori vido na varuagna na mane ke mai, na mane agutu ke huatia, ‘Ighoe na ba? Engiha ko kaonia tagna na vunaghigu?’ Imanea ke veleagna, ‘Sina hathangatu dukui wit.’ Ma na mane agutu ke veleagna, ‘Iaani na pepagna

nimua na kaoni, o reo saisamia mo risoa e vati tutughu vamua.’

⁸ “Na vunaghi ke adoa na fata ke dika ke eia nigna na mane agutu, kari e kilothaba imanea eigna imanea ke thaothaghoda kori na fata ke eia. E tutuni na komi tinoni bongihehe kena thaothadogha vano tadia na komi tinoni kena mono kori raraha kori reireghiragna nidia na komi agutu.”

⁹ Gi a Jisas ke velera nigna na komi vaovarongo, “Oti hathera arahai tavogha tagna nimiu na komi fata koti tonogna kori maramagna iaani. Kori vido ke govu nimiu na komi fata moti vano i popo, a God keda kaliti tokeghamu ngengeni.

¹⁰ “Ahai ke tango jino kori reireghiragna na komi fata ke iso, imanea keda tango jino hiri kori reireghiragna na komi fata ke hutu. Keana ahai ke boi tango jino kori reireghiragna na komi fata ke iso, imanea keda boi tango jino kori reireghiragna na komi fata ke hutu.

¹¹ Vaghagna iangeni, gi koda boi tango jino kori reireghiragna na komi fata kori maramagna, a God keda boi vaututunigho kori reireghiragna nigna na pukuni fata ke toke.

¹² Gi koda boi tango jino kori reireghiragna nidia na rongo arahai tavogha kori maramagna iaani, a God keda boi hegho nigna na komi fata i popo.

¹³ “Teo sikei mane agutu ke tangomana na agutu vania e rua na vunaghi. Gi keda eia iangeni, imanea keda thevuioka tagna sikei me dothovia sikei. Ba imanea keda ghaghana

bohea sikei me boi ghaghana bohea na varu-
agna. Vaghagna iangeni, boi tangomana kotida
dothovia a God ma na rongo.”

¹⁴ Mara na Farise kena rongovia a Jisas ke velea
iaani mena leuleua eigna kena pukuni dothovia
na rongo.

¹⁵ A Jisas ke anira, “Ighamu koti eia na komi
fata ke sethe eigna na mavitu kedana velea
ighamu na komi tinoni jino. Kari a God ke
adoa na hava ke mono kori havimiu. Sethe na
fata kena ghaghana bohea na komi tinoni kori
maramagna, kori matagna a God na komi fata
irangeni ke dika puala.”

*Na Velepui eigna na komi Vetula nigna a
Moses*

(Matiu 11:12-13; 5:31-32; Mak 10:11-12)

¹⁶ A Jisas ke ghoi velea iaani, “I hau ighita
kati leghua na komi vetula nigna a Moses ma na
komi fata kena risoa mara na profet. Turughu
tagna a Jon Siuvitabu, imarea kena tuturia na
Rorongo ke Toke eigna na hughuta nigna a God,
me sethe na tinoni kena magnahaghinia a God
keda vunaghi pungusira na havidia.

¹⁷ Kari e teo sa fata ke iso keda govu tadia na
komi vetula nigna a Moses. Na maaloa ma na
thepa keda govu, keana na komi vetula irangeni
keda boi govu.

¹⁸ “Gi ahai keda sonia a taugna me taulaghi
tagna sina vaivine tavogha, imanea ke ghoho.
Ma gi ahai ke taulaghi tagna na vaivine ke sonia
a taugna, imanea ke ghoho hiri.”

Na Titiono Velepuih eigna a Lasarus ma na Mane Padarongo

¹⁹ A Jisas ke ghoi velea iaani, “Sina mane padarongo ke mono ke pokoa na komi poko ke vahotha me vanga na komi vanga ke toke leuleghu maghavu.

²⁰ Me mono mua sina mane ke vonu na tubu kori tonogna, na ahagna a Lasarus. Ara kulagna kena ado hati vano kori hagehai vathegna na mane ke padarongo eigna keda kaekae nigna rongo.

²¹ A Lasarus ke magnahaghinia puala keda ghania na komi viovidoa vanga ke tomagha tagna na mane padarongo. Imanea ke nohe ngengeni ma na komi aku kena mai mena gnaignapia na komi tubugna.

²² “Kori vido a Lasarus ke thehe, na komi enjel kena hatia eigna keda mono duagna a Ebrahim i popo. Ma na mane padarongo ghua ke thehe mena gilua.

²³ Imanea ke vano kori meleha papara me mono papara puala ngengeni. Imanea ke tada hadi me reghia a Ebrahim tagna ke hau ma a Lasarus ke mono duagna.

²⁴ Na mane padarongo ke ghuvua a Ebrahim me ania, ‘Mama Ebrahim, o raroviu! O vetula maia a Lasarus itagua eigna keda vagnubua na kaukaugna kori bea, me vaghaula na thapigu. Eigna inau ku papara puala kori joto iaani.’

²⁵ “Keana a Ebrahim ke haghore tughua, ‘Dathegu, ighoe ko adoa, kori havimu ko tonogna na komi fata ko magnahaghinia, kari a Lasarus eni, na komi fata ke dika vamua ke pada imanea.

Keana, ikeagaieni imanea ke totogo hutu puala, mi ighoe ko papara puala.

²⁶ Sina fata mua koda toatogha, na lodu hutu ke mono varihotaghida, me teo ahai keda hathavu atu itamua me teo ahai keda hathavu mai itamami.'

²⁷ "Ma na mane padarongo ke veleagna a Ebrahim, "Mama Ebrahim, inau ku kaegho, o vetula vano a Lasarus kori vathegna a tamagu.

²⁸ O velea eigna keda vano vavotura e lima ara tahigu eigna kedana boi mai kori meleha papara iaani.'

²⁹ "Keana a Ebrahim ke veleagna, 'Na komi rioriso nigna a Moses ma na komi profet e mono ghohi bali vavotura. Imarea tangomana kedana rongovia mena leghua.'

³⁰ "Ma na mane padarongo ke haghore tughua, 'Teo, Mama Ebrahim! Imarea kedana boi rongovia. Kari, gi keda vano itadia ahai vamua ke havi tabiru kori thehe, gi imarea kedana tughua na havidia ke koakoa.'

³¹ "A Ebrahim ke velea, 'Gi kedana boi leghua na komi rioriso nigna a Moses ma na komi profet, toke ahai keda havi tabiru kori thehe keda vano itadia, imarea kedana boi tughua na havidia ke koakoa.' "

17

Velepui eigna na Koakoa (*Matiu 18:6-7; Mak 9:42*)

¹ A Jisas ke velera nigna na komi vaovarongo, "Na komi fata ke auaura na komi tinoni keda mono hahali. Kari ahai ke vasikilia na tinoni kori koakoa keda papara puala.

² Ahai ke magnahaghinia keda vajefea sa tinoni ke vaututuniu, e toke gi kedana taria na ghahira hutu kori luagna mena soni horua kori tahi, eigna na hava a God keda eia itagna sa tinoni ke vajefea sa tinoni e tahu vano tagna iangeni.

³ Moti reireghi toke ghamu tagna na komi fata koti eia!

“Gi sina tinoni ke leghuu inau keda koakoa pungusigho, o veleagna imanea ke ei hahia. Gi imanea ke dikahehegna, o talutavogha na paluhagna.

⁴ Gi keda vitu horu eiagna na fata ke dika itamua koragna sina dani, kari e vitu horu maigna itamua me velegho, ‘Inau ku dikahehe hutu puala eigna na hava ku eia,’ o talutavogha na paluhagna imanea.”

Velepui eigna na Vaututuni

⁵ Sina dani mara na vetula kena veleagna a Lod Jisas, “O vaheta nimami na vaututuni.”

⁶ Ma a Jisas ke haghore tughura, “Toke nimiu na vaututuni keda iso puala vaghagna na katuragna na ghai mastad, ighamu tango-mana kotida veleagna na ghai hutu iangeni ‘O vutigho hadi ghehemu mo vano jougho ghehemu kori tahi,’ ma na ghai iangeni keda leghua na haghoremiu.

⁷ “Ehava? Gi ighoe ko mono nimua na mane agutu ke agutu kori ghamua na gnatha be reireghia nimua na komi sip, mi manea ke tabiru mai kori vathe, ighoe koda veleagna, ‘O nohe mo vanga ghamua’ oania?

⁸ Teo! Ighoe koda veleagna, 'O vano mo kalitia ghagua na vanga mo pipisi toetoke gi o hatia mai ghagua na vanga. Kori vido inau ku govu na vanga, ighoe tangomana koda vanga.'

⁹ Ehava? Ighoe koda veletokea nimua na mane agutu iangeni eigna ke leghua na haghoremu vamua? Teo!

¹⁰ Vaghagna iangeni itamiu. Kori vido koti vagovua na komi fata a God ke veleghamu na eiragna, ighamu kotida velea, 'Ighami na mara agutu vamua, miti eia vamua nimami na agutu.'"

A Jisas ke Vatoke Tabirura Salaghe na Mane Lepa

¹¹ A Jisas ke talu taveti vano i Jerusalem me halu vano varihotaghidia e rua na provins i Samaria mi Galili.

¹² Kori vido a Jisas ke jufu tagna sina meleha, salaghe na mane kena lepa kena mai itagna. Imarea kena sokara tagna ke hau,

¹³ mena ghuuvia, "Jisas, Vunaghi, o rarovighami."

¹⁴ A Jisas ke reghira me anira, "Oti vano tadia na komi pris eigna kedana adoa na tonomiu ke toke ghohi." Kori vido imarea kena taveti vano na tonodia ke pukuni toke tabiru.

¹⁵ Kori vido sina mane itadia ke reghia na tonogna ke toke tabiru, imanea ke ghoi tabiru tagna a Jisas. Imanea ke ghuu heta, "Kilothaba a God, inau ku ghoi toke tabiru!"

¹⁶ Gi e torongaghi tuturu horu itagna a Jisas me veletokea eigna na hava ke ei vania. Imanea, na manegna i Samaria.

17 Ma a Jisas ke velea, “Nighe! E salaghe na mane ghua ku vatoke tabirura. Ivei e hia na mane na?”

18 Ehava na mane ke boi Jiu vamua ke tabiru mai bali kilothaba a God?”

19 Gi a Jisas ke veleagna, “O sokara hadi mo taveti, nimua na vaututuni ke vatoke tabirugho.”

Na Havi kori Maramagna kori vido a Jisas keda Tabiru

(Matiu 24:23-28, 37-41)

20 Sina dani, kekeha mara na Farise kena huatia a Jisas ingiha a God keda turughu vunaghi pungusira nigna na mavitu. Jisas ke haghore tughura, “Ighamu kotida boi reghia sa vaughithatha eigna kotida adoa a God ke turughu na vunaghi pungusiragna nigna na mavitu.

21 Teo ahai keda velea, ‘Reghia, a God ke vunaghi eeni,’ ba ‘Reghia, imanea ke vunaghi ngengeni.’ Eigna a God ke vunaghi kori havidia na komi tinoni.”

22 Ma a Jisas ke velera nigna na komi vaovarongo, “Sa maghavu keda mai ighamu kotida magnahaghinia puala na reghiagna na dani na Dathei Tinoni keda mai itagna. Keana imanea keda boi mai kori vido iangeni.

23 Kekeha tinoni kedana veleghamu, ‘Reghia, imanea ke mai ghohi me mono ngengeni,’ ba ‘Imanea ke mono eeni.’ Oti saghoi vaututunira moti saghoi vano hiroa.

24 Eigna kori vido na Dathei Tinoni keda tabiru mai, na komi tinoni gougovu kedana tangomana na reghiagna vaghagna kena tangomana na

reghiagna na onga ke ongavia ma na rarahagna ke vararaha na maaloa gougovu.

²⁵ Keana gi e tabiru mai na Dathei Tinoni, imanea keda papara puala ma na komi tinoni kena mono ikeagaieni kedana siriuhaghinia.

²⁶ “Kori tabirugna mai na Dathei Tinoni, na havidia na komi tinoni keda vaghagna vamua na havidia na komi tinoni kori monogna a Noa.

²⁷ Tadia na komi dani irangeni na komi tinoni kena vanga mena kou mena taulaghi. Imarea kena eia na komi fata iraani me ghieghilei jufu kori dani a Noa ke hahaghe hadi kori vaka. Gi na uha hutu ke horu mai, ma na biringita ke vathehera gougovu.

²⁸ “Ma na havidia na komi tinoni keda vaghagna mua na havidia na komi tinoni kori monogna a Lot. Na komi tinoni kena vanga mena kou, mena saisabiri mena voivoli, mena jou vanga mena agutu vathe.

²⁹ Keana, kori dani a Lot ke taveti au i Sodom, na joto ma na ghahira inge ke sikili horu mai i popo me vathehera gougovu.

³⁰ Vaghagna iangeni, na komi tinoni kedana boi kaikaliti mena peperiki kori dani na Dathei Tinoni keda tabiru mai.

³¹ “Kori dani iangeni, ahai ke mono kosigna na vathe, imanea keda saghoi tabiru haghe bali hatia nigna na komi fata. Ahai ke agutu kori gnatha, imanea keda boi tabiru haghe kori vathe bali hatia sa fata.

³² Oti saghoi havaghinia na hava ke pada a taugna Lot. Iia ke rei tabiru tagna na meleha i Sodom ma a God ke vathehea.

³³ Ahai ke magnahaghinia na tatango ngasi kori havigna kori maramagna, imanea keda boi hatia na havi ke teo na govugna. Kari ahai ke boi tatango ngasi kori havigna kori maramagna me leghuu inau, imanea keda hatia na havi ke teo na govugna.

³⁴ Inau ku veleghamu, kori vido inau kuda tabiru, e rua na tinoni koroda nere tagna sikei na matha. A God keda hati aua sikei me talua sikei.

³⁵ E rua na vaivine koroda kaikaliti vanga. Ma a God keda hati aua sikei me talua sikei.

³⁶ E rua na mane koroda agutu kori gnatha. A God keda hati aua sikei me talua sikei.”

³⁷ Nigna na komi vaovarongo kena huatia, “Lod, ivei keda jufu mai na komi fata iraani ko veleghami?”

A Jisas ke haghore tughura, “Ivei ke mono na fata ke thehe, na komi manu hutu kena haidu vano ingengeni.”

18

Na Titiono Velepui eigna na Mane Fate ke boi Jino

¹ A Jisas ke titiono vanira nigna na komi mane vaovarongo sina titiono velepuhi eigna kedana tarai hahali mena saghoi toali.

² Imanea ke velera, “Tagna sina meleha sina mane fate ke mono. Imanea ke boi maimani-hihia a God me boi ghaghana bohera na komi tinoni.

³ Sina vaivine thehe sasani kori meleha iangeni ke mai hahali itagna me kaea eigna keda vajinoa na hava ke ei hahia itagna sina tinoni.

⁴ Haga sethe na maghavu na mane fate ke boi sasaa na hatheagna. Vano me vano gi imanea ke toatogha ghehegna, ‘Toke kuda boi maimanihihia a God mu boi ghaghana bohera na komi tinoni,

⁵ inau kuda eia na hava na vaivine iaani ke magnahaghinia, eigna gi kuda boi hathea, kenughua iia keda vabuebuleu eigna ke mai hahali itagua me kaeu eigna kuda hathea.’ ”

⁶ Ma a Lod ke velea iaani, “Oti toatogha toetoke eigna na hava ke eia na mane fate iaani.

⁷ Toke imanea ke dika, imanea ke hathea na vaivine thehe sasani kori vagovugna. Na vunegna iangeni, ighamu koti adoa a God ke jino keda hathera na komi tinoni ke vahira ghohi kena kaea na haehathe hahali itagna. Ehava? A God keda poru na hatheragna?

⁸ Teo! A God keda saisami na hatheragna. Keana, kori vido inau, na Dathei Tinoni kuda tabiru mai, inau kuda pada sa tinoni kori mara-magna ke vaututuniu ba teo?

Na Titiono Velepui eigna na Farise ma na Mane Oho Takis

⁹ Kekeha tinoni kena vaovarongo tagna a Jisas ngengeni kena ghaghana imarea ghehedia kena jino mena ghaghana mua imarea kena nagho vano tadia na komi tinoni kori matagna a God. A Jisas ke velera na titiono velepuhi iaani:

¹⁰ “Rua na mane koro vano kori Vathe ke Tabu nigna a God bali tarai, sina mane na mane Farise, me sina mane, na mane bali oho takis.

¹¹ Na Farise ke sokara ghehegna me tarai vaghagna iaani, ‘God inau ku veletokegho eigna

inau ku boi koakoa vaghadia kekeha tinoni. Inau ku boi bilau, ghoho, ba eia na komi puhi ke dika. Mu veletokegho eigna ku boi vaghagna na mane bali oho takis iangeni.

¹² Inau ku sota kori vanga e rua na dani leuleghu wik mu hegho atu na vasalaghegna na rongo kena voliu.’

¹³ “Keana na mane bali oho takis ke sokara haunia na mane Farise iangeni me boi tada hadi i popo. Imanea ke dikahehegna eigna na komi koakoa ke eia me tupia na raghagna me velea iaani, ‘God o raro viiu, inau na mane koakoa.’ ”

¹⁴ Gi a Jisas ke velea, “Kori vido e rua na mane koro taveti au moro tabiru kori vathedia, na mane bali oho takis ke pukuni jino kori matagna a God, boi na mane Farise. Eigna ahai keda vahaihadia ghehegna a God keda vahorua. Keana ahai keda vahouhorua ghehegna, a God keda vahaihadia.”

*A Jisas ke Vatabura na komi Gari
(Matiu 19:13-15; Mak 10:13-16)*

¹⁵ Kekeha tinoni kena hatira mai na komi gari iso tagna a Jisas eigna keda vatabura. Mara na vaovarongo kena reghira mena haghore peora arahai kena hatira mai.

¹⁶ Kari a Jisas ke kilora mai na komi gari itagna me velera nigina na komi vaovarongo, “Oti lubatira mai na komi gari itagua moti saghoi lutira eigna na komi tinoni a God ke vunaghi pungusira, imarea vaghadia na komi gari iraani.

¹⁷ E tutuni na hava ku veleghamu, arahai kena boi vaututunia a God vaghagna na gari ke

vaututunia, imarea kedana boi mono duadia na komi tinoni a God ke vunaghi pungusira.”

Na Mane Padarongo

(Matiu 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸ Sina vunaghidia mara Jiu ke mai me huatia a Jisas, “Velepui, ighoe ko toke. Na hava kuda eia gi kuda hatia na havi ke teo na govugna?”

¹⁹ Jisas ke veleagna, “Ehava gi o kilou inau ku toke? A God vamua ke toke.

²⁰ Ighoe ko adoa ghohi na komi vetula: Saghoi ghoho, saghoi vathehea na tinoni, saghoi bilau, saghoi vuha haghoregna ahai, mo ghaghana bohera a tamamu ma idomu.”

²¹ Imanea ke haghore tughua a Jisas, “Velepui, na komi vetula iraani inau ku leghura turughu mai kori garigu.”

²² A Jisas ke rongovia iaani me ania, “Sina fata vamua ko boi eia. O vano salemua na komi fata gougovu ko tonogna, gi o hatia na rongodia mo kemulia itadia mara kena kuma. Gi koda eia iaani, ighoe koda tonogna na komi fata ke toke i popo. O vano eia iaani gi o mai leghuu inau.”

²³ Kori vido ke rongovia iaani, imanea ke dikahehegna puala, eigna imanea na mane ke padarongo puala.

²⁴ A Jisas ke rei vano tagna imanea me velea, “E vahotha puala tadia arahai kena pada rongo kedana haghe kori havi a God ke vunaghi pungusia.

²⁵ Tangomana mua na kamel keda haghe vano kori bilogna na nili? Vahotha puala! Keana e vahotha vano mua tagna ahai ke padarongo, na haghe vano kori hughuta nigna a God!”

26 Arahai kena rongovia iaani kena velea, “Keda vahotha puala na hatiagna na havi ke teo na govugna tagna na tinoni ke padarongo na bule, ahai keda tangomana na?”

27 A Jisas ke haghore tughura, “Na hava ke boi tangomana na eiagna na komi tinoni, a God ke tangomana.”

28 A Pita ke veleagna a Jisas, “Reghia! Ighami kiti taveti sania nimami na komi fata miti leghugho!”

29 Gi a Jisas ke velera, “Inau ku veleghamu, ahai ke taveti sania na vathegna, ba a taugna, ba ara tahigna, ba a idogna ma tamagna, ba ara dathegna eigna ke lubatia a God gi keda vunaghi pungusia na havigna,

30 imanea keda hatia sethe vano na fata kori maramagna iaani tagna na komi fata ke taveti sania. Kari kori vido ke mai na maramagna mathangani nigna a God, imanea keda hatia na havi ke teo na govugna.”

*Vatolugna a Jisas ke Titionoa na Thehegna
(Matiu 20:17-19; Mak 10:32-34)*

31 A Jisas ke hatira salaghe rua nigna na komi vaovarongo ghehedia me velera, “Ighamu koti adoa, ikeagaieni ighita kati atu hadi i Jerusalem. Kori vido kati jufu ngengeni, na komi fata kena risoa mara na profet eigna na Dathei Tinoni, keda kathea.

32 Imarea kena lubati vano kori limadia mara kena boi Jiu. Imarea kedana kihaghinia mena hira mena angusua.

³³ Imarea kedana thabuhia mena vathehea. Keana, kori vatolugna na dani imanea keda havi tabiru kori thehe.”

³⁴ Nigna na komi vaovarongo kena boi thaothadoghagna na hava ke velea a Jisas. Na pukuni ghaghana ikoragna ke mono polo itadia mena hahi hehedia.

*A Jisas ke Vatoke Tabirua sina Mane ke Doa
(Matiu 20:29-34; Mak 10:46-52)*

³⁵ Kori vido a Jisas ke mai gharania na meleha i Jeriko, sina mane ke doa ke nohe ghaghireigna na hangana me kaekae rongo tadia arahai kena mai mena vano.

³⁶ Imanea ke rongovia na mavitu ke sethe kena halu atu kori hangana me huatira, “Na hava koti eia?”

³⁷ Mi marea kena veleagna, “Jisas gna i Nasaret ke halu atu.”

³⁸ Gi imanea ke ghuu heta, “Jisas, dathegna Deved,* o raroviu!

³⁹ Aarahai kena taveti naghogna a Jisas kena veleagna eigna keda bughoro, keana imanea ke ghoi ghuu heta vano mua, “Jisas, dathegna Deved, o raroviu!”

⁴⁰ A Jisas ke sokara soto me velera eigna kedana hatia mai itagna. Kori vido na mane ke doa ke mai gharania, a Jisas ke veleagna,

⁴¹ “Na hava ko magnahaghinia kuda eia vanigho?”

* **18:38** “Dathegna a Deved” Mara Jiu kena adoa a Vahavi keda mai tagna na vinahuhugna a King Deved. Na vunegna iaani imanea ke kiloagna a Jisas “Dathegna a Deved.”

Imanea ke ania, “Lod inau ku magnahaghinia kuda tangomana na reirei.”

⁴² A Jisas ke velea, “O reirei! Nimua na vaututuni ke vatokegho.”

⁴³ Kori vido iangeni vamua imanea ke reirei. Imanea ke leghua a Jisas me kilothaba a God. Ma na mavitu kena reghia na hava ke eia a Jisas, imarea huju ena kilothaba a God.

19

Sakius ke Magnahaghinia na Reghiagna a Jisas

¹ A Jisas ke jufu kori meleha i Jeriko me taveti thovohaliu vano hotaghigna.

² Sina mane ke nagho tadia mara na oho takis ke mono ngengeni, na ahagna a Sakius. Imanea na mane padarongo.

³ Imanea ke magnahaghinia puala keda reghia nigna a Jisas, kari e boi tangomana keda reghia eigna imanea ke kudo puala ma na mavitu kena sokara peotia.

⁴ Gi e raghe nagho vano tadia na mavitu me habira hadi kori sina ghai sikamo eigna keda reghia a Jisas keda taveti mai kori hangana.

⁵ A Jisas ke mai jufu saragna na ghai me tada hadi me reghia a Sakius me ania, “Sakius o horu mai saisami eigna inau kuda atu kori vathemu ikeagaieni.”

⁶ A Sakius ke horu saisami me hati vanoa kori vathegna me totogo puala.

⁷ Na mavitu kena reghia iaani mena dikatadia mena velea, “Reghia! Imanea ke vano me mono kori vathegna na mane koakoa.”

⁸ A Sakius ke sokara hadi me veleagna a Jisas, “Lod, inau kuda hera mara kena kuma na thevugna komi nigua na fata. Ma arahai ku pilaunira bali hatia nidia na rongo, inau kuda vati horui tughu tabiruagna.”

⁹ Ma a Jisas ke velea, “Ikeagaieni a God ke vahavigho ma arahai kena mono kori vathemu, eigna ighoe ko vaututuni vaghagna a Ebrahim ke vaututuni.

¹⁰ Inau, na Dathei Tinoni, ku mai bali hirora arahai kena jefe eigna kuda vahavira.”

Na Titiono Velepuih eigna na komi Mane Agutu (Matu 25:14-30)

¹¹ Na mavitu kena rongovia na komi titiono ke titionoa a Jisas. Imarea kena toatogha kori vido a Jisas keda jufungia i Jerusalem, a God keda turughu vunaghi pungusia nigna na mavitu. Na vunegna imarea kena mono gharania ghohi i Jerusalem, a Jisas ke eia sina titiono velepuhi eigna keda vajinoa na ghaghanadia.

¹² Mi manea velera, “Sina mane puhi ke kaikaliti bali vano tagna sina meleha ke hau eigna na king ngengeni keda hea na mana eigna keda vunaghi pungusia na melehagna ghehegna. Gi imanea keda tabiru mai.

¹³ Gi e taveti au, imanea ke kilora salaghe nigna na mane agutu me hera soasopa na rongo me velera, “Oti nia agutu na komi rongo iaani eigna keda sethe kori vido ku ghoi tabiru mai.” Mi imanea ke taveti au.

¹⁴ Kari na mavitu kori melehagna kena boi magnahaghinia keda vunaghi pungusira, mena vetula vano kekeha tinoni tagna na king eigna

kedana vano veleagna, 'Ighami kiti bosi mag-nahaghinia na mane iaani keda vunaghi pungusighami.'

15 "Keda ai huju, na king ke hea na mana eigna keda vunaghi pungusira. Gi imanea ke tabiru mai kori melehagna. Kori tabirugna mai, imanea ke kilora mai itagna mara nigna na mane agutu ke hera na rongo, eigna keda adoa engiha na rongo ke vusu tagna na rongo ke hera.

16 "Na mane ke kidi mai ke velea, 'Vunaghi, inau ku hatia salaghe na rongo mua tagna na rongo ko heu.'

17 "Ma na vunaghi iangeni ke ania, Toke puala, ighoe na mane agutu toke. Na vunegna na puhimu ke toke kori reireghiagna na komi fata ke iso, ikeagaieni inau ku lubatia vanigho eigna koda reireghia e salaghe na meleha.'

18 "Ma na varuai mane agutu ke mai me ania, 'Vunaghi, inau ku hatia e lima na rongo mua tagna na rongo ko heu.'

19 "Ma na vunaghi ke ania, 'Toke puala, ighoe koda reireghia e lima na meleha.'

20 "Leghugna iaani na vatolugna na mane agutu ke mai me ania, "Vunaghi, iaani na nimua na rongo ko heu mai. Inau ku filehia kori pohe mu poloa.

21 Inau ku mataghunigho eigna ighoe sina mane e vahotha puala na vatotogoghogna. Ighoe ko ado ohoa na rongo ke mai tagna na agutu kena eia nimua na komi mane agutu. Mo eia mua vaghagna iangeni kori na hava kena joua.'

22 “Na vunaghigna ke velea, ‘Ighoe na mane agutu dika! Inau kuda fategho leghuagna na komi haghore ko eia. Gi ighoe ko adoa inau sina mane ke vahotha na vatotogou mu ado ohoa na rongo ke mai tagna na agutu kena eia nigua na komi mane agutu,

23 ehava gi o boi boa nigua na rongo kori vathe bali bobo rongo eigna keda vusu gi u tabiru mai mu hatia?’

24 Ma na vunaghi ke velera arahai kena sokara ngengeni, ‘Oti hati aua na rongo ke mono itagna moti hea vano a tagna na mane ke hatia e salaghe na rongo.’

25 “Mi marea kena haghore tughua, ‘Vunaghi, imanea ke hatia ghohi e salaghe na rongo!’

26 “Ma na vunaghi ke velera, ‘Gi ahai ke agutu tokea tagna na hava ku hea, inau kuda hea sethe mua na komi fata. Kari ahai ke boi agutu tokea tagna na hava ku hea, toke ke boi sethe nigua na komi fata, inau kuda hatia au itagna.

27 Mi ikeagaieni, oti hatira mai nigua na komi thevuioka kena boi magnahaghiniu kuda vunaghi pungusira, moti thabuhe vathehera gougovu i naghogu.’ ”

*A Jisas ke Tatelia Imanea Ghehegna na King
(Matiu 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)*

28 Kori vido a Jisas ke govu na titionoagna ian-geni, imanea ke talu taveti hadi vano i Jerusalem duagna nigua na komi vaovarongo.

29 Imarea kena mai gharania e rua na meleha i Betfage mi Betani tagna na Suasupa i Ghai Olev.

Gi imanea ke vetulara vano e rua nigna na mane vaovarongo me anira,

³⁰ “Oro vano kori meleha kati reghi vano ia iangeni. Kori vido koroda jufu vano ngengeni, roghamu koroda reghia sina dongki mathangani kena pinitia. Na dongki ia iangeni, teo ahai ke taetaveti mua itagna. Oro unuhia moro hati maia itagua.

³¹ Gi ahai keda huatighamu na vunegna koro unuhiagna, oro veleagna, “A Lod ke magnahaghinia.”

³² Romara koro vano moro reghia na dongki mathangani vaghagna vamua ke veleragna a Jisas.

³³ Kori vido romara koro unuhia na dongki, na komi tinoni kena tonogna kena anira, “Romara, bali hava romiu koro unuhiagna?”

³⁴ Romara koro velera, “A Lod ke magnahaghinia.”

³⁵ Gi romara koro hatia moro vano tagna a Jisas moro valiagna rodia na oopo moro vasopoua a Jisas popogna na dongki.

³⁶ Ma a Jisas ke taveti vano i Jerusalem ma na komi tinoni kena valia nidia na komi oopo kori hangana.

³⁷ Kori vido kena gharania i Jerusalem, tagna ke horu vano na hangana kori Suasupa i Ghai Olev, sethe nigna na komi vaovarongo kena turughu ngingili mena kilothaba a God duai totogo eidia na komi reghithehe kena reghia.

³⁸ Imarea kena velea, “God ko vathaba na king ke mai duagna nimua na mana! Na soleana keda

mono i popo. Ighita kati kilothaba a God ke thaba haluhadi puala!”

³⁹ Kekeha mara na Farise kena mono ingen-geni kena veleagna a Jisas, “Velepui, o velera nimua na komi vaovarongo eigna kedana mono bughoro!”

⁴⁰ A Jisas ke haghore tughura, “Inau ku veleghamu, gi kedana mono bughoro imarea iraani, na komi ghahira kedana kilothaba a God!”

A Jisas ke Tangi Eigna i Jerusalem

⁴¹ A Jisas ke mai gharania i Jerusalem me reghi vano me tangi, eigna ke dikaheheгна puala eidia na komi tinoni kena mono ngengeni.

⁴² Gi e velea iaani, “E toke puala kotida adoa na hava keda hatheghamu kori mono haidu duagna a God. Kari ikeagaieni a God ke poloa itamiu.

⁴³ Kori maghavu keda mai, nimiu na thevuioka kedana mai rihughamu. Imarea kedana bokua na thepa ma na ghahira me hadi kori hidigna na melehamiu eigna kedana haghe koragna. Mi marea kedana mono kilivia na melehamiu eigna kotida boi tangomana na ghogho.

⁴⁴ Imarea kedana vatheheghamu mena di-adikala na komi fata kori melehamiu. Teo sikei ghahira keda mono tagna ke mono ikeagaieni kori vathemiu. Iaani keda padaghamu eigna ighamu koti boi ghithatha na maghavu a God ke mai bali vahavighamu.”

A Jisas ke Gigi Aura na komi Tinoni kori Vathe ke Tabu nigra a God

(Matiu 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

⁴⁵ Jisas ke jufungia i Jerusalem me vano haghe kori Vathe ke Tabu nigna a God. Imanea ke gigi aura na komi tinoni kena salemua na komi fata ikoragna.

⁴⁶ Imanea ke velera, “Tadia na komi Rioriso ke Tabu, a God ke velea, ‘Nigua na Vathe ke Tabu na vathe bali tarai.’ Keana ighamu koti eia vaghagna na vido bali monodia mara kena biabilau.”

⁴⁷ Leuleghu dani a Jisas ke velepuhira na mavitu koragna na Vathe ke Tabu. Mara na naghoi pris mi mara na velepuhigna na vetula nigna a Moses, mi kekeha mara puhidia mara Jiu, kena hiohiroa na puhi kedana vathehea a Jisas.

⁴⁸ Kari imarea kena boi tangomana nidia na toghagna sa puhi, eigna sethe na tinoni kena magnahaghinia puala na vaovarongo itagna mena mono duagna leuleghu dani.

20

Na Huahuati eigna na Mana nigna a Jisas (Matiu 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Sina dani a Jisas ke velepuhira na mavitu kori Vathe ke Tabu nigna a God me tuturi aua itadia na Rorongu ke Toke. Mara na naghoi pris mi mara na velepuhigna na vetula nigna a Moses mi kekeha mara puhi kena mai tagna a Jisas.

² Imarea kena huatia vaghagna iaani, “O velegami, ahai ke velegho na gigi auragna na komi tinoni kori na Vathe ke Tabu? Ahai ke hegho na mana gi o eia na komi fata iraani?”

³ Ma a Jisas ke anira, “Inau kuda kidi huatighamu sina huahuati. Oti veleugna,

⁴ ahai ke hea na mana a Jon Siu vitabu eigna keda siu vitabura na mavitu? A God ba na tinoni vamua?”

⁵ Imarea kena titiono varihotaghidia vaghagna iaani, “Gi ighita katida velea a God ke hea na mana, imanea keda veleghita, ‘Ehava koti boi voututunia na komi velepuhi nigna a Jon na?’

⁶ Keana, gi katida veleagna na tinoni ke hea na mana, kenughua na komi tinoni kedana piri vatheheghita kori ghahira, eigna imarea kena voututuni a Jon sina nigna profet a God.”

⁷ Na vunegna iangeni, imarea kena veleagna, “Ighami iti boi adoa ahai ke hea na mana.”

⁸ Ma a Jisas ke anira, “Na vunegna koti boi haghore tughuu, inau kuda boi veleghamu ahai ke heu na mana gi u eia na komi fata iraani.”

Na Titiono Velepuih eigna Mara Agutu kena Dika

(Matiu 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹ Gi a Jisas ke velera na titiono velepuhi iaani: “Sina mane ke joua na komi ghai grep* kori nigna na gnatha, me hirora kekeha tinoni eigna kedana agutu mena reireghia nigna na gnatha. Imanea ke velera eigna kedana hatia kekeha sagharogna na ghai grep eigna na volidia. Leghugna iaani, imanea ke taveti au me vano mono hau tagna sina meleha tavogha.

¹⁰ Kori vido ke jufungia na maghavu ke ghano na komi grep, imanea ke vetula nigna na mane agutu eigna keda ohoa maia itagna kekeha ghagna na sagharogna kena vihukira. Kori vido

* **20:9** “grep” Reghia kori Diksonari

imanea ke jufu itadia mara kena reireghia na gnatha, imarea kena tupia mena vetula tabirua vavaha vamua tagna na vunaghigna.

¹¹ Leghugna iaani, na mane ke tonogna na gnatha ke ghoi vetula sina nigna na mane agutu. Imarea kena tupia mena pukuni diadikala mena vetula tabirua vavaha.

¹² Mi manea ke vetula na vatolugna na nigna na mane agutu mena vangesoa me soni aua kosigna na gnatha.

¹³ “Gi na mane ke tonogna na gnatha ke toatogha vaghagna iaani, ‘Na hava kuda eia? Inau kuda vetula vano vamua a pukuni dathegu ku dothovia puala. Da imarea kedana ghaghana bohea a dathegu.’

¹⁴ “Keana, kori vido kena reireghia na gnatha kena reghia a dathegna, imarea kena velea varihotaghidia, ‘Iaani na mane keda tonogna na gnatha leghugna ke thehe a tamagna. Gi katida vathehea, ighita katida tonogna na gnatha.’

¹⁵ Mi marea kena thotia mena hati aua kosigna na gnatha mena thabu vathehea.”

Ma a Jisas ke velera na komi tinoni, “Na hava keda eia na mane ke tonogna na gnatha tadia mara kena reireghia vania na?”

¹⁶ Imanea keda vano me vathehera na komi tinoni ke dika iangeni me hera vano mara tavogha nigna na gnatha eigna kedana reireghia vania.” Kori vido imarea kena rongovia iaani, imarea kena velea, “Teo! Boi tangomana keda ai!”

¹⁷ Ma a Jisas ke buta vano itadia me anira, “Gi keda boi ai na, na hava na ghaghana ikoragna na

komi Rioriso ke Tabu kena velea,
 ‘Na ghahira kena boi magnahaghinia mara kena
 agutu vathe, ikeagaieni na ghahira iaani
 na naghoi ghahira tadia na komi ghahira
 kori hidigna na vathe.’

¹⁸ Ahai keda pejuraghi tagna na ghahira ian-
 geni, imanea keda purungongojo, ma ahai na
 ghahira iangeni keda sikili popogna, imanea
 keda baka.”

¹⁹ Kori vido iangeni mara na velepuhigna na
 vetula nigna a Moses mi mara na naghoi pris
 kena magnahaghinia kedana thotia a Jisas. Eigna
 kena adoa na titiono velepuhi iaani eidia imarea
 (imarea na komi tinoni dika kena reireghia na
 gnatha). Keana imarea kena boi thotia eigna
 kena mataghunira na mavitu.

Na Huahuati eigna na Voli Takis
(Matiu 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Mara kena nagho tadia mara Jiu kena
 kaekalea a Jisas eigna kedana reghipada sa puhi
 bali thotia. Imarea kena vetula vanoa tagna a
 Jisas kekeha tinoni kena eia vaghagna imarea
 kena mono jino, keana imarea kena dika. Imarea
 kena magnahaghinia a Jisas keda velea sa fata
 ke boi jino eigna kedana hati vanoa tagna na
 vunaghigna na provins bali fatea.

²¹ Imarea kena huatia, “Velepuhi, ighami kiti
 adoa ighoe ko velepuhi na hava ke tutuni. Ighoe
 ko boi tughua na hava ko velepuhi leghuagna
 arahai kena vaovarongo itamua. Teo, ighoe ko
 velepuhi vamua na hava ke tutuni eigna na puhi

a God ke magnahaghinia na komi tinoni kedana leghua.

²² O veleghami, kori nida na vetula e toke vamua katida volia na takis tagna na King gna i Rom ba teo?"

²³ A Jisas ke adoa imarea kena haga pilaunia me velera,

²⁴ "Oti tateli vaniu mai sikei na sileni. Oti veleu, ahai na totoghalegna ma na ahagna ke mono itagna?"

Imarea kena haghore tughua, "Na King gna i Rom."

²⁵ Ma a Jisas ke velera, "Oti hea na King gna i Rom na hava ke tonogna, moti hea a God na hava ke tonogna."

²⁶ Mi marea kena mono bughoro eigna kena vere nidia puala kori nigna na haghore tughu. Imarea kena boi tangomana nidia na pilauni-agna eigna keda velea sa fata ke boi jino kori matadia na mavitu.

Na Huahuati eigna na Havi Tabiru Leghugna na Thehe

(Matiu 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Leghugna iaani, kekeha mara na Sadiusi† kena mai tagna a Jisas. Imarea kena boi voututunia na komi tinoni kedana havi tabiru leghugna na thehe.

²⁸ Imarea kena velea, "Velepuihi, a Moses ke risoa gi na mane keda thehe sania a taugna me teo mua sa dathegna, a tahigna keda taulaghi itagna na vaivine ke thehe a taugna eigna keda

† **20:27** "Sadiusi" Reghia kori Diksonari

boa na gari itagna bali vavusua na pagusugna a toghagna ke thehe.

²⁹ Vaghagna iaani, “Mara e vitu tamatahi kena mono, ma na mane ke havi nagho ke taulaghi tagna sina vaivine, kari e teo mua sa dathegna me thehe.

³⁰ A tahigna imanea ke taulaghi tagna na vaivine iangeni, me teo mua sa dathegna me thehe.

³¹ Ma na vatolugna tadia mara tamatahi ke taulaghi tagna me nanaba vamua. Vano me mara e vitu tamatahi gougovu kena taulaghi tagna na vaivine iangeni. Me teo sikei mane itadia ke boa sa gari tagna na vaivine iangeni mena thehe gougovu.

³² Vagovugna, na vaivine ke thehe.

³³ O velegami, kori vido a God keda vasokara tabirura arahai kena thehe, ahai tadia mara tamatahi irangeni keda taugna na vaivine iangeni, eigna mara vitu tamatahi gougovu kena taulagi tagna?”

³⁴ Ma a Jisas ke haghore tughura, “Kori maramagna iaani, mara mane ma na koi vaivine kena taulaghi.

³⁵ Kari arahai a God ke velera kena nabadia gi kedana havi tabiru kori thehe mena mono kori na maramagna mathangani, imarea kedana boi taulaghi,

³⁶ me kedana boi thehe eigna imarea kedana vaghadia na komi enjel. Imarea ara dathegna a God, eigna imanea ke vasokara tabirura kori thehe.

³⁷ Moses ke tatelia vanighita arahai kena thehe

kedana ghoi havi tabiru. Kori titionogna a Moses ma na ghai iso ke beubethu na eloelogna, a Moses ke kiloagna a Lod God ‘a God na nidia a Ebrahim, a Aisak ma a Jekob.’

³⁸ A God iangeni, boi a God nidia arahai kena thehe ghohi, kari a God nidia arahai kena havi. Toke tolumara kotolu thehe ghohi i hau, tagna a God tolumara kotolu talu havi mua. Eigna tagna a God, na komi tinoni gougovu kena havi.”

³⁹ Kekeha mara na velepuhigna na vetula nigna a Moses ke velea, “Vunaghi, nimua na haghore tughu e toke puala.”

⁴⁰ Leghugna iaani, teo mua sa tinoni ke math-aghai na huatiagna.

Na Huahuati eignia a Vahavi

(Matiu 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Ma a Jisas ke huatira, “Ehava gi ena velea a Vahavi na vinahuhugna vamua a King Deved?”

⁴² Kori na buka Psalm a Deved ke velea,

‘A God ke velea tagna a vunaghigu,

O nohe mai kori thevu madothogu

⁴³ me jufu kori maghavu kuda talu horua nimua
na thevuioka i thepa

eigna koda vunaghi pungusira.’

⁴⁴ Deved ke kiloagna a Vahavi na vunaghigna. Gi imanea na vunaghigna a Deved, ehava gi imanea na vinahuhugna a Deved mua?”

*A Jisas ke Velea na Puhidia Mara Velepuhigna
na Vetula ke Dika*

(Matiu 23:1-36; Mak 12:38-40)

⁴⁵ Kori vido na mavitu kena rorongong mai, a Jisas ke velera nigna na komi vaovarongo,

⁴⁶ “Oti saghoi leghua na puhidia mara na velepuhigna na vetula nigna a Moses! Imarea kena magnahaghinia na vahagheagna nidia na poko ke tabu mena vano kori makete eigna kena magnahaghinia vamua na mavitu kedana ghithathara mena ghaghana bohera. Kori vido kena vano haghe tadia na komi vathe haidu ba kena vano kori vangahaidu, imarea kena magnahaghinia kedana nohe tadia na komi nagho i sape.

⁴⁷ Imarea kena pilaunira mena hatia nidia na komi fata na koi vaivine thehe sasani. Imarea kena tarai teve eigna kena magnahaghinia vamua na mavitu kedana ghaghana imarea kena tabu puala. Mara iraani, a God keda pukuni vaparara puala!”

21

Nigna na Sosoni na Vaivine Thehe Sasani (Mak 12:41-44)

¹ Kori vido a Jisas ke talu mono mua kori na Vathe ke Tabu, imanea ke dodoro vano me reghira kekeha mara kena padarongo kena sosoni tagna na bali sosoni rongo.

² Gi imanea ke reghia sina vaivine thehe sasani ke kuma ke mai me soni haghea e rua na sileni vamua.

³ Ma a Jisas ke velea, “E tutuni na hava ku veleghamu, na vaivine kuma iaani e sethe vano na rongo ke sonia tadia mara kena padarongo.

⁴ Eigna imarea kena sonia vamua na rongo ke tomagha tadia. Keana na vaivine iaani e soni govua na ghati rongo ke tonogna me teo sa nigna rongo ke tomagha keda voli ghagna vanga.”

A Jisas ke Velea Kekeha Tinoni kedana Reo Horua na Vathe ke Tabu nigna a God

(Matiu 24:1-2; Mak 13:1-2)

⁵ Kekeha nigna na vaovarongo a Jisas kena titiono eigna na komi ghahira ke ulaghagna tadia na komi hidigna na Vathe ke Tabu. Mena titiono mua eigna na komi fata na komi tinoni kena hea vania a God bali gnilauagna. Ma a Jisas ke velera,

⁶ “Na komi fata koti reghia iaani, tagna na dani keda mai, teo sikei ghahira keda mono kori mathagna vaghagna kena mono ikeagaieni. Imarea kedana reo horua na komi hidigna gougovu.”

Na komi Papara kedana Mai

(Matiu 24:3-14; Mak 13:3-13)

⁷ Nigna na komi vaovarongo a Jisas kena huatia, “Velepui, ingiha kedana reo horua na Vathe ke Tabu nigna a God iangeni? Na hava na vaughithatha kitida reghia gi iti adoa na maghavu iangeni ke jufu mai ghohi?”

⁸ Ma a Jisas ke anira, “Oti reireghi toke ghamu, kenughua e pilaunighamu sa tinoni. Eigna sethe na tinoni kedana mai mena velea, ‘Inau a Vahavi.’ Imarea kedana velea ghua, ‘Na vagovugna na maramagna ke gharani mai ghohi.’ Oti saghoi vaututunira.

⁹ Kori vido kotida rongovia na rorongogna na komi rihu hutu, oti saghoi mataghu. Na komi

rihu iraani kedana mai, kari e boi na vagovugna na maramagna mua.”

¹⁰ A Jisas ke ghoi anira, “Sethe na meleha kori maramagna kedana veiriurihughi.

¹¹ Sethe na meleha kori maramagna na agnu keda agnu ma na komi vahaghi hutu keda padara na komi tinoni me sethe na tinoni kedana thehe eigna ke teo sa ghadia vanga. Sethe na vaughithatha ke hutu keda tate mai kori maaloa ma na komi tinoni kedana mono mamataghu.

¹² “Gi e jufu mai na komi fata iraani, na komi tinoni kedana thotighamu mena vaparaghamu. Imarea kedana hatighamu vano tadia na komi vathe haidu me kedana fateghamu mena sonighamu haghe kori vathe tatari. Imarea kedana hatighamu vano tadia na komi king ma na koi vunaghi me kedana fateghamu eigna ighamu koti leghuu inau.

¹³ Kori vido iangeni, ighamu tangomana kotida tuturia vanira eigu inau.

¹⁴ Gi ena fateghamu, oti saghoi toatogha puala eigna na hava kotida veleragna eigna kedana adoa ighamu koti boi ei hahia sa fata.

¹⁵ Eigna inau kuda heghamu na haghore thaothadogha, me teo ahai ke thevuioka itamiu keda tangomana na haghore tughughamugna.

¹⁶ Kenughua ara tamamiu, ma ara idomiu, ma ara tahimiu, ma ara vikemiu, ma ara kulamiu kedana lubatighamu vano kori limadia mara nimiu na thevuioka. Me kedana vathehera kekeha itamiu.

¹⁷ Na komi tinoni gougovu kedana siriuhagh-inighamu na vunegna ighamu koti leghuu inau.

¹⁸ Keana, teo sikei sesehugna na ulumiu keda dika thovohaliu.

¹⁹ “Gi kotida sokara ngasi kori nimiu na vau-tutuni, ighamu kotida hatia na havi ke teo na govugna.”

A Jisas ke Velea Au na Hava keda Kathea i Jerusalem

(Matiu 24:15-21; Mak 13:14-19)

²⁰ Ma a Jisas ke ghoi velera, “Kori vido koti reghira na komi soldia kedana mai sokara kililia i Jerusalem, ighamu kotida adoa na maghavu imarea kedana reoa na meleha iangeni e jufu mai ghohi.

²¹ Gi kotida mono kori provins i Jiudea, oti ghogho hadi tadia na komi suasupa. Gi kotida mono i Jerusalem, oti ghogho sania. Gi kotida mono kosigna, oti saghoi tabiru itagna.

²² Eigna iangeni na maghavu a God keda vaparara na komi tinoni kori meleha iangeni, ma na komi fata kena riso horua na komi profet keda jufu mai.

²³ Na maghavu iangeni keda dika eidia na koi vaivine kena gharani vahua a dathedia ma arahai kena susuua mua a dathedia eigna kenughua e vahotha puala na ghoghodia. Na papara hutu keda kathea na meleha i Israel eigna a God keda dikatagna itadia mara Jiu.

²⁴ Kekeha kedana thabu vathehera kori ghau, kekeha kedana thotira mena hatira vano tadia na komi meleha tavogha bali agutu vanira. Aarahai kena boi Jiu kedana diadikala na meleha i Jerusalem me ghiieghilei govu nidia na maghavu.”

Na Vaughithathagna na Tabirugna Mai na Dathei Tinoni

(Matiu 24:29-31; Mak 13:24-27)

²⁵ Gi a Jisas ke velera, “Sethe na fata tavogha keda tate mai kori maaloa-na komi vaughithatha kori na aho, na vula, ma na komi vaitughu. Na komi tinoni kena mono tadia na komi meleha kori maramagna kedana mataghu na rongovi-agna na gnoro hutu kori tahi. Imarea kedana boi adoa na hava kedana eia.

²⁶ Sethe na tinoni kedana thehehaihavi eigna kena mataghunina na komi fata keda mai bali diadikala na maramagna, eigna na komi fata kori maaloa kedana ghaighali.

²⁷ Gi na komi tinoni kedana reghia na Dathei Tinoni keda tabiru mai kori parako duagna na mana ma na silada ke hutu.

²⁸ Kori vido na komi fata iraani kena turughu tate mai, oti sokara ngasi moti tada hadi, eigna na maghavu a God keda vahavighamu ke gharani mai ghohi.”

Na Velepui ke Mai tagna na Ghai Figh

(Matiu 24:32-35; Mak 13:28-31)

²⁹ A Jisas ke titionoa na titiono velepui iaani, “Oti toatogha vano na ghai fig ba kekeha ghai tavogha.

³⁰ Kori vido ighamu koti reghia na komi elodia ke turughu vusu, ighamu koti adoa e boi hau gi mono na sagharodia.

³¹ Vaghagna mua iangeni, kori vido na komi papara iraani keda jufu mai, ighamu kotida adoa na maghavu a God keda vunaghi pungusia na maramagna ke gharani mai ghohi.

³² Inau ku veleghamu na fata ke tutuni: Na komi fata iraani keda kidi jufu mai gi na komi tinoni gougovu kena mono ikeagaieni kedana thehe.

³³ Na maaloa ma na thepa keda govu, keana nigua na komi haghore keda boi govu.

Jisas ke Velera nigna na komi Vaovarongo eigna kedana Mono Kaikaliti

³⁴ “Oti reireghi toke ghamu! E boi toke gi na ghaghanamiu keda rugusi tagna na komi fata kori maramagna. Saghoi kou memee ba eia na komi fata ke dika kena ado eia mara kena kou, moti saghoi toatogha hahalia na komi fata koti magnahaghinia kori havimiu leuleghu dani. Gi kotida eia iangeni, ighamu kotida peperiki kori dani inau kuda tabiru mai vaghagna na fata kaukagu ke peperiki kori vido ke hogho kori piti.

³⁵ Oti mono kaikaliti eigna na dani iangeni keda jufu mai tadia na komi tinoni ivei mi vei kori maramagna.

³⁶ Oti mono kaikaliti moti tarai eigna kotida talu havi me ghieghilei govu na komi papara kedana jufu mai. Moti tarai mua eigna kotida boi maomamo kori vido ighamu koti sokara naghogna na Dathei Tinoni.”

³⁷ Leuleghu dani a Jisas ke velepuhira na komi tinoni kori Vathe ke Tabu nigna a God mi kori lavi imanea ke taveti vano kori Suasupa i Ghai Olev me nere ngengeni.

³⁸ Leuleghu vueveghi puni na komi tinoni kena haidu mai kori Vathe ke Tabu mena vaovarongo kori nigna na velepuhi a Jisas.

22

A Jiudas ke Hiia na Peroagna a Jisas

(Matiu 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Jon 11:45-53)

¹ Na Laulahugna na Bred ke Teo na Isi Koragna,* kena kiloagna mua na Laulahugna na Thovoliungi ke gharani ghohi.

² Mara na naghoi pris mi mara na velepuhigna na vetula nigna a Moses kena hiohiroa puhi eigna kedana vathehea a Jisas kori puhi kedana boi adoa na mavitu. Imarea kena mataghunira na mavitu kedana rihura gi kedana thotia a Jisas.

³ A Satan ke agutu kori ghaghanagna a Jiudas Iskariot, imanea sikei tadia e salaghe rua nigna na komi vaovarongo a Jisas.

⁴ Ma a Jiudas ke vano tadia mara na naghoi pris ma arahai kena nagho tadia na komi soldia kena kaekalea na Vathe ke Tabu nigna a God me titiono duadia eigna na puhi imanea keda peroa a Jisas.

⁵ Imarea kena totogo puala na rongoviagna a Jiudas keda hathera, mena veleagna gi kedana hea na rongo.

⁶ A Jiudas ke hiira me pitua na maghavu ke toke keda lubatia a Jisas vanira. Imanea ke magnahaghinia na eiagna kori vido na mavitu kena boi mono duagna a Jisas.

* **22:1** “Na Laulahugna na Bred ke Teo na Isi Koragna” Kori na laulahu iaani, mara Jiu kena togha tabiru na dani Moses ke batura au i Ijip ara hutudia. Kori vido iangeni, imarea kena kukia na bred ke teo na isi koragna eigna kena taveti au saisami.

Na Kaikalitiagna na Laulahugna na Thovoliungi

(Matiu 26:17-25; Mak 14:12-21; Jon 13:21-30)

⁷ Na Laulahugna na Bred ke Teo na Isi Koragna ke jufu mai ghohi. Kori dani iangeni imarea kedana vathehea na komi sip mathangani bali vanga kori na Laulahugna na Thovoliungi.

⁸ A Jisas ke kilora mai a Pita ma Jon me anira, “Oro vano moro kaikalitia ghada na vanga bali vanga kori Laulahugna na Thovoliungi.”

⁹ Romara koro velea, “Ivei ko magnahaghinia kuruda vano muru kaikalitia na?”

¹⁰ A Jisas ke velera, “Kori vido koroda jufu i Jerusalem, roghamu koroda pada sina mane ke hulungia na botolo bea. Oro leghua moro vano kori vathe keda vano haghe.

¹¹ Moro veleagna na mane ke tonogna na vathe, ‘Na Velepui ke magnahaghinia na adoagna ivei na chogho keda vanga na Laulahugna na Thovoliungi duagna nigina na komi vaovarongo?’

¹² Imanea keda hatighamu hadi eigna kotida reghia na chogho hutu ke kaikaliti govu ghohi na komi fata. Ngengeni koroda kaikalitia na vanga.”

¹³ Romara koro vano moro reghia na komi fata ke vaghagna vamua ke kidi veleragna ghohi a Jisas. Moro kaikalitia na vanga ngengeni.

Jisas ke Turughua na Vanga Tabu

(Matiu 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Korin 11:23-25)

14 Kori vido ke jufu mai na bali vanga, a Jisas ma na nigna na komi vaovarongo kena nohe tagna na vido bali vanga.

15 A Jisas ke velera, “Inau ku magnahaghinia puala kuda vanga duamiu na vangagna na Thovoliungi iaani gi u papara.

16 Eigna inau ku veleghamu, inau kuda boi ghoi vanga duamiu na vangagna na Thovoliungi me ghieghilei jufu mai na maghavu a God keda vahavira nigna na mavitu kori vido ke vunaghi pungusia na maramagna. Tagna na maghavu iangeni na pukuni ghaghanagna na Thovoliungi keda tate mai.”

17 Gi e hatia na hinao me veletokea a God me anira, “Oti hatia moti kouvi gougovua iaani varihotaghimiu.

18 Inau ku veleghamu, inau kuda boi ghoi kouvia na waen me ghieghilei jufungia na maghavu a God ke vunaghi pungusira nigna na mavitu.”

19 Gi e tangolia na bred me veletokea a God. Govu, gi e vidoa me hera nigna na komi vaovarongo me anira, “Iaani na tonogu bali eimiu ghamu. Oti eia iaani bali togha tabiru inau.”

20 Leghugna kena govu na vanga, a Jisas ke ghoi hatia na hinao me anira, “Na waen iaani, na taluhaghore haehathe† ke mathangani a God ke hera na komi tinoni. Na ghaughabuagu iaani keda kaputi ngasia na taluhaghore iangeni kori vido keda lulu bali vahavighamu.

21 “Reghia! Na mane keda lubatiu vano tadia mara nigua na thevuioka ke nohe duada

† 22:20 “taluhaghore haehathe” Reghia kori Diksonari

ikeagaieni.

²² Na Dathei Tinoni keda thehe leghuagna na vanohehegna a God. Keana a God keda pukuni vapara na mane keda peroa.”

²³ Mara na vaovarongo kena huahuati varihota-ghidia ahai itadia keda eia iangeni.

Ahai ke Nagho

²⁴ Mara na vaovarongo kena riurihu varihota-ghidia eigna ahai ke pukuni nagho itadia.

²⁵ Ma a Jisas ke anira, “Na komi king kori maramagna iaani kena hurura na mavitu eigna kedana eia na hava kena magnahaghinia. Toke na komi tinoni kena papara, mara kena vunaghi pungusira iraani, imarea kena velea kena hathera.

²⁶ Keana oti saghoi eia vaghagna iangeni. Gi ahai ke nagho itamiu, imanea keda mono taluleghu vaghagna na mane mathangani itadia mara puhi. Ma ahai ke baubatu itamiu, imanea keda vaghagna na mane agutu.

²⁷ Kori ghaghanamiu, ahai ke nagho na? Ahai ke nohe kori tevo me vanga ba ahai ke agutu vania? Kori ghaghanamiu, imanea ke nohe kori tevo ke nagho, keana inau ku mono duamiu vaghagna nimiu na mane agutu.

²⁸ “Ighamu koti sokara ngasi duagu ghohi kori vido kekeha tinoni kena sokara pungusiu.

²⁹ Vaghagna a Tamagu ke heu na mana bali vunaghi pungusira na komi tinoni, inau kuda heghamu mua

³⁰ eigna kotida vanga moti kou duagu kori nigua na hughuta. Ighamu kotida nohe tadia

na komi sapei vunaghi mo kotida vunaghi pun-
gusira e salaghe rua na vikegna i Israel.”

*A Jisas ke Kidi Veleagna a Pita keda Velea ke
boi Adoa*

(Matiu 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38)

³¹ Jisas ke veleagna a Saimon Pita, “Saimon,
Saimon, a Satan ke kaea a God eigna keda lubatia
na pipilighamugna bali adoa nimiu na vaututuni
ke heta ba teo.

³² Keana inau ku tarai eimu ighoe, a Saimon,
eigna nimua na vaututuni keda boi luvu. Kori
vido koda ghoi piliu mai itagua, o hathera nigua
na komi vaovarongo eigna keda heta nidia na
vaututuni.”

³³ A Pita ke haghore tughua, “Lod, inau ku
kaikaliti bali vano kori vathe tatari duamu, ma
na bali thehe duamu.”

³⁴ Ma a Jisas ke velea, “Inau ku velegho Pita,
ighoe koda tolu horui veleagna ko boi adou gi e
tangi na kokorako kori vuevughei puni.”

³⁵ Gi a Jisas ke huatira nigua na komi vao-
varongo, “Kori vido ku vetulaghamu au i hau
mu veleghamu eigna kotida saghoi ohoa sa rongo
ba sa ngoi ba varuai na sadol, ehava? E kudo
vanighamu sa fata?”

Imarea kena ania, “Teo.”

³⁶ Imanea ke velera, “Keana ikeagaieni oti ohoa
nimiu na rongo ma nimiu na ngoi. Gi ahai itamiu
ke teo sa ghau bali rihu, imanea keda salemua
nigua na oopo me volia sikei nigua ghau.

³⁷ Oti eia iaani eigna na komi Rioriso ke Tabu
kena velea eigu inau, ‘Na komi tinoni kena velea
imanea ke jotha duadia mara kena geogeno.’ Na

komi fata mara na profet i hau kena riso horua eigu inau keda pukuni tate mai.”

³⁸ Ma na nigna na komi vaovarongo kena velea, “Reghia, Lod, e rua na ghau bali rihu ke mono ghohi itada!”

Imanea ke haghore tughura, “E naba ghohi na haghore iaani!”

*A Jisas Ke Tarai Kori Suasupa I Ghai Olev
(Matiu 26:36-46; Mak 14:32-42)*

³⁹ A Jisas ke taveti au kori vathe me vano kori Suasupa i Ghai Olev vaghagna ke ado ei hahalia. Nigna na komi vaovarongo kena vano duagna.

⁴⁰ Kori vido kena jufu ngengeni, a Jisas ke anira, “Oti tarai eigna kotida boi sikili kori vido na auau keda mai itamiu.”

⁴¹ Gi e taveti sanira vano sina vido. Imanea ke torongaghi tuturu horu me tarai vaghagna iaani,

⁴² “Mama, gi keda leghua nimua na vanohehe, o saghoi lubatiu gi kuda papara vaghagna iaani. Keana o saghoi leghua nigua na vanohehe kari nimua na vanohehe vamua.”

⁴³ Gi na enjel ke horu mai i popo me vaheta a Jisas.

⁴⁴ Na vunegna ke papara puala kori na ghaghanagna, a Jisas ke tarai heta vano mua. Ma na susugulagna na tonogna ke vaghagna na ghaughabua ke lulu horu kori thepa.

⁴⁵ Kori vido ke vagovua nigna na tarai, a Jisas ke sokara me tabiru tadia nigna na komi vaovarongo. Imanea ke reghira kena nere eigna kena magoli kori dikahehe.

⁴⁶ Ma a Jisas ke anira, “Ehava gi oti nere? Oti rarai moti tarai eigna kotida boi sikili kori vido na auau keda mai itamiu.”

Imarea kena Thotia a Jisas

(Matiu 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-11)

⁴⁷ Kori vido a Jisas ke talu haohaghore mua, mara sethe kena mai jufungia. A Jiudas, sikei itadia mara salaghe rua, ke batura mai. Imanea ke mai tagna a Jisas eigna keda kisia.

⁴⁸ Ma a Jisas ke ania, “Jiudas, ehava kona lubatiu inau, na Dathei Tinoni, tadia mara nigua na thevuioka kori kisiugna?”

⁴⁹ Kori vido mara vaovarongo kena adoa imarea kedana thotia a Jisas, imarea kena velea, “Ehava Lod? Tangomana mua kitida rihura tagna nimami na komi ghau?”

⁵⁰ Sina mane itadia ke toka vurukusua na kuli madothogna nigua na mane agutu na pukuni naghoi pris.

⁵¹ Ma a Jisas ke velera, “Soto! Saghoi rihura!” Gi e tangolia na kuligna na mane agutu iangeni me vatoke tabirua.

⁵² Ma a Jisas ke velera mara na naghoi pris, mi marea kena reireghia na Vathe ke Tabu, mi kekeha mara puhi kena mai bali thotia, “Ehava? Inau na mane geogeno gi kotida tangolia mai duamiu na komi ghau ma na komi ghai bali rihu?”

⁵³ Leuleghu dani ighamu koti mono kori Vathe ke Tabu nigua a God kori vido ku velepuhira na komi tinoni. Ehava gi oti boi thotiu ingengeni? Keana ikeagaieni na nimiu na maghavu, na maghavu a God ke lubatia a Satan eigna keda eia na hava ke magnahaghinia.”

A Pita ke Velea ke boi Adoa a Jisas
(*Matiu 26:57-58, 67-75; Mak 14:53-54, 66-72;*
Jon 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Mara na soldia kena thotia a Jisas mena hati vanoa kori vathegna na pukuni naghoi pris. A Pita ke leghura kari e boi taveti gharanira.

⁵⁵ Imarea kena ifua na joto kori lalabagna na vathe iangeni, ma a Pita ke nohe duadia mara kena mangiru ngengeni.

⁵⁶ Sina vaivine mathangani ke agutu kori vathe iangeni ke reghia a Pita ke nohe ghaghireigna na joto. Iia ke buta vano itagna me velera, "Iaani sina mane ke mono duagna a Jisas."

⁵⁷ Kari a Pita ke piapilau me ania, "Vaivine, inau ku boi adoa na mane iangeni!"

⁵⁸ Boi hauhagna sina mane ke reghia a Pita me veleagna, "E tutuni, ighoe sikei tadia nigna na komi vaovarongo!"

Kari a Pita ke veleagna, "Teo! Inau u boi sikei itadia!"

⁵⁹ Vaghagna sina aoa leghugna iaani, sina mane mua ke haghore heta vaghagna iaani, "E tutuni, iaani sina mane ke mono duagna a Jisas, eigna imanea na manegna i Galili."

⁶⁰ A Pita ke haghore tughua, "Nighe, inau ku boi adoa na hava ko velea." Kori vido a Pita ke talu haohaghore mua, na kokorako ke taitangi.

⁶¹ Ma a Lod Jisas ke rei vano tagna a Pita ma a Pita ke togha tabirua na haghore ke veleagna a Lod, "Ighoe koda tolu na veleagna ko boi adou gi e tangi na kokorako kori vuevughei puni."

⁶² A Pita ke dikahehegna puala me taveti au kori na lalabagna na vathe me tangi heta.

⁶³ Mara kena reireghia a Jisas kena leuleua mena thabuhia.

⁶⁴ Gi ena tari ponotia na matagna kori pohe mena ania, “Gi ighoe na profet, o velegami, ahai ke thabuhigho?”

⁶⁵ Me sethe mua na komi fata kena veleagna bali vahouhorua.

Imarea kena Hatia Vano a Jisas tadia Mara na Kansol

(Matu 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24)

⁶⁶ Kori sogalagna hadi na aho, mara na Kansol‡ kena haidu. Mara puhidia mara Jiu mi mara na naghoi pris mi mara na velepuhigna na vetula nigna a Moses kena mono ngengeni. Mara na soldia kena hati vano a Jisas itadia.

⁶⁷ Imarea kena huatia, “O velegami, ighoe a Vahavi?”

Ma a Jisas ke haghore tughura, “Gi inau kuda velegamu, teo kotida vaututuniu.

⁶⁸ Gi kuda huatighamu na huahuati, teo kotida haghore tughuu.

⁶⁹ Kari turughu ikeagaieni, inau, na Dathei Tinoni kuda nohe kori madothogna a God ke mana puala.”

⁷⁰ Gi imarea kena ghoi huatia, “Ehava? Ighoe a Dathegna a God na?”

A Jisas ke velera, “Ighamu koti velea ghohi inau imanea.”

⁷¹ Gi ena velea varihotaghidia vaghagna iaani, “Boi tangomana mua katida hiroa sa titiono tagna sa tinoni bali toroagna imanea. Eigna

‡ 22:66 “Kansol” Reghia kori Diksonari

imanea ghehegna ke velea imanea a Dathegna a God!”

23

Imarea kena Hatia Vanoa a Jisas tagna a Pailat (Matiu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-38)

¹ Mara na Kansol gougovu kena sokara hadi mena hati vanoa a Jisas tagna a Pailat, imanea ke primia kori provins i Jiudea, eigna keda fatea.

² Imarea kena turughu na toroagna mena velea, “Na mane iaani ke velera na komi tinoni eigna kedana sokara pungusia na gaumane gna i Rom. Imanea ke velera mua eigna kedana boi volia nidia na takis tagna na King gna i Rom. Me velera imanea a Vahavi, nida na king.”

³ A Pailat ke huatia a Jisas, “Ighoe na king nidia mara Jiu?”

A Jisas ke haghore tughua, “Ighoe ko velea ghohi inau imanea.”

⁴ Gi a Pailat ke velera mara na naghoi pris ma na mavitu, “Inau ku boi pada sa fata imanea ke ei hahia.”

⁵ Kari imarea kena haghore heta vaghagna iaani, “Tadia na komi meleha i Jiudea ke velepuhi imanea, na komi tinoni kena magna-haghinia kedana rihu. Imanea ke turughu kori provins i Galili mi ikeagaieni ke mai jufu ghohi eeni.”

A Pailat ke Vetula Vanoa a Jisas tagna a Herod

⁶ A Pailat ke rongovia iaani me huatira, “Imanea na manegna i Galili na?”

⁷ Imarea kena veleagna a Jisas na manegna Galili. Kori vido ke adoa a Jisas ke mai kori provins ke vunaghi pungusia a Herod, a Pailat ke vetula vano a tagna a Herod eigna imanea ke mono i Jerusalem kori vido iangeni.

⁸ A Herod ke reghia a Jisas me totogo puala eigna imanea ke rongovia ghohi i hau na rongogna a Jisas, me magnahaghinia puala keda reghia. Imanea ke magnahaghinia a Jisas keda eia sikei reghithehe.

⁹ Sethe na huahuati a Herod ke huatia a Jisas kari imanea ke boi haghore tughua.

¹⁰ Mara na naghoi pris mi mara na velepuhigna na vetula nigna a Moses kena sokara mua ngengeni. Imarea kena haghore heta mena toroagna a Jisas tagna na komi fata ke sethe.

¹¹ Gi a Herod ma na nigna na komi soldia kena haghore diadikala mena leuleua a Jisas. Imarea kena vapokoagna a Jisas vaghagna na king kori poko ke teve me ulaghagna mena vetula tabirua tagna a Pailat.

¹² I hau, a Herod ma a Pailat koro thevuioka. Kari, turughu kori dani iangeni romara koro veidothovighi puala.

Imarea kena Fatea a Jisas bali Vathehea

(Matiu 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39—19:16)

¹³ A Pailat ke kilora mai mara na naghoi pris mi mara kena baubatu tadia mara Jiu ma na mavitu,

¹⁴ me velera, “Ighamu koti hatia mai na mane iaani itagua moti velea imanea ke velera na

komi tinoni eigna kedana sokara pungusia na gaumane gna i Rom. Keana kori vido koti mono mua eeni, inau ku huati toetokea mu boi pada sa fata koti toroagna ke tutuni.

¹⁵ Vaghagna ghua, a Herod ke boi pada sa fata dika ke eia, me vetula tabiru mai itada. E teo sa fata imanea ke eia ke nabagna kuda fatea bali vathehea.

¹⁶⁻¹⁷ Na vunegna iaani inau kuda velera nigua na komi soldia eigna kedana thabuhia. Leghugna iangeni, inau kuda lubati mamaluha vamua.”*

¹⁸ Kari imarea kena ghoo heta, “Vathehea na mane iaani! Mo lubati aua a Barabas kori vathe tatari!”

¹⁹ (A Barabas sina mane kena boa haghea kori vathe tatari eigna imanea ke mono koragna sina rihu hutu i Jerusalem me vathehea na tinoni.)

²⁰ A Pailat ke ghoi velera na mavitu imanea ke magnahaghinia keda lubati mamaluha a Jisas.

²¹ Kari imarea kena ghoo heta, “Tupipuhia! Tupipuhia!”

²² A Pailat ke ghoi vatolui haghore vaniragna na mavitu, “Ehava ko magnahaghinia kuda vathehea? Na hava ke ei hahia imanea na? Inau ku boi pada sa fata ke nabagna kuda fatea bali vathehea. Inau kuda velera nigua na komi soldia eigna kedana thabuhia. Leghugna iangeni inau kuda lubati mamaluha vamua.”

* **23:16-17** Tadia kekeha rioriso haulaghi kori haghore Grik, 17 na thagi ke mono, “Pailat ke velea iaani eigna leuleghu vinogha kori Laulahugna na Thovoliungi, imanea ke ado lubati aua kori vathe tatari sina tinoni kena kaea na mavitu.”

²³ Keana imarea kena ghuu heta vano mua eigna kedana tupipuhia a Jisas. Imarea kena ghuu mena ghuu ma a Pailat ke tughua na ghaghanagna.

²⁴ Me hiia na hava kena magnahaghinia keda ei vania a Jisas.

²⁵ Vaghagna na mavitu kena kaea, a Pailat ke lubati mamaluha Barabas, na mane kena boa haghea kori vathe tatari eigna ke mono koragna na rihu hutu me vathehea na tinoni. Gi a Pailat ke lubatia a Jisas vanira eigna kedana eia itagna na hava kena magnahaghinia.

Imarea kena Tupipuhia a Jisas

(Matiu 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

²⁶ Kori vido mara na soldia kena hati vano a Jisas, imarea kena pada kori hangana sina manegna i Sairini, na ahagna a Saimon. Imanea ke kalasu mai kosigna i Jerusalem. Mara na soldia kena huruagna eigna keda hulungia nigna na ghaibabala a Jisas me leghua.

²⁷ Na mavitu ke sethe kena leghua a Jisas. Duadia na mavitu kekeha vaivine kena dikahehe mena tangi.

²⁸ A Jisas ke rei vano itadia me anira, "Ighamu na koi vaivine eimiu i Jerusalem, oti saghoi tangi eigu inau, kari oti tangi eimiu ghehemiu ma ara dathemiu.

²⁹ Eigna na dani keda mai na komi tinoni kedana velea, 'Totogo nidia na koi vaivine kena kara, iira ke teo sa dathedia mena boi vasusua sa gari.'

³⁰ Kori vido iangeni na komi tinoni kedana ghuu vano tadia na komi suasupa eigna kedana

sikili horu popodia me kedana velera na komi mathaghughu eigna kedana kuvurira.

³¹ Gi kedana eia na komi fata iraani tagua inau, na mane ku jino, na hava keda padara arahai kena boi jino na?”

³² Imarea kena hatia mua e rua na mane koro geogeno, eigna kedana vathehera duagna a Jisas.

³³ Kori vido kena jufu tagna na vido kena kilogagna, “Na Ghahira Ulu,” imarea kena tupipuhia a Jisas kori ghaibabala. Imarea kena tupipuhia mua e rua na mane koro geogeno, sikei kori madothogna a Jisas, sikei kori toigna.

³⁴ Ma a Jisas ke velea, “Mama, o talutavogha na paluhadia, eigna kena boi adoa na hava kena eia.”

Gi mara na soldia kena laulahu vavahi bali adoa ahai keda hatia sikei na vidogna nigina na komi poko.

³⁵ Na mavitu kena sokara ngeneni mena dodoro vano, mi mara kena baubatu tadia mara Jiu kena leuleua a Jisas. Imarea kena velea, “Imanea ke vahavira kekeha tinoni. Gi e tutuni imanea a Vahavi, na mane a God ke vahia, tangomana keda vahavia ghehegna.”

³⁶ Mara na soldia huju kena leuleua mena hea na waen ke aha.

³⁷ Gi imarea kena velea, “Gi e tutuni ighoe na king nidia mara Jiu, o vahavigho ghehemu!”

³⁸ Mena risoa sina rioriso kori pava mena tupia popogna a Jisas kori ghaibabala. Imarea kena risoa, “IAANI NA KINGH NIDIA MARA JIU.”

³⁹ Sikei tadia romara koro bilau kena tupipuhia hilighagna a Jisas ke velehouhorua vaghagna

iaani, “Gi ighoe a Vahavi, o vahavigho ghehemu mo vahavighami iroghami ghua!”

⁴⁰ Kari na varuai mane bilau ke haghore heta vania imanea, “O mataghunia God, eigna ighoe koda thehe kori ghaibabala vaghagna vamua imanea.

⁴¹ Iroghita eri e naba vamua koroda thehe, eigna na komi fata ke dika koro eia. Kari na mane iaani e teo sa fata ke dika ke eia.”

⁴² Gi e velea, “Jisas, o saghoi havaghiniu kori vido ighoe koda turughu na vunaghi pungusir-agna nimua na mavitu.”

⁴³ Ma a Jisas ke ania, “Inau ku taluhaghore vanigho, kenughua vamua, ighoe koda mono duagu i Paradaes.”

A Jisas ke Thehe kori Ghaibabala

(Matiu 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

⁴⁴ Turughu kori hotaghi dani me jufu kori tangi tolu, na meleha i Israel doudolu ke puni,

⁴⁵ eigna na aho ke boi raraha. Na pohe ke sasavera peoa na vido ke tabu kori Vathe ke Tabu nigna a God ke resu me thevurua.†

⁴⁶ Ma a Jisas ke ghuu heta, “Mama, inau ku lubatia na tarungagu itamua!” Imanea ke velea iaani gi e thehe.

⁴⁷ Kori vido na mane ke nagho tadia mara na soldia ke reghia na komi fata irangeni, imanea

† **23:45** Theugna vano na pohe ke sasavera, na vido ke tabu puala. Na pukuni naghoi pris vamua kedana vano haghe ngengeni. Na resuagna na pohe iangeni, na vaughithatha tadia na komi tinoni kena boi thevurua tagna a God eigna kena koakoa.

ke veletokea a God vaghagna iaani, “E tutuni, na mane iaani e teo sa paluhagna!”

⁴⁸ Kori vido na komi tinoni kena hathatano mai ngengeni bali reghia na tupipuhigna a Jisas kena reghia na komi fata iraani, imarea kena tupia na raghadia eigna kena dikahehedia mena tabiru kori vathedia.

⁴⁹ Na komi tinoni kena pukuni adoa a Jisas, duadia na koi vaivine kena leghua turughu mai i Galili, kena sokara tagna ke hau mena reghi vano na komi fata iraani.

Josep gna i Arimatea ke Boa na Tonogna a Jisas kori Luma

(Matiu 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Sina mane, na ahagna a Josep, ke mono ngengeni. Imanea na manegna i Arimatea, sina meleha i Jiudea. Imanea na mane jino me mono pitua na reghiagna na maghavu a God keda vunaghi pungusia nigna na mavitu. Imanea sikei tadia mara na Kansol nidia mara Jiu, kari e boi hii nidia na fate me boi magnahaghinia na hava kena eia tagna a Jisas.

⁵² Imanea ke vano tagna a Pailat me kaea na tonogna a Jisas.

⁵³ Gi e hatia horua me filehiagna kori pohe ke pura me vano boa korai luma kena jouua kori ghahira. Na luma iangeni, e teo sa tinoni kena boa mua ikoragna.

⁵⁴ Na dani iangeni, na dani bali kaikaliti eigna na Sabat. Na Sabat keda turughu kori vido ke huu na aho.

⁵⁵ Kori vido kena hati vano na tonogna a Jisas, na koi vaivine kena leghua turughu mai i Galili

kena leghua vano a Josep. Iira kena reghia na luma ma na puhi imarea kena boa na tonogna a Jisas ikoragna.

⁵⁶ Govu gi ena tabiru kori melehadia mena kaikalitia na oela ma na sedi bali havula kori tonogna a Jisas. Kori vido kena govua na kaikaliti, na Sabat ke jufu mai ghohi, mena mamatho vaghagna na vetula ke velea ghohi.

24

Na Sokara Tabirugna a Jisas (Matiu 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10)

¹ Vuevughei puni kori dani Sade, na koi vaivine kena hatia na komi fata ke ghuba toetokegna kena kaikalitia mena vano kori luma.

² Ira kena reghia na ghahira hutu kena kokopili bali bilakiagna na luma ke au ghohi,

³ mena vano haghe, kari ena boi reghia na tonogna a Lod Jisas.

⁴ Kori vido kena talu toatogha iaani, e rua na mane na pohedia ke siasilada koro tate mai moro sokara hilighadia.

⁵ Na koi vaivine kena mataghu puala mena pogho horu kori thepa. Gi e rua na mane iangeni koro huatira, "Ehava gi oti hiroa ahai ke havi kori vido kena mono mara kena thehe?"

⁶ Imanea ke teo eeni! Imanea ke sokara tabiru ghohi kori thehe! Oti togha tabirua na hava ke veleghamu kori vido ke mono duamiu i Galili. Imanea ke velea,

⁷ 'Imarea kedana lubatia na Dathei Tinoni kori limadia mara na koakoa, gi kedana tupipuhia,

kari imanea keda sokara tabiru kori vatolugna na dani.' "

⁸ Ma na koi vaivine kena togha tabirua na komi haghore iraani ke velea a Jisas.

⁹ Kori vido kena tabiru kori meleha, iira kena titionoa na hava kena reghia tadia salaghe sikei mara na vetula ma arahai ghua kena mono duadia.

¹⁰ Na koi vaivine kena titionoa vanira mara na vetula, a Merigna i Magdala, Joana, Meri a idogna a Jemes, mi kekeha vaivine ghua.

¹¹ Kori vido mara na vetula kena vaovarongo itadia, imarea kena boi vaututunira eigna kena ghaghana iira kena hai titiono vamua.

¹² Keana, a Pita ke sokara hadi me raghe vano kori luma. Imanea ke pogho horu me sigho haghe me reghia vamua na pohe pura kena filehiagna na tonogna a Jisas. Gi e tabiru kori meleha me toatogha puala eigna na hava ke reghia.

Jisas ke Tate vanira e Rua na Mane koro Vano i Emeas

(Mak 16:12-13)

¹³ Kori dani vamua iangeni, e rua nigna na vaovarongo a Jisas koro taveti vano kori meleha Emeas, na haugna i Jerusalem vaghagna e salaghe sikei na kilomita.

¹⁴ Romara koro titionoa varihotaghidia eigna na komi fata ke kathea a Jisas.

¹⁵ Kori vido romara koro talu uurungu mua, a Jisas ke mai gharanira me taetaveti duadia.

¹⁶ Keana a God ke boi lubatira gi koroda ghithatha ahai imanea.

17 Ma a Jisas ke huatira, “Na hava koro titionoa varihotaghimiu kori vido koro taetaveti?”

Romara koro sokara soto moro dikahedia puala.

18 Sina mane itadia, na ahagna a Kleopas, ke veleagna, “Da ighoe vamua itadia na komi tinoni kena mai i Jerusalem, ko boi adoa na komi fata ke tate mai tadia na komi dani iraani.”

19 Jisas ke huatira, “Na hava fata?”

Romara koro haghore tughua, “Na komi fata kena eia tagna a Jisas, na manegna i Nasaret. Imanea na profet, ma nigna na komi haghore ma na komi fata ke eia ke mana puala. A God ma na komi tinoni gougovu kena ghaghana bohea imanea.

20 Keana mara na naghoi pris mi mara kena batughita kena thotia mena lubati vano a tadia mara i Rom. Imarea kena fatea eigna kedana vathehea, gi ena tupipuhia kori ghaibabala.

21 Ighami kiti toatogha imanea keda vama-maluhaghita ighita mara i Israel tadia nida na komi thevuioka. Kari na fata ke dika puala, ikeagaieni na vatolugna na dani leghugna na komi fata iraani, kari e teo sa fata ke tate mai mua.

22 Sina fata mua, ighami kiti vere nimami puala eigna na hava ke veleghami kekeha koi vaivine kena mono duamami. Iira kena vano kori luma i geni kori vevughei

23 mena veleghami kena boi reghia na tonogna ngengeni. Mena veleghami mua kena reghia kekeha enjel kena velera a Jisas ke ghoi havi tabiru.

24 Kekeha tinoni kena mono duamami kena vano kori luma mena reghia na tonogna a Jisas ke boi mono ngengeni, vaghagna vamua na koi vaivine kena velea.”

25 Gi a Jisas ke anira, “Oro mee! Roghamu koro poru puala na vaututuniagna na komi fata kena velea mara na profet i hau.

26 Imarea kena velea a Vahavi keda kidi papara, gi a God keda vathaba imanea i popo.

27 Govu, gi e unuhia vanira na ghaghana ikoragna na komi fata eigna a Vahavi tadia na komi rioriso nigna a Moses ma na komi profet.

28 Imarea kena mai gharania na meleha koro haga vano itagna, ma a Jisas ke haga taveti thovohaliu.

29 Kari romara koro kae huhurua vaghagna iaani, “O mono ghua duamami eigna ke lavi ghohi me haga puni.” Ma a Jisas ke vano duadia.

30 Kori vido kena nohe bali vanga, a Jisas ke tangolia na bred me veletokea a God. Gi e vidoa me hera.

31 Ma a God ke lubatia gi koroda adoa imanea a Jisas. Kori vido koro ghithatha, imanea ke teo ghohi itadia.

32 Gi oro titiono varihotaghidia ghehedia vaghagna iaani, “Kori vido imanea ke titiono duada kori hangana me unuhia vanighita na komi Rioriso ke Tabu, roghita koro vajangia na totogo kori havida.”

33 Iromara koro sokara hadi moro tabiru vano i Jerusalem. Romara koro padara mara salaghe sikei na vaovarongo kena haidu duadia kekeha tinoni.

³⁴ Arahai kena haidu ngengeni kena velera, “E tutuni! A Lod ke sokara tabiru me tate vania a Saimon Pita!”

³⁵ Govu gi iromara koro velera a Jisas ke tate vanira kori vido koro taetaveti kori hangana. Moro titionoa mua koro ghithatha imanea kori vidoagna na bred.

A Jisas ke Tate vanira Nigna na komi Vao-varongo

(Matiu 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23; Tango 1:6-8)

³⁶ Kori vido romara koro talu titionoa mua itadia, a Jisas ke tate mai me sokara itadia me anira, “Na soleana itamiu.”

³⁷ Imarea kena peperiki mena mataghu puala eigna kena ghaghana kena reghia na tarunga.

³⁸ Kari a Jisas ke anira, “Ehava gi oti mataghu moti ghaghana ruarua?”

³⁹ Inau vamua iaani! Oti reghia maia e rua na limagu ma na naegu. Oti mai tangolia na tonogu eigna kotida adoa inau boi na tarunga, eigna na tarunga ke teo sa huli ma sa vinahi vaghagu inau.”

⁴⁰ Leghugna na veleragna iaani, imanea ke tatelia itadia na limagna ma na naegna.

⁴¹ Imarea kena totogo puala mena vere nidia, kari ena talu ghaghana ruarua mua. A Jisas ke adoa iaani, me velera, “E mono mua sa vanga itamiu?”

⁴² Imarea kena hea sina vidoi igha,

⁴³ mi manea ke hatia me ghania kori matadia.

⁴⁴ Mi manea ke velera, “Kori vido inau ku mono duamiu i hau, inau ku veleghamu ghohi

na komi fata kena risoa eigu inau tagna na komi rioriso nigna a Moses mi mara na komi profet ma na komi Psalm kedana tate au mai tutuni.

⁴⁵ Gi e unuhia na ghaghanagna na komi Rioriso ke Tabu eigna kedana thaothadoghagna.

⁴⁶ Imanea ke velera, “Na komi Rioriso ke Tabu kena velea iaani: A Vahavi keda papara me thehe. Keana, imanea keda ghoi havi tabiru kori vatolugna na dani.

⁴⁷ Kori ahagna, imarea kedana titiono aua a God keda talutavogha na komi paluhadia arahai kena tughua na havidia ke koakoa. Imarea kedana turughu i Jerusalem me jufu tadia na komi meleha kori maramagna.

⁴⁸ Na vunegna ighamu koti reghia na komi fata iraani kena katheu, inau ku magnahagh-inighamu kotida titiono aua tadia na komi tinoni.

⁴⁹ “Inau kuda vetula maia itamiu na Tarunga ke Tabu a tamagu ke taluhaghorea vanighamu ghohi. Moti saghoi taveti sania i Jerusalem me ghiaghilei jufungia na maghavu kotida hatia na mana tagna a God.”

*A Jisas ke Tabiru Hadi i Popo
(Mak 16:19-20; Tango 1:9-11)*

⁵⁰ Leghugna iaani a Jisas ke batura au i Jerusalem nigna na komi vaovarongo mena vano kori meleha i Betani. Gi e tuhu hadi na limagna me vatokera.

⁵¹ Kori vido imanea ke talu vatokera mua, a God ke hati aua itadia me hati hadia duagna i popo.

⁵² Imarea kena maimanihihia, gi ena tabiru i Jerusalem mena totogo puala.

⁵³ Leuleghu maghavu imarea kena mono kori
Vathe ke Tabu mena veletokea a God.

Na Rorongō Ke Toke Eigna a Jisas Kraiś
The New Testament in the Bughotu language of the
Solomon Islands
Niu Testament long langguis Bughotu

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bughotu

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 13 Dec 2023

ff048ce1-500f-52e4-9ba7-18fcd6abd5f1